

วารสารเพชฌัญญ์

Savant Journal of
Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2567

Volume 1 Number 5 September - October 2024

ISSN: 3027-7531 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2567

วารสารเมธีวิจัย

Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2567

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ภาษา และวรรณกรรม

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารเมธีญาณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวชุติมา ศรีจารเมธีญาณ

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดีริ ทุมเมฆ

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.เสงี่ยม ศิริสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สำนักงานกองบรรณาธิการ

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: 3027-7531 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2567

บทบรรณาธิการ

วารสารเมธีวิจัย (Savant Journal of Social Sciences) ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ภาษา และวรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารเมธีวิจัย ประจำปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2567) ประกอบด้วยบทความ จำนวน 7 บทความ ซึ่งเป็น **บทความวิจัย** จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ (1) การพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจันททัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร (2) บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราริรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด (3) ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ และ**บทความวิชาการ** จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ (1) องค์การและการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (2) ปัญหาความมั่นคงไซเบอร์และความร่วมมือในการแก้ปัญหา (3) จริยธรรมกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐยุคใหม่

ทางวารสารเมธีวิจัย ยินดีต้อนรับนักวิชาการ นิสิต และนักศึกษา ที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความทวิภาคี หนังสือ ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับ ซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารเมธีญาณ
บรรณาธิการ

บทความวิจัย

การพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุน
การตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร

Development of a Project Monitoring System with Data Visualization to
Support Decision-Making in Organizational Management

วีรดา โฉมเชิด, ณัฐกมล หอมยามเย็น, ศิวพร ลิ้นทะเล และวันเพ็ญ ผลิสร

Weerada Chomcherd, Natkamon Homyamyen, Siwaporn Linthaluek

and Wanpen Plisorn.....1

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราภิรม เจ้าอาวาส
วัดอุทกธาราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

The role of monks in local development case study of Phrakru Pariyativaraphirom
Abbot of Utthakawararam Temple, Non Thong Village, Sa Nok Kaew Sub - District,
Phon Thong District, Roi Et Province

ธนกฤต พุฒพันธ์, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ และเสกสรรค์ สนวา

Thanakrit phutphan, Pongsawut Rachjun and Seksan Sonwa.....12

ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6
ตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

Potential Management of Community Enterprise Groups Case Study of the Silk
Weaving Group Ban Sang Village, No. 6 Bueng Nakhon Sub - district, Thawatchaburi
District, Roi Et Province

ชินวุฒิ โคตะกา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ และเสกสรรค์ สนวา

Chinwut Khotaka, Pongsawut Rachjun and Seksan Sonwa.....24

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์
ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

Improving the quality of life of rubber farmers Non Samphan Village,
Kai Nun Sub - district, Huai Phueng District, Kalasin Province.

อารีญา เชิดชน, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, ณัฐพงษ์ ราชมี, สุพัฒนา ศรีบุตรดี
และวรฉัตร วรวิรรณ

Areeya Cherdchon, Pongsawut Rachjun, Natthapong Rachmee,

Suphatthana Sributdee and Worachat Wariwan.....36

บทความวิชาการ

องค์การและการจัดการภาครัฐสมัยใหม่

Modern public sector organization and management

ธนวัต มูลสมบัติ และจักรี ศรีจารเมธีญาณ

Thanawat Moonsombat and Chakkree Sricharumedhiyan.....50

ปัญหาความมั่นคงไซเบอร์และความร่วมมือในการแก้ปัญหา

Cyber security problems and cooperation in solving them

ชนลดา อินบุตร

Chonlada Inbut.....58

จริยธรรมกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐยุคใหม่

Ethics and human resource management in the modern public sector

วิไลภรณ์ เสาเล็ก

Wilaiporn saoluek.....67

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....75

การพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุน
การตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร

Development of a Project Monitoring System with Data Visualization to Support
Decision-Making in Organizational Management

วีรดา โฉมเชิด¹, ณัฐกมล หอมยามเย็น², ศิวพร ลิ้นทะเล^{3*} และวันเพ็ญ พลิศร⁴

Weerada Chomcherd^{1*}, Natkamon Homyamyen², Siwaporn Linthaluek^{3*} and Wanpen Plisorn⁴

^{1,2,3,4} Computer Engineering Division, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

* Corresponding author e-mail: siwaporn.l@rmutsb.ac.th

Received 19/04/2024 | Revised 23/05/2024 | Accepted 31/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ ได้ทำการศึกษาการพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร 2) ประเมินประสิทธิภาพของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรที่พัฒนาขึ้นมีการแสดงรายงานภาพรวมของโครงการ งบประมาณที่ได้รับอนุมัติ และงบประมาณที่คงเหลือเพื่อบริหารจัดการให้ดำเนินโครงการได้ทันตามระยะเวลาในแผนการดำเนินงานและใช้เงินงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.46) และ 3) การประเมินความพึงพอใจด้านการใช้งานภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.46)

คำสำคัญ: ระบบการติดตาม; จินตทัศน์ข้อมูล; การบริหารจัดการองค์กร

Abstract

This research article studies the development of a project monitoring system using data visualization to support decision-making in organizational management. The objectives are to develop such a system, evaluate its effectiveness, and assess user satisfaction. The findings indicate that the developed project monitoring system effectively provides an overview of the projects, the approved budget, and the remaining budget, allowing for efficient project management within the planned timeline. Additionally, that the overall level is at a high level with ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.46) 2) The results of overall satisfaction

assessment form It can be concluded that the overall picture is at the highest level ($\bar{X}$ =4.40, S.D.=0.46).

Keywords: Project Monitoring System; Data Visualization; Organization Management

บทนำ

ในปัจจุบันมีการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มากมาย และพัฒนาต่อเนื่องอย่างรวดเร็ว และข้อมูลมีบทบาทสำคัญอย่างมาก การบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ ข้อมูลจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว การตัดสินใจที่อิงจากข้อมูลที่มีคุณภาพสูงจะนำไปสู่การวางแผนและการกำหนดกลยุทธ์ที่แม่นยำ การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน การตัดสินใจที่รวดเร็ว และการปรับปรุงพัฒนาองค์กร (รัตนา สุวรรณวิชนี และปราณี มณีรัตน์, 2560) ซึ่งคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่มีการดำเนินโครงการต่างๆ มากมาย ทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาบุคลากร การมีระบบการติดตามการดำเนินโครงการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนาระบบด้วยการนำเสนอข้อมูลด้วยจินตทัศน์จินตทัศน์ (Data Visualization) เป็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการแสดงผลข้อมูลเชิงภาพ ช่วยให้สามารถแสดงข้อมูลในปริมาณมากและมีความซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น ช่วยในการคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และช่วยในการรับรู้ได้ดียิ่งขึ้น ศิริประภา ยอดโพธิ์ และสุพรรณิ สวนอินทร์, 2564) การจินตทัศน์ข้อมูลส่วนใหญ่จะถูกออกแบบมาในรูปแบบแผนภูมิแท่ง แผนภูมิเส้น ตาราง แผนผัง แผนภูมิการกระจาย กราฟเชิงตอบสนอง แผนที่ เครือข่าย และในรูปแบบอื่น ๆ ในปริมาณที่ไม่จำกัดภายในลิงค์เดียว ประโยชน์ของการจินตทัศน์ข้อมูลทำให้ข้อมูลมีความน่าสนใจขึ้น เข้าใจง่าย เห็นภาพได้ชัดเจน ง่ายต่อการจดจำและสร้างมูลค่าให้กับข้อมูล ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในยุคดิจิทัลที่มีข้อมูลมหาศาล (กิตติยา พลอยวัฒนาวงศ์ ธนาภรณ์ กันนิภา และดวงหทัย แพงจิกรี, 2563) มีผู้วิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับจินตทัศน์ข้อมูล ตามที่ชุตติมณีนธ์ รักนะ (2559) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเว็บไซต์ iTraffic เพื่อใช้ระบุปริมาณของยานพาหนะของระบบควบคุมสัญญาณไฟจราจร และมธุรีน ปิ่นทอง และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ (2564) ได้ทำการวิจัยการสร้างแดชบอร์ดเพื่อการจัดการฐานข้อมูลนักศึกษาของโรงเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหานี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์เพื่อดำเนินการพัฒนา ระบบสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี เพื่อใช้ในการบริหารจัดการโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การจัดการงบประมาณต่าง ๆ ของ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี เพื่อให้ผู้ระดับ คณะ และระดับสาขาวิชา ได้ดำเนินงานตามแผนและใช้จ่ายเงินงบประมาณได้ตามที่ได้รับจัดสรรได้ตามกรอบระยะเวลา สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

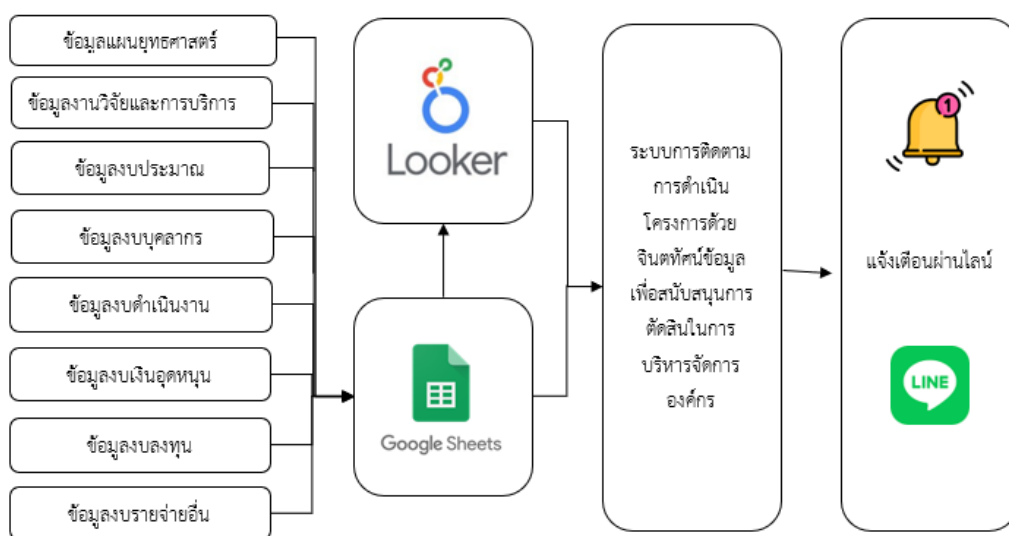
วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร

วิธีดำเนินการศึกษา

การพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงขั้นตอนแรกของการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี จากคู่มือการจัดทำงบประมาณ พ.ศ. 2567 เพื่อพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สามารถสกัดข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาระบบได้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลการทำงานของระบบเดิมและวิเคราะห์ผลที่จะได้รับหรือประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงเมื่อนำระบบที่พัฒนาขึ้นมาใช้งาน โดยสามารถวิเคราะห์และสรุปผลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการทำงานระบบงานเดิม

การทำงานระบบงานเดิม (As is)	ความต้องการ (Requirement)	ประโยชน์ (To be)
1. สาขาวิชาส่งบันทึกข้อความไปรวบรวมที่ส่วนงาน โดยมีเจ้าหน้าที่สรุปข้อมูล 1 คน	มีการนำเสนอข้อมูลที่สามารถประมวลผลได้ง่าย	มีประสิทธิภาพในการใช้งานแสดงผลได้ง่าย
2. เจ้าหน้าที่ทำหนังสือติดตามกับสาขาต่างๆ	ผู้บริหารสามารถติดตามรายจ่ายของคณะได้ง่าย และรวดเร็ว	ลดระยะเวลาในการเข้าถึงข้อมูล

การทำงานระบบงานเดิม (As is)	ความต้องการ (Requirement)	ประโยชน์ (To be)
3. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แยกตามแผนงาน	ในระบบแยกตามแผนงานในรูปแบบของกราฟวงกลม	เพื่อให้ดูข้อมูลในแต่ละส่วนง่ายมากยิ่งขึ้น
4. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขทั้งหมดมีเจ้าหน้าที่เพียง 1 คน	แสดงผลข้อมูลเป็นรูปแบบกราฟเชิงตัวเลขทั้งหมด	เพื่อให้แสดงผลในรูปแบบของเรียลไทม์

เมื่อวิเคราะห์ ข้อมูลและผลกระทบต่อการพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรแล้ว จากนั้นทำการพัฒนาระบบโดยมีขั้นตอนดังนี้

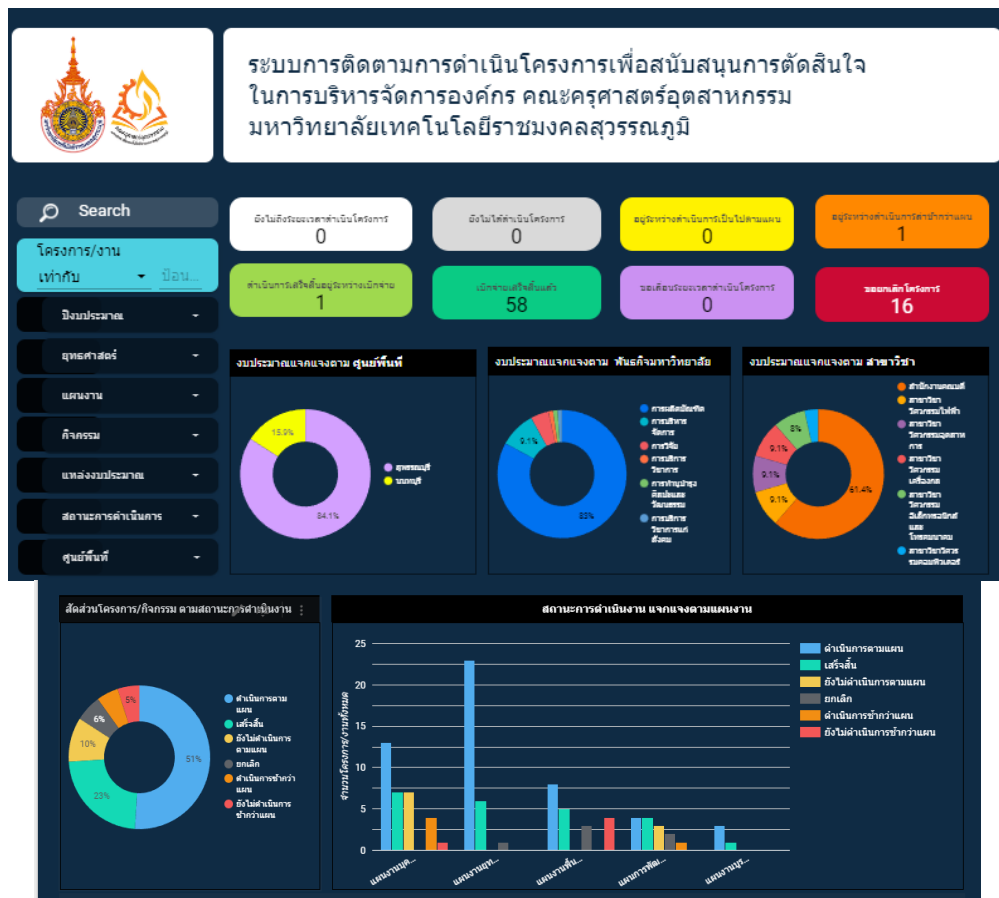
1. พัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูล โดยจัดเตรียมฐานข้อมูล โดยการนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์ฐานข้อมูล จำแนกออกเป็น ปีงบประมาณ ยุทธศาสตร์ แหล่งงบประมาณ แผนงาน กิจกรรม จำนวนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ โครงการ/งาน วันที่เริ่มโครงการ วันที่สิ้นสุดโครงการ สถานะการดำเนินการ จำนวนงบประมาณที่ใช้จริง และผู้รับผิดชอบ จากนั้นเชื่อมฐานข้อมูล Google Sheet เข้ากับ Looker Studio ออกแบบส่วนติดต่อประสานกับผู้ใช้ (User Interface) ตั้งค่าการเข้าถึงของผู้ใช้งาน พร้อมทั้งทดสอบการใช้งานข้อมูลที่น่าสนใจ

2. ประเมินประสิทธิภาพของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร โดยเริ่มต้นจากจัดทำแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร พร้อมกับให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินเครื่องมือการจะนำไปประเมินประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนา จัดทำแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร พร้อมกับให้ใช้งานระบบ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการบริหารจัดการโครงการ อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนา และทำสรุปผลการประเมิน

3. ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร

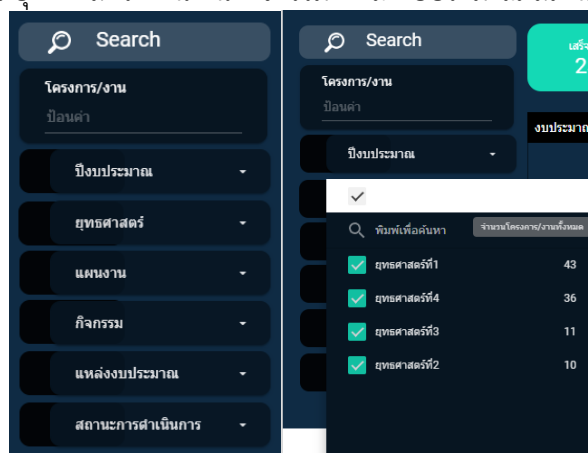
ผลการวิจัย

1) ผลการพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สามารถสรุปภาพรวมการใช้งบประมาณ ซึ่งจะมีจำนวนโครงการ/งานทั้งหมด งบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวนเงินส่งเบิกการเงิน และจำนวนเงินคงเหลือส่งคืน แสดงสถานะการดำเนินโครงการ โดยมีสัดส่วนโครงการ/กิจกรรม ตามสถานะการดำเนินโครงการ แสดงผลข้อมูลในรูปแบบเป็นกราฟวงกลม และสถานะการดำเนินงาน แจกแจงตามแผนงาน แสดงผลข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิแท่ง

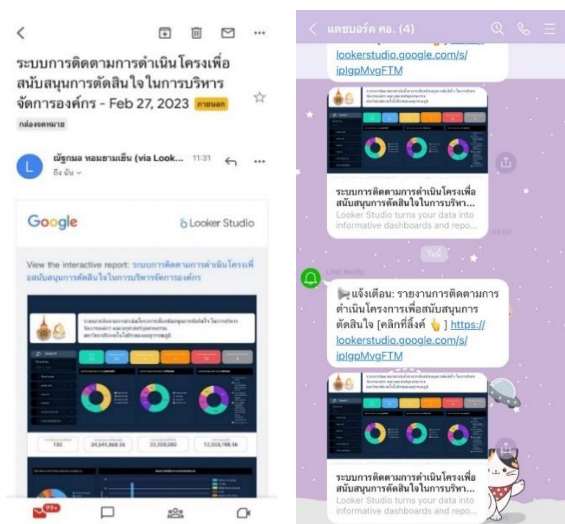
ภาพที่ 2 ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร

ระบบที่พัฒนาสามารถค้นหาและกรองข้อมูลตามความต้องการได้ ซึ่งสามารถกรองข้อมูลจากมิติข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ปีงบประมาณ ยุทธศาสตร์ แผนงาน กิจกรรม แหล่งงบประมาณ สถานการณ์ดำเนินการ เป็นต้น

ภาพที่ 3 เครื่องมือการกรองข้อมูล

ระบบแจ้งเตือนไปยังอีเมลและแจ้งเตือนผ่าน Line Notify ตามเงื่อนไขที่กำหนดตามวันเวลาตามความต้องการ เพื่อใช้เป็นช่องทางในการรายงานการแจ้งเตือนของข้อมูล หรือติดตามงาน เพื่อส่งข้อมูลงบประมาณไปยังผู้ใช้งาน เพื่อให้ผู้ใช้งานได้มีการติดตามข้อมูลได้ตลอดเวลา เมื่อต้องการใช้ในการเรียกดูข้อมูล

ภาพที่ 4 หน้าระบบการแจ้งเตือนผ่านอีเมลและ Line Notify

2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของผู้ใช้ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร การประเมินผลใช้แบบประเมินประสิทธิภาพ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2564) เมื่อได้ผลการประเมินทำการแปลผลประสิทธิภาพนั้นผู้จัดทำโครงการได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยถือเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2556) แบ่งระดับไว้ดังนี้

ระดับประสิทธิภาพน้อยที่สุด	มีคะแนนระหว่าง 1.00-1.49
ระดับประสิทธิภาพน้อย	มีคะแนนระหว่าง 1.50-2.49
ระดับประสิทธิภาพปานกลาง	มีคะแนนระหว่าง 2.50-3.49
ระดับประสิทธิภาพมาก	มีคะแนนระหว่าง 3.50-4.49
ระดับประสิทธิภาพมากที่สุด	มีคะแนนระหว่าง 4.50-5.00

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ประสิทธิภาพด้านความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน				
1.	ลดระยะเวลาในการหาข้อมูลงบประมาณ	4.00	0.00	มาก
2.	ความสะดวก และง่ายต่อการใช้งาน	4.67	0.58	มากที่สุด
3.	ความเหมาะสมของแดชบอร์ดที่นำมาใช้งาน	4.67	0.58	มากที่สุด
4.	ลดระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูล และสรุปผล	4.33	0.58	มาก

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5.	ความสะดวกในการเรียกดูข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลได้ง่าย	4.33	0.58	มาก
	ค่าเฉลี่ย	4.40	0.46	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ของผู้ใช้ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สรุปได้ว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.46 ด้านที่มีระดับมากที่สุดคือด้านความสะดวก และง่ายต่อการใช้งาน และความเหมาะสมของแดชบอร์ดที่นำมาใช้งาน มีผลการประเมินประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.58 รองลงมาคือด้านลดระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูล และสรุปผล และความสะดวกในการเรียกดูข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลได้ง่าย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.58

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านการช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประสิทธิภาพด้านการช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ				
1.	ข้อมูลถูกต้องครอบคลุมตามความต้องการ เพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร	4.00	0.00	มาก
2.	ข้อมูลมีความถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล	4.67	0.58	มากที่สุด
3.	ช่วยลดความผิดพลาดและความซ้ำซ้อนของข้อมูล	4.00	0.00	มาก
4.	ระบบมีประสิทธิภาพและพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้งานเสมอ	4.33	1.15	มาก
	ค่าเฉลี่ย	4.25	0.43	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านการช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ใช้ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สรุปได้ว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.43 ด้านที่มีระดับมากที่สุดคือด้านข้อมูลมีความถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีผลการประเมินประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.58 รองลงมาคือด้านระบบมีประสิทธิภาพและพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้งานเสมอ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 1.15

ตารางที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านการออกแบบระบบ

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประสิทธิภาพด้านการออกแบบระบบ				
1.	สีสันทัดและความสวยงามของระบบ	3.67	0.58	มาก
2.	หน้าหลักของการออกแบบมีความเหมาะสมในการดูข้อมูลได้ง่าย	4.33	1.15	มาก

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3.	ออกแบบได้ตรงตามความต้องการและแสดงข้อมูลถูกต้องครบถ้วน	4.00	0.00	มาก
4.	ความเหมาะสมของกราฟ แผนภูมิ และตารางที่นำมาใช้แสดงผลบนแดชบอร์ด	4.33	0.58	มาก
5.	เนื้อหาอ่านง่าย และชัดเจน	3.67	0.58	มาก
6.	การแสดงผลของข้อมูลมีความถูกต้อง และชัดเจน	4.21	0.49	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.03	0.56	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านการออกแบบระบบของผู้ใช้ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สรุปได้ว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.56 ด้านที่มีระดับมากที่สุดคือด้านหน้าหลักของการออกแบบมีความเหมาะสมในการดูข้อมูลได้ง่าย และความเหมาะสมของกราฟ แผนภูมิ และตารางที่นำมาใช้แสดงผลบนแดชบอร์ด มีผลการประเมินประสิทธิภาพมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.58 รองลงมาคือด้านการแสดงผลของข้อมูลมีความถูกต้อง และชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.21 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.49

3) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจด้านเนื้อหา

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความพึงพอใจด้านเนื้อหา				
1.	การแสดงผลจำนวนโครงการ/งานทั้งหมด	4.83	0.41	มากที่สุด
2.	การแสดงผลจำนวนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	การแสดงผลจำนวนงบประมาณที่ใช้จริง	4.83	0.41	มากที่สุด
4.	การแสดงผลงบประมาณคงเหลือ	4.83	0.41	มากที่สุด
5.	การแสดงผลงบประมาณแจกแจงตามยุทธศาสตร์	4.17	0.41	มาก
6.	การแสดงผลงบประมาณแจกแจงตามงบประมาณ	4.00	0.00	มาก
7.	การแสดงผลงบประมาณแจกแจงตามแผนงาน	4.17	0.41	มาก
8.	การแสดงผลสัดส่วนโครงการ/กิจกรรม ตามสถานะการดำเนินงาน	4.00	0.00	มาก
9.	การแสดงผลสถานะการดำเนินงานแจกแจงตามแผนงาน	4.17	0.41	มาก
10.	การแสดงผลตารางแสดงรายละเอียดข้อมูลงบประมาณ	5.00	0.00	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย	4.50	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจด้านเนื้อหาของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สรุปได้ว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.20 ด้านที่มีระดับมากที่สุดคือด้าน

การแสดงผลจำนวนงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ และการแสดงผลตารางแสดงรายละเอียดข้อมูลงบประมาณ มีผลการประเมินความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 5.00 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.00

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความพึงพอใจด้านการใช้งานของระบบ

ที่	รายละเอียดการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ความพึงพอใจด้านการใช้งานของระบบ				
1.	ระบบใช้งานสะดวก เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย	4.83	0.41	มากที่สุด
2.	ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	ความรวดเร็วในการแสดงภาพ และข้อมูลต่างๆ	4.33	0.52	มาก
4.	การประยุกต์ใช้ระบบมีความน่าสนใจ และเข้าใจง่ายขึ้น	4.17	0.41	มาก
5.	ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร อ่านได้ง่ายและสวยงาม	4.50	0.55	มาก
6.	การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในระบบ ง่ายต่อการค้นหา และทำความเข้าใจได้ง่าย	4.17	0.41	มาก
7.	การประมวลผลข้อมูล การคำนวณและรายงานต่างๆ มีความถูกต้อง	4.17	0.41	มาก
8.	สามารถดูการแสดงผลของข้อมูลผ่านลิงก์ของระบบได้	4.33	0.52	มาก
9.	ความเชื่อมโยงของข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน	4.17	0.41	มาก
10.	การแสดงผลในรูปแบบเรียลไทม์ได้	4.17	0.41	มาก
11.	การแจ้งเตือนผ่านไลน์ขององค์กร	4.17	0.41	มาก
12.	การแจ้งเตือนผ่านอีเมลขององค์กร	4.17	0.41	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.35	0.40	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจด้านการใช้งานของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร สรุปได้ว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.40 ซึ่งระบบใช้งานสะดวก เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย มีผลการประเมินความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.83 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ระดับ 0.41

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร ที่พัฒนาขึ้นมีการแสดงรายงานภาพรวมของโครงการ งบประมาณที่ได้รับอนุมัติ และงบประมาณที่คงเหลือเพื่อบริหารจัดการให้ดำเนินโครงการได้ทันตามระยะเวลาในแผนการดำเนินงาน และใช้เงินงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิทธิการเข้าถึงมี 2 สิทธิ คือ ผู้ใช้งานทั่วไป และแอดมิน ผู้ดูแลระบบ ส่วนของผู้ใช้งานทุกคนที่มีลิงก์สามารถดูระบบได้ และยังสามารถรับการแจ้งเตือนการใช้จ่ายในรอบไตรมาส ในส่วนของแอดมิน สามารถแก้ไข กำหนดค่าต่าง ๆ ของระบบสามารถจัดการ เพิ่ม ลบ แก้ไข และแก้ไขฐานข้อมูล ระบบจะแสดงผลในรูปแบบภาพรวมของจินตทัศน์ข้อมูล ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กร โดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหาร

จัดการองค์กร โดยผู้ใช้งาน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถสรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพและผู้ใช้งานมีความพึงพอใจสามารถนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานและสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานของหน่วยงานได้

อภิปรายผล

การพัฒนาระบบการติดตามการดำเนินโครงการด้วยจินตทัศน์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรบทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับจินตทัศน์ข้อมูล (Data Visualization) และเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจินตทัศน์ข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น เนื้อหาในบทความนำเสนอความรู้เกี่ยวกับความหมาย การนำเสนอข้อมูลหรือสารสนเทศด้วยภาพ หรือภาพกราฟิก และใช้กระบวนการทางเทคนิคในการแปลงข้อมูลหรือสารสนเทศให้กลายเป็นภาพ หรือภาพกราฟิก เพื่อช่วยในการมองเห็น ทำให้เข้าใจข้อมูลที่มีความซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การนำเสนอส่วนใหญ่จะนำเสนอเป็นแผนภาพ แผนภูมิ แผนผัง ภาพกราฟิก แผนที่ หรืออยู่ในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งนำมาช่วยในการตัดสินใจและวิเคราะห์แนวโน้มต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนันท์ ชูโตศรี (2564) ได้นำหลักการนำเสนอข้อมูลเชิงภาพด้วยจินตทัศน์ข้อมูล มาช่วยสนับสนุนงานวิจัยให้สามารถแสดงข้อมูลในปริมาณมากและมีความซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น และงานวิจัยของ วรวิภา วัฒนสุนทร ชุตินธน์ รักนะ (2560). ซึ่งเป็นการออกแบบจินตทัศน์และการพัฒนาระบบจำลองสำหรับควบคุมสัญญาณไฟจราจร แนวคิดในการออกแบบจินตทัศน์ เป็นการเสนอข้อมูลในรูปแบบของโครงสร้างภาพ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลในรูปแบบของรูปภาพ กราฟ หรือแผนภาพ โดยผลลัพธ์ของจินตทัศน์เป็นการแสดงข้อมูลให้ผู้ใช้งานสามารถสัมผัสได้ซึ่งกระบวนการในการแสดงหรือการนำข้อมูลออกมาใช้ และด้านการใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ สีเนาะ วราปภา อารีราษฎร์ และกาญจนา ดงสงคราม (2565) ซึ่งในจินตทัศน์ข้อมูลการพัฒนาระบบการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานตำบลห้วยเตย ด้วยเทคโนโลยีแดชบอร์ด เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน และ มธุริน ปิ่นทอง และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ (2564) แดชบอร์ด คือ หน้าจอที่สรุปข้อมูลทุกอย่างให้อยู่ในหน้าจอเดียว ที่อาจจะเป็นข้อมูลในรายงานอยู่แล้วหรือข้อมูลใหม่ ๆ มาสรุปให้สามารถเห็นภาพได้ในหน้าเดียว เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้ทันเวลา มีความสะดวกที่จะนำมาใช้จัดการฐานข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

การจัดเก็บข้อมูลงบประมาณในรูปแบบภาพรวมของจินตทัศน์ข้อมูลผ่านแดชบอร์ด เพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น และผู้ใช้ที่จะนำระบบไปใช้งานควรศึกษาคู่มือของระบบให้เข้าใจก่อน ควรมีการแจ้งเตือนเมื่อมีการเพิ่ม ลบ หรือทำการแก้ไขข้อมูลทุกครั้งพร้อมส่งรายงานไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งถัดไป

ควรมีการประยุกต์ใช้การพัฒนาเทคโนโลยีแดชบอร์ดเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ ต่อวิชาการ และพัฒนาใช้เทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยต่อไป นำเสนอข้อมูลแดชบอร์ดให้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้ใช้งานตัดสินใจได้หลายตัวเลือก พร้อมทั้งควรมีการนำระบบไปพัฒนาต่อยอดในระบบงานที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สีเนหะ วราปภา อารีราษฎร์ และกาญจนา ดงสงคราม. (2565). “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี แดชบอร์ด เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐานตำบลห้วยเตย จังหวัดมหาสารคาม” *วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ*. ปีที่ 8 (ฉบับที่ 1) :หน้า 3-4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- กิตติยา พลอยพัฒน์วาศ ธานีกรณ กัณนิกา และดวงหทัย แพงจิกรี.(2563). [ออนไลน์]. *การรายงานแผนปฏิบัติการด้วยDashboard ระยะที่ 1 PLAN REPORT CREATED ON DASHBOARD PHASE 1*. [สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2566]. เข้าถึงได้จาก <https://incbaa.kku.ac.th/img/files/articles/e3803-40.e12-129.pdf>
- ชุตินันท์ รักนะ. (2559). [ออนไลน์]. *จินตทัศน์ศึกษาสำหรับระบบจัดการจราจร iTraffic*. [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566]. เข้าถึงได้จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/11622/1/419506.pdf>
- ทัศนัท ชูโตศรี. (2564). “การนำเสนอข้อมูลเชิงภาพด้วยจินตทัศน์ข้อมูล.” *วารสารวิทยาสารสนเทศและเทคโนโลยี*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1: 1-15.
- บุญชม ศรีสะอาด (2556) วิธีการเขียนทางสถิติสำหรับการวิจัย. เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่5).
- มธุริน ปันทอง และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2564). “แดชบอร์ด เพื่อการจัดการฐานข้อมูลนักเรียน Dashboard for Student database management.” *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*. ที่ ปี12 ฉบับที่ 4 หน้าที่5-6.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (2564). [ออนไลน์]. *แบบประเมินความพึงพอใจ NSRU Dashboard* . [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566]. เข้าถึงได้จาก <https://e-form.nsr.ac.th/q=286>
- รัตนา สุวรรณวิชณี และปราณี มณีรัตน์ .(2560). [ออนไลน์]. *การพัฒนาระบบรายงานรูปแบบหลายมิติ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ*. [สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2566]. เข้าถึงได้จาก <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/spurst/article/view/122113>
- วรวิภา วัฒนสุนทร ชุตินันท์ รักนะ. (2560). [ออนไลน์]. *การออกแบบจินตทัศน์และการพัฒนาระบบจำลองสำหรับควบคุมสัญญาณไฟจราจร*. [สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2566]. เข้าถึงได้จาก https://apheit.bu.ac.th/journal/science-july-2560/9_13_visualization%20design_formatted.pdf
- ศิริประภา ยอดโพธิ์ และสุพรรณิ สวนอินทร์. (2564). [ออนไลน์]. *การศึกษาแนวทางการออกแบบแดชบอร์ดเพื่อใช้ในการปิดสถานะกิจกรรมที่ตกค้างบนระบบปฏิบัติการ*. [สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566]. เข้าถึงได้จาก <https://buulog.com/wp-content/uploads/2021/08/ศิริประภา-ยอดโพธิ์.pdf>
- อภิชัย เจริญวิวัฒน์.(2563). [ออนไลน์]. *การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้าง Dashboard แสดงสถิติการใช้บริการกึ่งเรียลไทม์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. [สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ .2566]. เข้าถึงได้จาก <http://pulinet2020.tsu.ac.th/Documentation/Proceeding/Oral/IT/09.pdf>

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวรภิรม เจ้าอาวาส
วัดอุทกवारาราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

The role of monks in local development case study of Phrakru Pariyativaraphirom

Abbot of Utthakawararam Temple, Non Thong Village,

Sa Nok Kaew Sub - District, Phon Thong District, Roi Et Province.

ธนกฤต พุฒพันธ์, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ และเสกสรรค์ สนวา

Thanakrit phutphan, Pongsawut Rachjun and Seksan Sonwa

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

Corresponding Author Email : Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 26/05/2024 | Accepted 29/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1. กำนัน 2. สารวัตรกำนัน 3. กรรมการหมู่บ้าน 4. ประชาชน 5. พระสงฆ์ และ 6. ปราชญ์ชาวบ้าน ผลการศึกษาประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า พระครูปริยัติวรภิรมมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม เป็นผู้นำเป็นต้นคิดต้นแรงในการจัดบุญประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน สืบสานและถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังภายในชุมชนให้รู้ได้เห็นและปฏิบัติได้ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิภาพทางสังคม

คำสำคัญ: บทบาท; พระสงฆ์; การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research aims to 1) study the role of monks in local development 2) Analyze problems and obstacles in the role of monks and local development and 3) Suggesting ways to solve problems and obstacles in the role of monks and local development. This research method was analyzed through qualitative research using in-depth interviews from a sample group. It consists of 6 target groups : 1. Village chiefs, 2. Village chief inspectors, 3. Village committee members, 4. Citizens, 5. Monks, and 6. Village scholars. The results of the study on the issue of the role of monks and local development found that Phrakhrui Pariyativaraphirom played a role in teaching and teaching. Dhamma education or morality, ethics, being a leader, etc. are the main factors in organizing various merit-making traditions

of the village. Continue and pass on to future generations within the community so that they can know, see and practice. Participate in supporting and promoting the establishment of social welfare groups.

Keywords: Role; Monks; Local Development

บทนำ

วัดและพระสงฆ์คือสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ หน้าที่หลักของพระสงฆ์คือการศึกษา ปฏิบัติธรรมและการสั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาให้แพร่หลาย และสืบทอดคำสอนของศาสนาให้คงอยู่ในสังคมตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา วัดในฐานะองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่งในสังคมไทย และเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในอดีตวัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชนเป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพนับถือและเป็นศูนย์รวมในด้านจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยนัยนี้วัดและพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักที่สำคัญของประเทศชาติ (พระราชญาณวิสิฐ, 2552)

พระสงฆ์เป็นผู้มีพื้นฐานทางจิตใจที่รักการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและชอบเสียสละ ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์ได้ออกธุดงค์ไปในพื้นที่ต่าง ๆ หรือเมื่อได้ไปอบรมประชาชนตามนโยบายพระธรรมทูตในหมู่บ้านต่าง ๆ ได้พบเห็นถึงปัญหาความทุกข์ยากนานัปการของประชาชน จึงปลุกเร้าพื้นฐานทางจิตใจดังกล่าวแล้ว และพยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาชนบทเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนจากประสบการณ์ของพระสงฆ์นักพัฒนาที่ได้พบเห็นชุมชนอื่นดีกว่า ประชาชนได้รับการพัฒนาจนมีสภาพการดำรงชีวิตที่สุขสบายมากกว่า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาและความทุกข์ยากของคนภายในชุมชน จึงต้องการเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชุมชนของตนให้ทัดเทียมกับชุมชนที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากพระสงฆ์นักพัฒนาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นเพเป็นคนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตในชุมชนนั้น จึงมีความรู้และเห็นสภาพปัญหาความยากจนของประชาชนในชุมชนมาโดยตลอดการใช้ชีวิตอยู่ในเพศบรรพชิต ถึงแม้จะสามารถตัดขาดจากเรื่องทางโลกได้ในระดับหนึ่ง แต่ไม่มีทางที่จะตัดขาดได้โดยสิ้นเชิง จึงต้องเข้ามาพัฒนาชุมชน ซึ่งมองในอีกมุมมองหนึ่งก็คือการช่วยเหลือพ่อแม่ญาติ พี่น้องของตนในทางอ้อมนั่นเอง หากเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนถ้าหากชุมชนขาดแคลนมีความทุกข์ยากหรือด้อยพัฒนาแล้ว วัดจะดำรงอย่างสวยงามหรือเจริญอยู่ได้อย่างไร เมื่อชาวบ้านไม่มีกิน พระสงฆ์จะมีฉันอย่างสมบูรณ์ได้อย่างไร ดังนั้นวัดหรือพระสงฆ์กับชาวบ้านจึงต้องพัฒนาไปควบคู่กัน บ้านพึ่งวัดและวัดพึ่งบ้าน เป็นสภาพที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย เพราะฉะนั้น เมื่อพบเห็นหมู่บ้านไม่เจริญ ประชาชนทุกข์ยาก มีความลำบาก พระสงฆ์และชาวบ้านจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ จากการที่พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่เหมาะสมจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้อีก ทั้งพระสงฆ์คือผู้ที่ชาวบ้านในชนบทให้ความเคารพนับถือมาก มีศักยภาพในการชักจูงชาวบ้านให้เข้าร่วมทำกิจกรรมใดๆ ได้ง่าย ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของชาวชุมชนได้ดีอีก ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมภาพพจน์ที่ดีของพระสงฆ์ต่อชุมชนด้วย ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์มีดังนี้ (ประเวศ วะสี, 2539)

1. พระสงฆ์เป็นผู้สร้างชุมชนสงฆ์ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ วัดอุปประสงค์ของการบวช คือเพื่อเรียนรู้ ดังนั้น สงฆ์คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งควรจะเป็น 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ การเรียนรู้พุทธธรรมให้ลึกซึ้ง ทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ การเรียนรู้สังคมปัจจุบันให้เท่าทันสังคมปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในการสอน และการเรียนรู้ติดต่อสื่อสารให้เป็นที่น่าสนใจของผู้คนให้จับใจ ผู้คนให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือที่เรียกว่า “อนุศาสนิปาฏิหาริย์” รวมทั้ง ความสามารถในการใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ด้วย

2. การศึกษาของสงฆ์ควรร่วมกับทางโลกพัฒนาหลักสูตรสำหรับการศึกษาของพระสงฆ์
 3. พระสงฆ์ควรทำให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
ความสำคัญของวัดคือการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังนั้น ถ้าวัดเข้มแข็งจะทำให้โครงสร้างของชุมชน
เข้มแข็งด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการมีศีลธรรมอันดีงามของสมาชิกในชุมชน ถ้าวัดลอยตัวออกจากโครงสร้างของ
สังคมในชุมชน จะทำให้ชุมชนและสังคมอ่อนแอไปด้วย
 4. พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา และระดับ
มัธยมศึกษา จำนวนกว่า 30,000 โรงเรียน เพราะโรงเรียนเหล่านี้ยังไม่สามารถผลิตที่มีความเข้มแข็งทาง
ปัญญาและศีลธรรม ในส่วนที่ยังขาดหากวัดสามารถจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคนให้เต็ม
ศักยภาพได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้
 5. พระสงฆ์ควรแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี เนื่องจากโลกปัจจุบันมีความขัดแย้งกันอย่าง
รุนแรงในสังคมระดับต่าง ๆ พระสงฆ์ควรศึกษาให้เข้าใจว่าความรุนแรงนั้นหมายถึงอะไรมีขอบเขตแค่ไหน
มีที่ประเภท มีสาเหตุอะไรบ้าง มีวิธีป้องกันและแก้ไขอย่างไร วิธีใดได้ผล จะพัฒนาวิธีการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาให้ดีขึ้นอย่างไร
 6. พระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจปัญหา
สิ่งแวดล้อม และวิธีแก้ไขให้ลึกซึ้งเพื่อจะได้สอนประชาชนได้อย่างถูกต้อง และวัดควรเป็นต้นแบบในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน รู้วิธีทางดับทุกข์ และรู้มรรควิธีที่จะดับทุกข์
 7. ช่วยพัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชน
และชาวบ้าน พัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ
- บทบาทพระสงฆ์ นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิ
ญาณ เมื่อวันเพ็ญเดือนวิสาขะ 45 ปีก่อนพุทธศักราช การอุปบัติของพระพุทธองค์ได้ชื่อว่า “การอุปบัติขึ้นของ
เอกบุรุษที่หาผู้ใดมาเปรียบมิได้ในโลก เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ยากในโลกเป็นการอุปบัติขึ้นเพื่อประโยชน์
เพื่อเกื้อกูลเพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย บุคคลผู้เป็นเอกคือพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
บุคคลผู้เป็นเอกนี้แลเมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่อ
อนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” (มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, 2539)
- พระครูปริยัติวราภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอนาทม
จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อครั้งตอนเป็นเด็กได้เห็นพระสงฆ์เดินบิณฑบาตในตอนเช้าของทุกวัน มีความประหลาด
ปฏิบัติกริยามารยาทในทางพระพุทธศาสนาที่ตีมีผู้คนกราบไหว้จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา เลยมีความคิดที่
อยากจะทำบวช จึงได้ตัดสินใจบวชเป็นสามเณรตอนอายุ 15 ปี เพื่อศึกษาเล่าเรียนในพระพุทธศาสนา พอ
ได้มาบวชจึงได้มาเห็นพระสงฆ์หลายองค์ได้ทำสังฆกรรม พิธีสงฆ์ต่าง ๆ มีความอุดมสมบูรณ์ในทาง
พระพุทธศาสนา ทำให้ศาสนาและชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดองซึ่งกันและกันจึงเกิดศรัทธาในการบวช
แต่ในขณะนั้นยังไม่มีโอกาสได้ไปศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมที่ใด มีเพียงแต่ได้ไปสวดมนต์ภายในหมู่บ้านในพิธี
การต่าง ๆ เท่านั้น พอได้ไปสวดมนต์ในงานต่าง ๆ จึงเกิดความสงสัยในบทสวดว่าทำไมจึงมีความขลังมี
ความศักดิ์สิทธิ์มีผู้คนกราบไหว้ แต่ก็รู้แค่เพียงบทสวดแต่ไม่มีความหมายที่แท้จริงของบทสวดนั้นมันจึงไม่มี
ความกระจ่างแจ้งและเหตุผล จนอายุครบอุปสมบทจึงบวชเป็นพระ ต่อมาจึงได้ศึกษาเล่าเรียนอย่างจริงจัง
ทั้งศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียนและศึกษาดูด้วยตนเองจากหนังสือตำราของครูบาอาจารย์ เกจิอาจารย์หลาย
ท่าน เช่น หนังสือของหลวงปู่ชา หลวงปู่มั่น หลวงปู่บัว แม้แต่หลวงปู่ขาว วัดถ้ำกลองเพล จังหวัด

หนองบัวลำภู แต่มีคำสอนคำสอนหนึ่งของหลวงปู่มนัว่า “บุคคลที่เป็นมหานิกายหรือธรรมยุตก็สามารถทำประโยชน์ต่อสังคมได้ ไม่ต้องเปลี่ยนนิกาย” ก็เลยเป็นมหานิกาย เลยได้ไปศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม ไปเรียนอภิธรรมอยู่ 2 ปี แล้วก็ไปเรียนอยู่วัดหาดใหญ่สีตาราม เรียนบาลีอีก 2 ปีจนจบอภิธรรม การได้ไปเห็นหลาย ๆ พื้นที่ การได้ท่องเที่ยวไปในหลาย ๆ จังหวัด ได้ไปเห็นสิ่งที่พระครูบาอาจารย์พัฒนา จึงมีความคิดที่อยากกลับมาพัฒนาบ้านเกิดและได้กลับมาพัฒนาบ้านเกิดเช่น การดูแลและให้กำลังใจผู้เฒ่าผู้แก่ในวัยชรา การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ บริจาคสิ่งของเครื่องใช้ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ขาดแคลน และบริจาคทรัพย์และข้าวปลาอาหารให้กับศูนย์ผู้ป่วยโควิดที่ผ่านมา และนี่ก็คือการได้ช่วยเหลือสังคมที่เป็นการให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

จากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราริรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมุ่งศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราริรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นกรณี พระครูปริยัติวราริรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา พระครูปริยัติวราริรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 คน ประกอบด้วย 1) กำนัน จำนวน 1 คน 2) สารวัตรกำนัน จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน 4) ประชาชน จำนวน 10 คน 5) พระสงฆ์ จำนวน 4 รูป และ 6) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 23 คน ประกอบด้วย 1) กำนัน จำนวน 1 คน 2) สารวัตรกำนัน จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน 4) ประชาชน จำนวน 10 คน 5) พระสงฆ์ จำนวน 4 รูป และ 6) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน

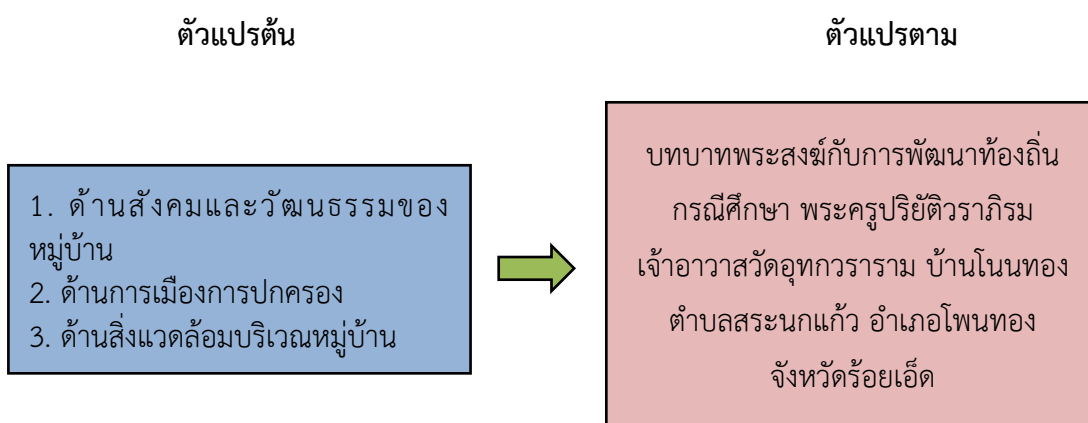
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติ วราภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

- 3.1 ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น
- 3.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น
- 3.2 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติ วราภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ก็นำมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ผลของการวิเคราะห์มีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติ วราภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติ วราภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” พบว่า พระครูปริยัติ วราภิรม มีบทบาทในการอบรม สั่งสอน ธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ชักชวนให้ประชาชนรวมพลัง เพื่อการพัฒนาชุมชนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชนโดยตลอดมา พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ รวมถึงยังเป็นผู้นำ เป็นต้นคิดต้นแรงในการจัดบุญประเพณีต่างๆของหมู่บ้าน สืบสานและถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังภายในชุมชนให้ได้รับรู้ ได้เห็นและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิต จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บ อนุรักษ์ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เผยแผ่ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเมืองการปกครอง” พบว่า พระครูปริยัตวราภิรมได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิภาพทางสังคม เช่น มีการจัดมีการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชมรมผู้สูงอายุของชุมชนเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย หรือผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติพี่น้องอยู่บ้านด้วย พระครูปริยัตวราภิรมยังได้ทำหน้าที่เป็นผู้เผยแผ่หลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนาและมีการจัดตั้งกลุ่มเทศนาธรรมเพื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาตามหมู่บ้าน ตำบล ในอำเภอ แม้กระทั่งในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนและประชาชนรู้จักศีล 5 ให้มีศีล 5 เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติและการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นผู้นำในการประกอบพิธีต่างๆทางศาสนาเพื่อให้ประชาชนรู้จักแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องของประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา พระครูได้มีการเทศนาธรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรักความสามัคคีซึ่งกันและกัน

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน” พบว่า พระครูปริยัตวราภิรม มีบทบาทในการการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีจิตอาสาและส่วนร่วมในการอนุรักษ์ส่งเสริม พันธุ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าอย่างยั่งยืน และต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน การเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชน อนุรักษ์และสงวนพันธุ์สัตว์น้ำให้ชุมชนมีน้ำมีปลาได้กินได้ใช้ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดและชุมชนให้น่าอยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัตวราภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทวาราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” พบว่า พระสงฆ์ยังขาดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต้องรู้จักสังเกต เห็นหมู่บ้านอื่น ประเพณีจังหวัดอื่น แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนให้ทันต่อเหตุการณ์ ในยุคสมัยนี้ก็จะสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนนี้มีความเจริญมีการพัฒนาที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่ใช่อยู่กับที่ ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน และด้วยเรื่องของงบประมาณที่ยังไม่เพียงพอจึงเป็นปัญหาอย่างมากในการอนุรักษ์ และการจัดบุญสืบสานบุญประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเมืองการปกครอง” พบว่า ในการจัดทำโครงการสวัสดิการต่าง ๆ ของชุมชนที่พระครูปริยัตวราภิรมได้จัดตั้งขึ้นยังขาดทุนทรัพย์ในการช่วยเหลือสนับสนุน ส่วนมากเป็นทุนทรัพย์ส่วนตัวของพระครูเอง จึงทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่เดือดร้อน และจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันคุณธรรมและจริยธรรมของคนเริ่มถดถอยลงไป คนในสังคมปัจจุบันมีความห่างไกลจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น เริ่มที่จะห่างเหินกับคำสอนที่เป็นแค่พื้นฐานในการดำเนินชีวิต จึงทำให้คุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันลดน้อยลงไป

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน” พบว่า พระสงฆ์บางรูปยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมากเพียงพอถึงบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และวิธีการปลูกจิตสำนึกให้คนแก่ภายในชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญคุณประโยชน์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และยังพบว่า มีบุคคลจากชุมชนอื่นที่ไม่เข้าใจถึงกฎระเบียบของชุมชนได้ทำการบุกรุกเขตพื้นที่ที่จัดเป็นเขตพื้นที่อุทยานอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราราม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” พบว่า จากการที่สังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ววัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยวิธีการแบบเดิมเพียงอย่างเดียววันนี้อาจจะไม่เพียงพอ และในฐานะที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน นอกจากเป็นที่ทำบุญฟังเทศน์ และร่วมพิธีกรรมทางศาสนาแล้ว ยังเป็นสถานที่เล่าเรียนของบุตรหลาน เป็นที่ประชุมเป็นที่พักของคนเดินทาง บางแห่งเป็นสถานที่รักษาความเจ็บป่วย และเป็นที่ยรวมของศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทหลักสำคัญในการอนุรักษ์ และสืบทอดพระพุทธศาสนา

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเมืองการปกครอง” พบว่า ในการจัดทำทำกลุ่มสวัสดิการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุภายในชุมชนนั้น อยากให้พระครูมีการปรึกษาหารือ ผู้นำชุมชน ผู้หลักผู้ใหญ่ของหมู่บ้านเพื่อช่วยกันคิดช่วยกันหาหาวิธีการปฏิบัติหรือแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันร่วมกัน วัดและชุมชนควรดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน เพราะวัดและชุมชนต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าชุมชนขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปชุมชนนั้นก็จะเป็นชุมชนที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นสังคมที่ไร้ทิศทาง ผู้นำชุมชนดูแลคนภายในชุมชน พระดูแลภายในวัดหรือกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ทางด้านศาสนา

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน” พบว่า แนวทางที่ดีที่สุดคือ ทั้งพระสงฆ์ ผู้นำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนต้องร่วมกันช่วยอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้ตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมว่ามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร และทุกคนภายในชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันเฝ้าดูแลรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนให้ร่มเย็นน่าอยู่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราราม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” มีข้อค้นพบที่นำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราราม เจ้าอาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” กล่าวคือ พระสงฆ์มีบทบาทในการอบรม สั่งสอน ธรรมศึกษาหรือศีลธรรม จริยธรรม เป็นที่ปรึกษา แนะนำ ชักชวนให้ประชาชนรวมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตและอำนวยความสะดวกสถานที่ภายในวัดในการจัดกิจกรรมของชุมชนโดยตลอดมา พระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ สอดแทรกศีลธรรมเพื่อสร้างความเจริญงอกงามในวิถีชีวิต จัดให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บอนุรักษโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เผยแผ่ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของวิทยากร เชียงกูล (2527) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาที่แท้จริงควร หมายถึง การทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการได้รับการพัฒนาด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี พักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่า “การพัฒนาคุณภาพ” เพื่อให้ให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าหรือรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเมืองการปกครองกล่าวคือ พระครูปริยัตติวราภิรมย์ได้ทำหน้าที่เป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและมีการจัดตั้งกลุ่มเทศนาธรรมเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาตามหมู่บ้าน ตำบล ในอำเภอ แม้กระทั่งในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนและประชาชนรู้จักศีล 5 ให้มีศีล 5 เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติและการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นผู้นำในการประกอบพิธีต่างๆทางศาสนาเพื่อให้ประชาชนรู้จักแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องของประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ พระครูปริยัตติวราภิรมย์ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิภาพทางสังคมเช่น มีการจัดมีการจัดตั้งกลุ่มสวัสดิการชมรมผู้สูงอายุของชุมชน เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยหรือผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติพี่น้องอยู่บ้านด้วย พระครูปริยัตติวราภิรมย์ได้มีการเทศนาธรรมในวันสำคัญต่างๆ ของหมู่บ้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมีความรักความสามัคคีซึ่งกันและกัน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมนี (2530) ที่กล่าวไว้ว่า ในทางพุทธศาสนา การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุสิ่งแวดลอมต่าง ๆ เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความเจริญจริง ๆ คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือไม่เสื่อมลงกว่าเดิม ถ้าเกิดปัญหาหรือเสื่อมลงไม่ใช่เป็นการพัฒนาแต่เป็นหายนะ

ประเด็นบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน” กล่าวคือ พระครูปริยัตติวราภิรมย์มีบทบาทในการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีจิตอาสาและส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ส่งเสริมสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าอย่างยั่งยืน และต่อต้านการทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่อาศัยมากขึ้น จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุขมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนา

ในความหมายทางการวางแผนคือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้มีความสำคัญ
ต่อวิถีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นคือ ความสุขของมนุษย์เท่านั้น

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวรา ภิรม เจ้าอาวาสวัดอุทกธาราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสังคม
และวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” กล่าวคือ พระสงฆ์ยังขาดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต้องรู้จักสังเกตเห็นหมู่บ้าน
อื่น ประเพณีจังหวัดอื่น แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนให้ทันต่อเหตุการณ์ ในยุคสมัยนี้ก็จะ
สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนนี้มีความเจริญ มีการพัฒนาที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ในท้องถิ่นยังขาดความรู้ความ
เข้าใจถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน และด้วยความจำกัดของ
งบประมาณที่ไม่เพียงพอจึงเป็นปัญหาอย่างมากในการอนุรักษ์และการจัดบุญสืบสานบุญประเพณีต่าง
ๆ ของชุมชน จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2536) ที่กล่าว
ไว้ว่า พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในทางศาสนาและในทางโลกพระสงฆ์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาและ
การควบคุมสังคมพระภิกษุส่วนใหญ่ซึ่งได้บวช และจำพรรษามาเป็นเวลานานจะได้รับความเคารพนับ
ถือจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น และยังคงมีอิทธิพลเหนือชาวบ้านอยู่มาก โดยเฉพาะพระสงฆ์ผู้มี
ตำแหน่งหน้าที่ทางสงฆ์มักจะได้รับความเคารพนับถือและเป็นผู้มีอิทธิพลในชุมชนชนบท และชาวบ้าน
ให้ความเคารพเชื่อฟังมากเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้านทั้งทางโลกและทางธรรม

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเมืองการปกครอง”
กล่าวคือ ในการจัดทำโครงการสวัสดิการต่าง ๆ ของชุมชนที่พระครูจัดตั้งขึ้น ยังขาดทุนทรัพย์ในการ
ช่วยเหลือสนับสนุน ส่วนมากเป็นทุนทรัพย์ส่วนตัวของพระครูเอง จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของ
ประชาชนที่เดือดร้อน และจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันคุณธรรมและจริยธรรมของคนเริ่มถดถอยลงไป คน
ในสังคมปัจจุบันมีความห่างไกลจากหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น เริ่มที่จะห่างเหินกับคำ
สอนที่เป็นแก่นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต จึงทำให้คุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน
ลดน้อยลงไป จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจิตจำนงค์ กิติศิริ (2525) ที่กล่าวไว้ว่า
การพัฒนาชุมชนไม่จำเป็นที่จะเป็นการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมในด้านใดโดยมั่งคั่งอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุน
ให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เป็นประการสำคัญ หากสิ่งใดเกินกว่าความสามารถของประชาชนเช่นทางด้าน
วิชาการและวัสดุที่จำเป็น รัฐบาลยอมเข้าให้การช่วยเหลือเพื่อโครงการกิจกรรมของราษฎรบรรลุผลด้วยดี
ทั้งนี้โดยวิธีการ “ทำงานกับประชาชน (work with people) หมายถึงร่วมคิด ร่วมปรึกษาและร่วมกัน
ทำงาน ไม่ใช่ทำให้ประชาชน (Work for people) แต่ฝ่ายเดียว”

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณ
หมู่บ้าน” กล่าวคือ พระสงฆ์บางรูปยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมากเพียงพอถึงบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์กับ
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และวิธีการปลูกจิตสำนึกให้คนแก่ภายในชุมชนให้เกิดความรู้
ความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญ คุณประโยชน์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และยังพบว่ามิบุคคลภายในชุมชน
อื่นที่ไม่เข้าใจถึงกฎระเบียบของชุมชนได้ทำการบุกรุกเขตพื้นที่ที่จัดเป็นเขตพื้นที่อุทยาน อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
และไม่ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของทอง
ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2534) ที่กล่าวไว้ว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนของการกระจายอำนาจ
พ.ศ. 2542 มีผลทำให้หน่วยงานของรัฐพยายามปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว
ประชาชนในชุมชนก็มีความตื่นตัวในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนมากขึ้น การ

กระจายอำนาจลงสู่ชุมชนทำให้การพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นทั้งสิ้น และผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและโครงการ วิชาการก็คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชน บทนั้นเอง

3. แนวทางการแก้ไขปัญา และอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราราม เจ้าอาวาสวัดอุทกธาราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” กล่าวคือ จากการที่สังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัด พระสงฆ์จึงควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยวิธีการแบบเดิมเพียงอย่างเดียวนั้นอาจจะไม่เพียงพอในฐานะที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งนอกจากเป็นที่ทำบุญฟังเทศน์ และร่วมพิธีกรรมทางศาสนาแล้วยังเป็นสถานที่เล่าเรียนของบุตรหลานเป็นที่ประชุม เป็นที่พักของคนเดินทาง บางแห่งเป็นสถานที่รักษาความเจ็บป่วย และเป็นที่รวมของศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทหลักสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดพระพุทธศาสนา จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุธี ศรสวรรค์ (2538) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาท้องถิ่นเป็นขบวนการแห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางและลงมือกระทำเอง กำหนดว่ากลุ่มของตนแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไร และปัญหาร่วมกันมีอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ไขปัญาเหล่านั้นโดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาลและที่มีใช้ของรัฐบาลได้การพัฒนาชุมชนนั้น เราไม่อาจจะตีความหมายให้เป็นที่น่าพอใจได้ ถ้าพูดในด้านเนื้อหาของคำเพราะว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับวิธีการกระทำมากกว่าตัวอย่างที่กระทำจริง ๆ เช่น การสร้างถนนโรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลนั้นอาจจะเป็นการพัฒนาชุมชน หรือไม่ใช้ก็ได้

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านการเมืองการปกครอง” กล่าวคือ ในการจัดทำทำกลุ่มสวัสดิการต่างๆเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุภายในชุมชนนั้นอยากให้พระครูมีการปรึกษาหารือร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้หลักผู้ใหญ่ของหมู่บ้านเพื่อช่วยกันคิดช่วยกันหาวิธีการปฏิบัติ หรือแนวทางวิธีการแก้ปัญาร่วมกันร่วมกัน วัดและชุมชนควรดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน เพราะวัดและชุมชนต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าชุมชนขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป ชุมชนนั้นก็จะเป็นชุมชนที่ไม่แข็งแรงสมบูรณ์ ขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นสังคมที่ไร้ทิศทาง ผู้นำชุมชนดูแลคนภายในชุมชน พระดูแลภายในวัดหรือกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ ทางด้านศาสนา จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุธี ศรสวรรค์ (2538) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาท้องถิ่นคือการร่วมกำลังดำเนินงานปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น และดำเนินงานไปในแนวทางที่ต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังกันของราษฎรในชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ในการช่วยตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วยจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการ ซึ่งช่วยให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถยื่นมือออกมารับเองบริการต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมีอยู่แล้วไปใช้ประโยชน์

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น “ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน” กล่าวคือ แนวทางที่ดีที่สุดคือ พระสงฆ์ ผู้นำหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วน

ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนต้องร่วมกันช่วยอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้ ตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมว่ามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อย่างไร และทุกคนภายในชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันในดูแลรักษาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใน ชุมชนของตนให้ร่มเย็นน่าอยู่ จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) ที่ กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใด สิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใด ด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะ ตามความหมายทางด้านพัฒนบริหารศาสตร์

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราริณ เจ้า อาวาสวัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อ ค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา พระครูปริยัติวราริณ เจ้าอาวาส วัดอุทกวราราม บ้านโนนทอง ตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน
- ด้านการเมืองการปกครอง
- ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรคบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน
- ด้านการเมืองการปกครอง
- ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคปัญหาและอุปสรรคบทบาท พระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน
- ด้านการเมืองการปกครอง
- ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 พระสงฆ์ต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหลักสำคัญในการอนุรักษ์ และสืบทอดพระพุทธศาสนา

1.2 พระสงฆ์และผู้นำชุมชนต้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกับชาวบ้าน ในการจะทำการใด ๆ เพื่อจะได้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย เพราะชุมชน และวัดไม่ใช่ของผู้หนึ่งผู้ใด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- จิตจำนงค์ กิติศิริ. (2525). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : คุณพินอักษรกิจ.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตร. (2536). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทนต์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ. (2534). *การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์
- ประเวศ วะสี. (2539). *พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคมในหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการสังคม.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2552). *การบริหารวัด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : เอสทีพีเพรส จำกัด.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2530). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). *การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมไทย*. บทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : ฉบับกระแส.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สุธี ศรสวรรค์. (2538). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลคลองตะเคียน อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6
ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

Potential Management of Community Enterprise Groups Case Study of the Silk
Weaving Group Ban Sang Village, No. 6 Bueng Nakhon Sub - district,
Thawatchaburi District, Roi Et Province.

ชินวตม์ โคตะกา, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ และเสกสรรค์ สนวา

Chinwut Khotaka, Pongsawut Rachjun and Seksan Sonwa

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

Corresponding Author Email : Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 30/05/2024 | Accepted 31/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 8 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1) ประธานกลุ่มวิสาหกิจ 2) รองประธานกลุ่มวิสาหกิจ 3) เลขานุการ 4) ฝ่ายผลิต 5) ฝ่ายการตลาด 6) สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจ และ 7) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผลการศึกษาประเด็นศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสังข์ พบว่า ประธานกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจมีการปรับตัวให้ทันตามสถานการณ์อยู่เสมอ จึงทำให้เกิดความราบรื่นในการทำงาน รู้จักการปรับตัวเพื่อที่จะเข้าหาสิ่ง ๆ นั้นให้ได้จึงจะประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งใจไว้ทั้งผู้นำและผู้ตาม ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสังข์ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการขาดสมาชิกเข้ามาทำงานในกลุ่ม และปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด -19 และ ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า ควรจะมีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ศักยภาพ; การจัดการ; กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research aims to 1) studying the management potential of community enterprise groups, 2) analyzing problems and obstacles in managing community enterprise groups, and 3) suggesting ways to solve problems and obstacles in managing potential community enterprise groups. By this research method, analyzing Through qualitative research using in-depth interviews from sample groups. It consists of 8 target groups: 1) the

president of the enterprise group, 2) the vice president of the enterprise group, 3) secretaries, 4) production department, 5) marketing department, 6) members of the enterprise group, and 7) community development officers. The results of the study of the management potential of the Ban Sang Community Enterprise Group found that the group president and members of the enterprise group were always adapting to keep up with the situation. thus resulting in smooth work Know how to adapt in order to approach those things, so that success will be achieved as intended for both leaders and followers. Issues, problems and obstacles in the management potential of the Ban Sang community enterprise group. It was found that most of the problems were due to the lack of members coming to work in the group. And the problem of the spread of COVID-19 and the issue of ways to solve problems and obstacles in managing community enterprise groups, it was found that there should be a meeting to brainstorm ideas. exchange of knowledge Help each other solve problems that arise. in order to be able to operate efficiently.

Keywords: Potential; Management; Community Enterprise Groups

บทนำ

ศักยภาพทางด้านการจัดการของชุมชนมีความสำคัญและมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ชุมชนจะเข้มแข็งได้ต้องเริ่มจากการพึ่งพาตนเองของคนในชุมชน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศ ประการหนึ่งคือการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้า บริการ และสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

วิสาหกิจชุมชนเป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมที่มุ่งสู่ตลาดใหญ่และกิจกรรมไม่ซับซ้อน กิจกรรมต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นการทำกินทำใช้ทดแทน การซื้อจากตลาดและเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภคที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการ เรื่องข้าว หมู เห็ด เป็ด ไก่ ผัก ผลไม้ น้ำยาสระผม สบู่ น้ำยาล้างจาน หรืออื่น ๆ ที่ชุมชนสามารถทำได้เองโดยไม่ยุ่งยาก การทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อเป็นการลดรายจ่าย และยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้นนอกจากนี้ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศโดยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสในการประกอบอาชีพ ให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ และลดภาระให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ (เสรี พงศ์พิศ, 2548: 40)

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ในมาตราที่ 3 ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ

หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2549: 1) โดยการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานแต่เดิมของคนในชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจจากตัวเองสู่ครอบครัวเป็นวิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เมื่อเติบโตขึ้นจนกลายเป็นวิสาหกิจชุมชน ก้าวหน้าสู่กระบวนการแห่งการแลกเปลี่ยนที่มีความซับซ้อนกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามในการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนในแต่ละพื้นที่มีบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งสภาพสาธารณูปโภคพื้นฐานของชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ตลอดจนสภาพทางภูมิสังคม ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเศรษฐกิจฐานราก (จักรพงษ์ นวลชื่น, 2560 : 2)

บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่หลายกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นภายในชุมชน กลุ่มผู้ทำอาชีพเกษตรกรรมและชาวบ้านที่ต้องการสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มแนวคิดของคนภายในชุมชนบ้านสังข์ที่ได้นำทรัพยากรภายในหมู่บ้านมาปรับเปลี่ยนแล้วจึงเกิดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามความต้องการภายในหมู่บ้าน และเมื่อมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลายกลุ่มจึงมีกระบวนการในการทำงานที่แตกต่างกันประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และคนในกลุ่มวิสาหกิจมีการจัดการกับแนวคิด หรือมีการพัฒนาศักยภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกันอย่างไร

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า โดยแก้ปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มทอผ้าไหม รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถหาหนทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 22 คน ประกอบด้วย 1) ประธานกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 1 คน 2) รองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 คน 3) เลขานุการกลุ่ม จำนวน 2 คน 4) ฝ่ายผลิต

จำนวน 5 คน 5) ฝ่ายการตลาด จำนวน 1 คน 6) สมาชิกในกลุ่ม จำนวน 10 คน 7) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การวิจัยชิ้นนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน ประกอบด้วย 1) ประธานกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 1 คน 2) รองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 2 คน 3) เลขานุการกลุ่ม จำนวน 2 คน 4) ฝ่ายผลิต จำนวน 5 คน 5) ฝ่ายการตลาด จำนวน 1 คน 6) สมาชิกในกลุ่ม จำนวน 10 คน และ 7) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบล บึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

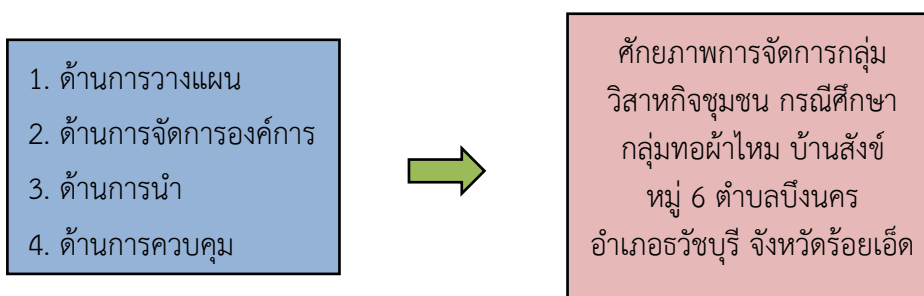
- 3.1 ประเด็นศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 3.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 3.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ก็นำมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ผลของการวิเคราะห์มีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัยดังนี้คือ

1. ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการวางแผน” พบว่า ประธานกลุ่มให้สมาชิกภายในกลุ่มมารวมตัวกันที่วิสาหกิจชุมชน และจึงจะมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานออกเป็น ส่วน ๆ และทุกครั้งที่มีการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจประธานกลุ่มจะเป็นคนนัดหมายสมาชิกกลุ่มทุกครั้ง และกำหนดจุดมุ่งหมายของชิ้นงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ประธานกลุ่มจะสามารถมอบหมายหน้าที่การทำงานของสมาชิกกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประธานจึงต้องมีการกำหนดการทำงานด้วยตัวเอง

ประเด็นศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการจัดการองค์การ” พบว่า ภายในวิสาหกิจชุมชนมักมีการแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนหากสมาชิกไม่พอก็สามารถขอความช่วยเหลือจากกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาช่วยได้เช่นเดียวกันภายในกลุ่มจะมีการอธิบายงานทุกครั้ง เพื่อจะได้รู้ถึงหน้าที่และลงมือทำงานและจะมีการแบ่งความสำคัญของงานแต่ละอย่างตามระยะเวลา

ประเด็นศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการนำ” พบว่า ประธานกลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้สั่งการให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจมาทำงานโดยมีการแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนทำงานทั้งชายและหญิงแบ่งงานกันทำประธานกลุ่มวิสาหกิจต้องเป็นคนเรียกประชุมสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อปรึกษากันมีการอธิบายความต้องการให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจและแบ่งหน้าที่ให้แก่สมาชิกในกลุ่มทำงานตามหน้าที่ที่ประธานกลุ่ม ได้มอบหมายให้ นั่นเอง

ประเด็นศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการควบคุม” พบว่า ภายในกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อถึงเวลาการทำงานภายในกลุ่มก็จะต้องมีการกำหนดระยะเวลา จึงต้องมีการติดตามการทำงานของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนเพื่อหาข้อบกพร่องและรีบช่วยกันแก้ไขเพื่อให้เกิดความพร้อมเพียงกันในการทำงาน เพื่อที่จะทำให้กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีคุณภาพและชื่อเสียงเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มอย่างมั่นคง

2. ปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการวางแผน” พบว่า การหาทรัพยากรของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะนำมาเป็นสินค้าหลักทั้งในกลุ่มวิสาหกิจและผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อปขายได้มูลค่าเพิ่มขึ้นและการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะสามารถทำงานวิสาหกิจได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด การจัดสรรเวลาของสมาชิกกลุ่มเพื่อนัดประชุมกันทำงานวิสาหกิจลดปัญหาสมาชิกมางานไม่ครบเวลา

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการจัดการองค์การ” พบว่า ภายในกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประธานกลุ่มต้องแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจในการทำงานของสมาชิกแต่ละคน

และจัดอันดับความสำคัญของงานแต่ละอย่าง เพื่อให้สมาชิกทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรวดเร็วในการทำงานเพื่อที่จะสามารถรวบรวมสินค้าได้อย่างตรงต่อระยะเวลาที่กำหนด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการนำ” พบว่า กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนาราง อำเภอสว่างวีรจักร จังหวัดน่าน ควรมีการนัดประชุมในช่วงเวลาที่สมาชิกภายในกลุ่มอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อลดปัญหาเวลาว่างงานวิสาหกิจที่สำคัญจะได้พร้อมช่วยกันทำงาน จะได้ลดปัญหาการใช้เวลาในการทำงานลงและได้มีสินค้าเพิ่มขึ้นตามที่ประธานกลุ่มได้กำหนดไว้ และต้องมีการหาสมาชิกจากกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มอื่นมาคอยช่วยเหลือต่อกัน เพื่อสามารถให้การทำงานดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการควบคุม” พบว่า ปัญหาที่พบเห็นภายในสมาชิกมักจะเป็นเรื่องการไม่มาช่วย เหตุผลต่างคนต่างมีงานอย่างอื่นที่ต้องทำ จึงต้องแก้ปัญหาด้วยการขอยืมสมาชิกอื่น ๆ ให้มาช่วยกันทำงานให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งประธานกลุ่มจะเป็นคนมอบหมายหน้าที่ให้กันมาช่วยโดยมีการคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดการไม่เข้าใจการทำงานของตนเอง เพราะสมาชิกแต่ละคนจะมีประสบการณ์จึงลดปัญหาในกลุ่มวิสาหกิจได้

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนาราง อำเภอสว่างวีรจักร จังหวัดน่าน

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการวางแผน” พบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 บ้านสังข์จึงมีมาตรการคุมสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 อย่างเข้มงวด ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านสังข์ จึงไม่สามารถรวมตัวทำกิจกรรมได้ ทำให้ไม่สามารถวางแผนการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจ และเมื่อมีการประชุมเพื่อปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นสมาชิกในกลุ่มมักจะไม่มาครบ และเมื่อถึงเวลาการทำงานคนก็ไม่พอกับการวางแผนการทำงาน เพราะว่าเวลาว่างของคนในชุมชนต่างกัน สมาชิกกลุ่มส่วนมากออกไปประกอบอาชีพ ไม่อาศัยอยู่หมู่บ้าน จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความล่าช้าของการทำงาน

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการจัดการองค์การ” พบว่า ด้วยเหตุผลปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 บ้านสังข์จึงมีมาตรการเข้มงวดอย่างมากเพื่อไม่ให้คนในชุมชนรวมตัวกันกิจกรรมที่ทำให้อยู่รวมกันไม่สามารถทำได้ สมาชิกวิสาหกิจทั้งสองกลุ่มจึงไม่สามารถทำกิจกรรมรวมกันได้ เกิดเป็นปัญหาที่ประธานกลุ่มไม่สามารถให้สมาชิกในกลุ่มมาทำงานร่วมกันได้ และไม่สามารถแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกกลุ่มได้ เนื่องจากต้องดูแลความปลอดภัยของตัวเองและคนรอบข้าง แผนในด้านการผลิตผ้าไหมจึงล่าช้า ส่งไม่ทันกำหนด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการนำ” พบว่า ภายในกลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนาราง อำเภอสว่างวีรจักร จังหวัดน่าน หากเวลานัดประชุมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อมีงานวิสาหกิจเข้ามาจึงเกิดปัญหาคนไม่พอกับการทำงาน ผู้นำต้องใส่ใจกับการนัดหมายมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถรวมคนในสมาชิกกลุ่มให้พอตามงานที่กลุ่มวิสาหกิจต้องการ

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการควบคุม” พบว่า ภายในกลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนาราง อำเภอสว่างวีรจักร จังหวัดน่าน เมื่อถึงเวลาการทำงานภายในกลุ่มมักจะมีปัญหาการทำงานช้า เพราะสมาชิกในกลุ่มมีภาระหน้าที่อย่างอื่นที่ต้องทำ ทำให้ขาดสมาชิก สินค้าบางส่วนอาจจะไม่ได้ตามที่ประธานกลุ่มต้องการ จึงต้องมีการแก้ไขจุดบกพร่องของคนที่ไม่ใช่สมาชิกภายในกลุ่ม และเมื่อเกิดปัญหาโควิด -19 ระบาด จึงเกิดปัญหาไม่สามารถรวมตัวกัน

ทำงานได้ การผลิตสินค้าในช่วงที่โควิดเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้เพราะเกี่ยวกับการระบาด ทุกคนในสมาชิกกลุ่มจึงต้องและกักตัวไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ได้เลย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” มีข้อค้นพบที่สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้คือ

1. ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการวางแผน” กล่าวคือ ประธานกลุ่มให้สมาชิกภายในกลุ่มมารวมตัวกันที่วิสาหกิจชุมชน และจึงจะมีการแบ่งหน้าที่ในการทำงานออกเป็น ส่วน ๆ และทุกครั้งที่มีงานภายในกลุ่มวิสาหกิจประธานกลุ่มจะเป็นคนนัดหมายสมาชิกกลุ่มทุกครั้ง และกำหนดจุดมุ่งหมายของชิ้นงานอย่างชัดเจน เพื่อให้ประธานกลุ่มจะสามารถมอบหมายหน้าที่การทำงานของสมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประธานจึงต้องมีการกำหนดการทำงานด้วยตัวเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิระภา นิมสุข (2544) ที่กล่าวไว้ว่า ชีตความสามารถของชุมชนในอันที่จะตอบสนองความต้องการและแก้ไขสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชน รวมทั้งความสามารถของชุมชนในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานกับคนภายนอกชุมชน ขณะเดียวกันก็ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่มาจากภายนอกชุมชน ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความปึกติสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนองค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนเกิดศักยภาพในการดำเนินงานใด ๆ นั้น ได้แก่ โครงสร้างประชากรและระบบการปกครอง อาชีพ และระบบการผลิต

ศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการจัดการองค์การ” กล่าวคือภายในวิสาหกิจชุมชนมักมีการแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนหากสมาชิกไม่พอก็สามารถขอความช่วยเหลือจากกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาช่วยได้เช่นเดียวกันภายในกลุ่มจะมีการอธิบายงานทุกครั้ง เพื่อจะได้รู้ถึงหน้าที่และลงมือทำงานและจะมีการแบ่งความสำคัญของงานแต่ละอย่างตามระยะเวลาสอดคล้องกับแนวคิดของอนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ (2539) ที่กล่าวไว้ว่า ศักยภาพและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มคน ตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึกความรู้ทักษะไปจนถึงการจัดการ การรวมกลุ่มที่ทำให้เกิดพลังต่อการในการแก้ปัญหาและและการที่กลุ่มจะเข้มแข็งหรือไม่ต้องพิจารณาถึงด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ ของชุมชนด้วย

ศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการนำ” กล่าวคือ ประธานกลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้สั่งการให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจมาทำงาน โดยมีการแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนทำงานทั้งชายและหญิงแบ่งงานกันทำประธานกลุ่มวิสาหกิจต้องเป็นคนเรียกประชุมสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อปรึกษากันมีการอธิบายความต้องการให้สมาชิกกลุ่มเข้าใจและแบ่งหน้าที่ให้แก่สมาชิกในกลุ่มทำงานตามหน้าที่ที่ประธานกลุ่ม ได้มอบหมายให้ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบัณฑิต อ่อนดำ และ วิริยา น้อยวงศ์ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า ตัวชี้วัดของความเข้มแข็งหรือศักยภาพของชุมชน ได้แก่ 1. องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ซึ่งรวมถึงระบบข้อมูลข่าวสาร วิชาการการศึกษาค้นคว้าวิจัย ที่ทันต่อความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงโดยเน้นให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ตลอดจนองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน / ชุมชน และใช้ในการแก้ไขปัญหาและ

การพัฒนา 2. กระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ ในระดับตำบล หมู่บ้าน / ชุมชน สามารถวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา และแสวงหาทางออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองปัญหาของสมาชิกในชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาหมู่บ้าน ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ประยุกต์ เทคนิค และการจัดการ 3. องค์กรชุมชน / การบริหารจัดการ / กำลังคน หมายถึง การรวมกลุ่มชาวบ้านการจัดองค์กรในระดับตำบล หมู่บ้าน / ชุมชน การจัดระบบบริหารจัดการงานพัฒนา จัดระบบสวัสดิการสังคมชุมชน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การรวมตัวเพื่อจัดตั้งกลุ่มกองทุนออมทรัพย์ มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งเสริมเครือข่ายทั้งเครือข่ายธรรมชาติ เครือข่ายการจัดตั้งองค์กรและเครือข่ายประสบการณ์

ศักยภาพในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการควบคุม” กล่าวคือ ภายในกลุ่มเมื่อถึงเวลาการทำงานภายในกลุ่มก็ต้องมีการกำหนดระยะเวลาการทำงานของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน ช่วยกันแก้ไขและทำงานพร้อมเพียงกันเพื่อคุณภาพและชื่อเสียงจะเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกภายในกลุ่มอย่างมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร อาวะกุล (2540) ที่กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมควรชัดเจนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะแต่ละกิจกรรมจะคาดหวังให้ผู้รับการฝึกอบรมทำอะไรได้บ้างภายใต้การเรียนรู้ที่ใช้ฝึกอบรม และเกณฑ์มาตรฐานความสามารถของผู้เข้ารับการอบรม จุดมุ่งหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือการก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการวางแผน” กล่าวคือ การหาทรัพยากรของทั้งสองกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อที่จะนำมาเป็นสินค้าหลักทั้งในกลุ่มวิสาหกิจ และผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อปขายได้มูลค่าเพิ่มขึ้น และการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างมีคุณภาพ เพื่อที่จะสามารถทำงานวิสาหกิจได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด การจัดสรรเวลาของสมาชิกกลุ่มเพื่อนัดประชุมกันทำงานวิสาหกิจลดปัญหาสมาชิกมากันไม่ครบเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสายพิน สันหัต และคณะ (2551) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชนปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการจัดการองค์การ” กล่าวคือ ภายในกลุ่มวิสาหกิจทั้งสองกลุ่มประธานกลุ่มต้องแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกกลุ่มอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจในการทำงานของสมาชิกแต่ละคนและจัดอันดับความสำคัญของงานแต่ละอย่างเพื่อให้สมาชิกทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรวดเร็วในการทำงานเพื่อที่จะสามารถรวบรวมสินค้าได้อย่างตรงต่อระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุกัลยา กรรณสมบัติ (2543) ที่กล่าวไว้ว่า ความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่จะแสดงพลังอำนาจหรือความสามารถในการกระทำการต่าง ๆ ในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดการพัฒนา และบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการนำ” กล่าวคือ กลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีการนัดประชุมในช่วงเวลาสมาชิกภายในกลุ่มอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อลดปัญหาขณะมีงานวิสาหกิจที่สำคัญจะได้พร้อมช่วยกันทำงาน ทั้งยังลดปัญหาการใช้เวลาในการทำงานลง ซึ่งส่งผลให้มีสินค้าเพิ่มขึ้นตามที่ประธานกลุ่มได้กำหนดไว้

ปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการควบคุม” กล่าวคือ ปัญหาที่พบเห็นภายในสมาชิกมักจะเป็นเรื่องการไม่มาช่วยกันทำงาน เนื่องด้วยเหตุผลต่างคนต่างมีงานอย่างอื่นที่ต้องทำ จึงต้องแก้ปัญหาด้วยการขอยืมสมาชิกวิสาหกิจกลุ่มอื่นให้มาช่วยกันทำงานให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งประธานกลุ่มจะเป็นคนมอบหมายหน้าที่ให้กับคนที่มาช่วยโดยมีการคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดการไม่เข้าใจการทำงานของตนเองอย่างใกล้ชิด แต่ส่วนมากจะมีแต่คนที่มิประสบการณ์ในกลุ่มวิสาหกิจได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชูชัย สมธิกร (2538) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรนั้นเป็นกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลากรที่ต้องการให้บุคลากรดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นโดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทั้งนี้ การพัฒนาบุคลากรดังกล่าวมีวิธีการหลายวิธีที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้แก่บุคลากร เช่น การฝึกอบรม การศึกษาต่อ การศึกษาดูงาน และการประชุมสัมมนา เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาบุคลากรนั้นองค์การจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาก่อนโดยพิจารณาลักษณะของงาน เป็นหลักจึงจะจัดการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมาและต้องมีการประเมินติดตามผลการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมา และต้องมีการประเมินติดตามผลการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบข้อบกพร่องในการพัฒนาเพื่อนำมาปรับปรุงในการจัดการพัฒนา บุคลากรที่เหมาะสมในครั้งต่อไป

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “การวางแผน” กล่าวคือ เนื่องจากปีที่ผ่านมาปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 หมู่บ้านสังข์จึงมีมาตรการคุมสถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 อย่างเข้มงวด ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมจึงไม่สามารถรวมตัวทำกิจกรรมได้ ทำให้ไม่สามารถวางแผนการทำงานภายในกลุ่มวิสาหกิจ และเมื่อมีการประชุมกันเพื่อปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นสมาชิกในกลุ่มมักจะมากันไม่ครบ และเมื่อถึงเวลาการทำงานคนก็ไม่พอกับการวางแผนการทำงานเพราะว่าเวลาว่างของคนในชุมชนแตกต่างกัน สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ ไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความล่าช้าของการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทองใบ สุดชาติ (2543) ที่กล่าวไว้ว่า การสนใจในการทำงานตามวิธีการของกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับบทบาทของกระบวนการทางสังคม ในการทำงานฐานคติหลักทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์เชื่อว่าพนักงานต้องการที่จะมีความรู้สึกว่าพวกเขาเป็นผู้ที่มีประโยชน์และเป็นผู้ที่มีความสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความต้องการทางสังคมมีความสำคัญยิ่งในการจูงใจให้พนักงานทำงานมากกว่า ที่จะได้ใช้เงินเป็นปัจจัยจูงใจ

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการจัดการ” กล่าวคือ ด้วยเหตุผลปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 บ้านสังข์จึงมีมาตรการเข้มงวดอย่างมากเพื่อไม่ให้คนในชุมชนรวมตัวกันกิจกรรมที่ทำให้อยู่รวมกันไม่สามารถทำได้ สมาชิกวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าไหมไม่สามารถทำกิจกรรมรวมกันได้ เกิดเป็นปัญหาที่ประธานกลุ่มไม่สามารถให้สมาชิกในกลุ่มมาทำงานร่วมกันได้ และไม่สามารถแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกกลุ่มได้เนื่องจากต้องดูแลความปลอดภัยของตนเองและคนรอบข้างแผนในการทำผลิตภัณฑ์จึงต้องยกเลิกลงเพราะไม่สามารถที่จะรวมตัวกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด บางโม (2542) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการมิใช่เป็นการทำงานเพื่อให้งานเสร็จสิ้นไป แต่เพียงอย่างเดียวในภาวะปัจจุบัน ซึ่งวิทยาการก้าวหน้าการจัดการจึงจำเป็นต้องใช้หลักวิชาการเข้ามาช่วยมิใช่ประสบการณ์แต่เพียงอย่างเดียวการศึกษาวิชาการจัดการมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับงานย่อมจะเกิดคุณค่า

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการนำ” กล่าวคือ ภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด หาเวลา

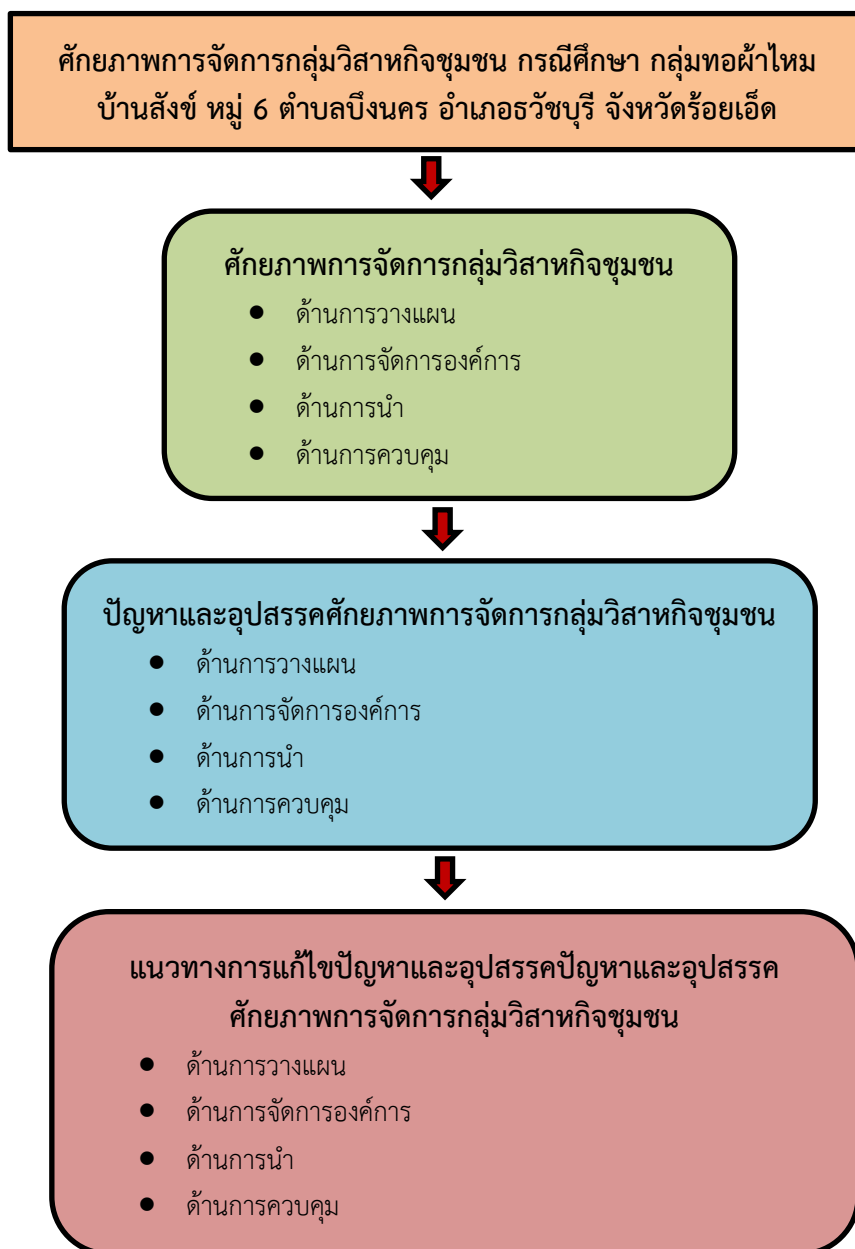

นัดประชุมกลุ่มล่าช้าและไม่เป็นทางการ เมื่อมีงานวิสาหกิจเข้ามาจึงเกิดปัญหาคนไม่พอกับการทำงาน ผู้นำต้องใส่ใจกับการนัดหมายมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะสามารถรวมคนในสมาชิกกลุ่มให้พอตามงานที่กลุ่มวิสาหกิจต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เชี่ยวยิ่ง และคณะ (2539) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นการเปิดทางไปสู่ความทันสมัย (modernization) ทรัพยากรมนุษย์สามารถพัฒนาได้หลายแนวทางด้วยกัน ทางที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือการศึกษาเป็นทางการ (formal education) แนวทางที่สองคือ ทรัพยากรมนุษย์พัฒนาได้ด้วยการปฏิบัติโดยผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่เป็นทางการในสถาบันวิชาชีพและการศึกษาผู้ใหญ่ตลอดจนกลุ่มศาสนา กลุ่มสังคม และกลุ่มการเมือง แนวทางที่สามคือการพัฒนาตนเอง (self development) ด้วยการที่แต่ละคนแสวงหาความรู้ทักษะหรือความสามารถให้สูงขึ้นโดยอาศัยการเตรียมการในความคิดริเริ่มของตนเอง ด้วยการอ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และโดยการเรียนรู้จากการติดต่อสื่อสารที่เป็นทางการ เป็นต้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ประจักษ์ว่ามีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้บรรลุถึงอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในขณะเดียวกันกระบวนการของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้หรือการถ่ายโอนเทคโนโลยีและการลงทุนของต่างประเทศโดยตรงย่อมมีอิทธิพลต่อการก้าวไปของการพัฒนา

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “ด้านการควบคุม” กล่าวคือ ภายในกลุ่มวิสาหกิจกลุ่มทอผ้าไหมบ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อถึงเวลาการทำงานภายในกลุ่มมักจะพบปัญหาการทำงานช้า เพราะสมาชิกในกลุ่มมีภาระหน้าที่อย่างอื่นที่ต้องทำ ทำให้ขาดสมาชิกและเมื่อไปขอสมาชิกกลุ่มอื่นมาช่วยงานผลิตสินค้าบางส่วนอาจจะไม่ได้ตามที่ประธานกลุ่มต้องการ จึงต้องมีการแก้ไขจุดบกพร่องของคนที่ไม่ใช่สมาชิกภายในกลุ่ม ผนวกกับปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 ระบาด จึงเกิดปัญหาไม่สามารถรวมตัวกันทำงานได้ กลุ่มวิสาหกิจจึงไม่ได้ผลิตสินค้าในช่วงที่โควิดระบาดเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้เพราะเกี่ยวกับปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 ทุกคนในสมาชิกกลุ่มต้องดูแลตัวเองและกักตัวไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ได้เลย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดนัย เทียนพุฒ (2541) ที่กล่าวไว้ว่า รูปแบบของการพัฒนาบุคลากรในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นการเน้น เรื่องการพัฒนาบุคคล (individual development) เช่น การฝึกอบรมและพัฒนาการส่งอบรมกับสถาบันภายนอก ฯลฯ จะเปลี่ยนไปให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาอาชีพ กับการพัฒนาองค์การมากขึ้น เพราะว่าธุรกิจให้ความสนใจในเรื่อง การสร้างความสามารถหลัก ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในองค์ความรู้ของการพัฒนาอาชีพกับการพัฒนาองค์การซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาบุคลากรในยุคโลกาภิวัตน์ในโลกการแข่งขันควรเน้นทักษะทางด้านต่าง ๆ

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าไหม บ้านสังข์ หมู่ 6 ตำบลบึงนคร อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ควรจะมีความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่ที่ได้รับจากประธานกลุ่ม

1.2 สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ควรจะช่วยกันหาช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป

1.3 สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านสังข์ หมู่ที่ 6 ควรจะช่วยกันพัฒนากลุ่มวิสาหกิจของตนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.2 ควรศึกษาแนวทางการบริหารกลุ่มวิสาหกิจในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2549). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- เกรียงศักดิ์ เขียวอิง. (2539). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์และบุคคล*. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิระภา นิมสุข. (2544). *ศักยภาพของชุมชนในด้านทัศนสาธารณสุข*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2560). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษากรณีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ชูชัย สมบัติไกร. (2558). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย เทียนพุ่ม. (2541). *รูปแบบของการพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ทองใบ สุดชาติ. (2542). *ทฤษฎีองค์การ : วิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี และการประยุกต์*. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บัณฑิต อ่อนดำ และ วิริยา น้อยวงศ์นยางค์. (2533). *ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบทประสิทธิภาพของประเทศไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตร อวาทะกุล. (2540). *การฝึกอบรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์กรและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : วิทย์พัฒน์.
- สายพิน สันทัด และคณะ. (2551). *การศึกษาคำความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน*. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุกัลยา กรณสมบัติ. (2543). *ศักยภาพของภาคเกษตรต่อการเป็นผู้นำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : พลัฏฐ์ปัญญา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554)*. กรุงเทพฯ.
- อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ. (2539). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์
ตำบลไค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

Improving the quality of life of rubber farmers Non Samphan Village,
Kai Nun Sub - district, Huai Phueng District, Kalasin Province.

อารีญา เชิดชน, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, ณัฐพงษ์ ราชมี, สุพัทธนา ศรีบุตรดี และวรฉัตร วรวัฒน

Areeya Cherdchon, Pongsawut Rachjun, Natthapong Rachmee, Suphatthana Sributdee and Worachat Wariwan

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

Corresponding Author Email : Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 24/06/2024 | Accepted 26/06/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และ 5) ประชาชน รวมทั้งสิ้น 21 คนแล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรม และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาประเด็นคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราพบว่า คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย โดยชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพารามักจะเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาการปวดขา ปวดแขน ปวดเอว ปวดหลัง ปวดไปตามร่างกาย อีกทั้งยังรู้สึกเหนื่อยง่ายผิดปกติ 2) ด้านอารมณ์ โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันแต่ละปี แต่โดยปกติแล้วเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างเป็นคนอารมณ์ดี พูดคุยกับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่ดีขึ้นกับสวนยางพารา เช่น โดนลักลอบขโมยก้อนยางพารา ยางพาราน้ำยางไม่ไหลตามที่คาดหวังไว้ ต้นยางพาราไม่เจริญเติบโต ก็จะทำให้เกษตรกรมีอารมณ์ที่ไม่ค่อยดี เกิดความโมโห และคิดหนักเกี่ยวกับผลผลิต 3) ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยก่อนที่จะเริ่มมีการปลูกยางพารา สภาพแวดล้อมต่างๆ ของชาวเกษตรกรนั้นก็จะเป็นที่ที่มีป่าไม้และต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นระยะ ๆ กระจายอยู่ทั่วบริเวณไร่นา แต่พอเกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกยางพารานั้นก็จะเริ่มมีการตัดต้นไม้ออก 4) ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการจ้างคนงานมาเป็นทำงานด้วยตนเอง เนื่องจากราคายางพาราที่ตกต่ำลงและราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น จึงส่งผลต่อเกษตรกรโดยตรง 5) ด้านความคิด โดยสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่อยากจะปลูกยางพารานั้น มาจากเห็นคนอื่นที่เขาปลูกยางพาราแล้วเขาประสบความสำเร็จ มีเงิน มีทอง มีรถยนต์ ร่ำรวยหลังจากที่เขาทำการปลูกยางพารา อีกทั้ง ยางพารายังได้ผลผลิตตลอดปี

คำสำคัญ: การพัฒนา; คุณภาพชีวิต; เกษตรกร; ยางพารา

Abstract

The objectives of this research are : 1. To study the quality of life of rubber farmers. 2. To analyze problems and obstacles in developing the quality of life of rubber farmers. 3. To suggest ways to solve problems. and obstacles to improving the quality of life of rubber farmers. It is qualitative research (qualitative research) with research tools including in-depth interviews. There were 5 target groups: 1) village headman, 2) village assistant village headman, 3) village committee, 4) rubber farmers, and 5) citizens, totaling 21 people. The information gathered from documents, literature, and interviews was then analyzed in a formative manner. content The results of the study of the issue of quality of life of rubber farmers found that the quality of life of rubber farmers was divided into 6 areas: 1) physical aspect, whereby rubber farmers Have opinions about health After having a career in rubber plantation, they often begin to have more health problems. Whether it's leg pain, arm pain, waist pain, back pain, pain all over the body. They also feel unusually tired. 2) Emotional aspect, depending on the situation each day of the year. But rubber farmers are generally good-humoured people. Talk with neighbors regularly But if there is a bad situation with the rubber plant, for example, a block of rubber is stolen. Rubber latex does not flow as expected The rubber tree is not growing. It will cause farmers to have a bad mood, become angry and think hard about their produce. 3) Physical environment Before starting to grow rubber, various environments For farmers, it is an area with forests and large trees scattered throughout the farm area. But when farmers begin to plant rubber trees, they will start cutting down trees.

Keywords: development; quality of life; farmers; rubber

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศโดยทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนหลายล้านบาท ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิต และมีการส่งออกยางธรรมชาติเป็นอันดับหนึ่งของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 และในปัจจุบันประเทศไทยยังคงรองความเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกยางธรรมชาติมากที่สุดของโลก โดยมีปริมาณการผลิต ยางธรรมชาติกว่า 4.2 ล้านตัน ส่งออกยางธรรมชาติกว่า 3.7 ล้านตัน (Rubber Research Institute, 2012 : ระบบออนไลน์)

ในปีพ.ศ. 2557 ทั่วโลกมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 72.21 ล้านไร่ ร้อยละ 76.40 เป็นพื้นที่ปลูกยางพาราในประเทศกลุ่มอาเซียนโดยประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดจำนวน 21.53 ล้านไร่ รองลงมาคือประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งสิ้นจำนวน 18.76 ล้านไร่ (Rubber Research Institute, 2013 : ระบบออนไลน์) โดยภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด จำนวน 13,937,479 ไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราชนับเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นลำดับที่ 3 ของพื้นที่

ปลูกยางพาราในภาคใต้ในฤดูกาลปลูกยางพารา ปี พ.ศ. 2558 พบรายงาน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรปลูกยางพาราทั้งสิ้น จำนวน 111,652 ครัวเรือน (Nakhon Si Thammarat, 2015 : ระบบออนไลน์)

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกยางได้มากที่สุดในโลก มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพนี้ประมาณ 1.2 ล้านครัวเรือนและมีผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพาราทั้งระบบกว่า 6 ล้านคน และประเทศไทยยังเป็นประเทศผู้ผลิตยางอันดับ 1 ของโลกที่มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 34.4 ของโลก ขณะที่อินโดนีเซียและมาเลเซียมีสัดส่วนร้อยละ 20.2 และ 9.7 ตามลำดับ และมีอัตราการผลิตเพิ่มร้อยละ 4.9 ต่อปี สูงกว่าอินโดนีเซียที่มีอัตราเพิ่มร้อยละ 1.50 ต่อปี ในขณะที่มาเลเซียมีอัตราการขยายตัวลดลงในปี พ.ศ. 2548 ไทยสามารถผลิตยางได้ 8.85 ล้านตัน ปริมาณการผลิตส่วนใหญ่ประมาณ 2.63 ล้านตันหรือร้อยละ 92 ผลิตเพื่อการส่งออกที่เหลือร้อยละ 8 ใช้ในอุตสาหกรรมในประเทศ การส่งออกในลักษณะสินค้าขั้นปฐม ได้แก่ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง น้ำยางข้นและอื่นๆ คิดเป็นมูลค่า 148,868 ล้านบาท และมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ยาง ได้แก่ ถุงมือยาง ยางยานพาหนะ ยางยืด ยางรัดของ ซิลยาง ท่อยางและอื่น ๆ คิดเป็นมูลค่า 94,385 ล้านบาท นอกจากนั้นยังมีการส่งออกไม้ยางแปรรูปและเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางอีกประมาณปีละ 29,483 ล้านบาท รวมมูลค่าส่งออกปีพ.ศ. 2548 จำนวน 272,736 ล้านบาท (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2551 : ระบบออนไลน์)

บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลไค้่นที่ชาวบ้าน มีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ หนึ่งในนั้นคือการปลูกยางพารา โดยคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไม่ถือว่าดีมาก และแย่งจนเกินไปในแต่ละปีเกษตรกรชาวสวนยางจะต้องรับมือกับฤดูกาลที่เปลี่ยนไปช่วงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคมซึ่งเป็นช่วงหน้าร้อน เกษตรกรชาวสวนยางส่วนมากจะได้น้ำยางในช่วงนี้เพราะช่วงหน้าร้อนต้นยางจะผลัดใบจึงไม่ตึงถ้าจะฝืนกรีดเพราะต้นยางไม่มีใบไว้ใช้ในการสังเคราะห์แสงทำให้ต้องเคลื่อนย้ายสารอาหารที่เป็นแป้งและน้ำตาล จากใบแก่ไปเก็บไว้ที่ลำต้น และเมื่อต้นยางแตกใบอ่อนอาหารที่ถูกเก็บไว้ที่ลำต้นจะถูกนำไปใช้สร้างใบอ่อนของต้นยาง ส่งผลทำให้ต้นยางเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ทำให้ต้นยางไม่สมบูรณ์ ฉะนั้นจึงไม่สมควรนักถ้าจะกรีดยางในช่วงนี้ นี่จึงทำให้ชาวบ้านเสียรายได้กันในช่วงนี้ค่อนข้างมาก ส่วนประมาณกลางเดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคมจะเป็นช่วงหน้าฝน ในช่วงนี้เกษตรกรชาวสวนยางไม่สามารถกรีดยางได้อยู่แล้วหรืออาจจะกรีดได้แต่ก็เป็นส่วนน้อย และประมาณกลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ เป็นฤดูหนาว ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ได้น้ำยางดีที่สุดซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางจะได้ผลผลิตจากน้ำยางในช่วงหน้าหนาวค่อนข้างมากทำให้มีรายได้มากขึ้นกว่าฤดูที่ผ่านมา ประชาชนในพื้นที่ก็จะมีการจัดการที่ค่อนข้างคล้าย ๆ กัน เช่น ถ้าน้ำยางไม่ไหลหรือได้น้ำยางน้อยก็จะไปหาซื้อยามาทาหน้ายางหรือมีการ ใส่ปุ๋ยเร่งส่วนต่าง ๆ ของต้นยาง ซึ่งการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางภายในหมู่บ้านได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย อาทิ เศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ราคายางพาราที่ตกต่ำ น้ำยางไม่ไหล เป็นต้น ถ้าเกิดสามารถแก้ไขสิ่งเหล่านี้ได้ไม่มากก็น้อยผู้วิจัยคิดว่าจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางพาราของชาวบ้านบ้านโนนสัมพันธ์ให้ดีขึ้นได้

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ประเด็นปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารารวมถึงประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา โดยผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราภายในหมู่บ้านอย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยาย้อย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยาย้อย จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยาย้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชน และ 5) เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คัดเลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 4 คน 4) ประชาชน จำนวน 5 คน และ 5) เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) โดยมีกรอบตามประเด็นที่ทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ประเด็นคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

3.2 ประเด็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

3.3 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

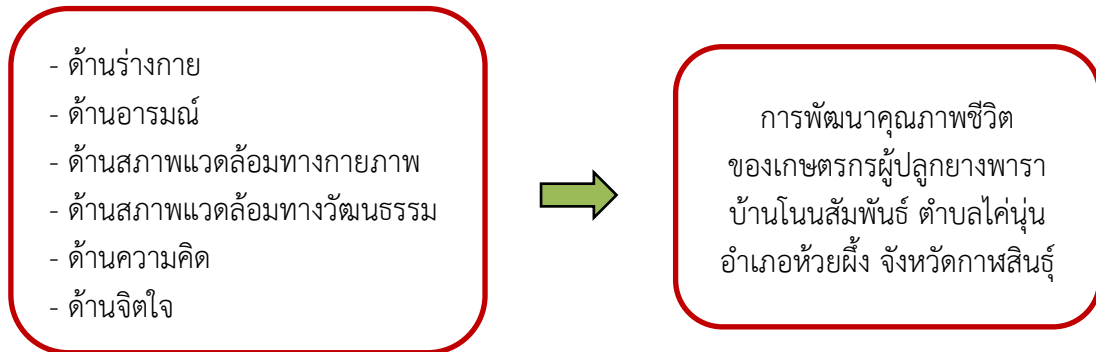
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษาและตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

6. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยาย้อย จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์” มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นด้านร่างกาย พบว่า โดยชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างมองว่าสุขภาพร่างกายหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นต้นมาเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาการปวดขา ปวดแขน ปวดเอว ปวดหลัง ปวดไปตามร่างกาย อีกทั้งยังทำให้รู้สึกเหนื่อยง่ายผิดปกติ

ประเด็นด้านอารมณ์ พบว่า โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันแต่ละปี แต่โดยปกติแล้วเกษตรกร ผู้ปลูกยางพาราต่างเป็นคนอารมณ์ดี พูดคุยกับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่ดีขึ้นกับสวนยางพารา อย่างเช่น โดนลักลอบขโมยก้อนยางพารา ยางพาราน้ำยางไม่ไหลตามที่คาดหวังไว้ ต้นยางพารา ไม่เจริญเติบโต ก็จะทำให้เกษตรกรมีอารมณ์ที่ไม่ค่อยดี เกิดความโมโห และคิดหนักกลัวผลผลิตนั้นได้ไม่มาก

ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า โดยก่อนที่จะเริ่มมีการปลูกยางพารา สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของชาวเกษตรกรนั้นก็จะเป็นพื้นที่ที่มีป่าไม้และต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นระยะๆ กระจายอยู่ทั่วบริเวณไร่นา แต่พอเกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกยางพารานั้น ก็จะเริ่มมีการตัดต้นไม้ออก เพราะทำให้เกิดขวางทางเดินที่เกษตรกรไว้ใช้กรีดยางพาราและดูแลยางพาราจึงเป็นสาเหตุที่ต้องตัดต้นไม้

ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการจ้างคนมาทำงาน พอได้ทำสวนยางพาราจึงเปลี่ยนเป็นมาทำงานด้วยตนเองหรือทำเฉพาะภายในครอบครัวเนื่องจากการทำสวนยางพารา มีอุปสรรคในเรื่องของราคายางพาราที่ต่ำลงและราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อตัวเกษตรกรเพราะไม่มีเงินส่วนนั้นไปจ้างคนอื่นมาดูแล จึงเป็นสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนมาดูแลด้วยตัวเองแทนการจ้างคน

ประเด็นด้านความคิด พบว่า โดยสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่อยากจะปลูกยางพารานั้น มาจากเห็นคนอื่นที่เขาปลูกยางพาราแล้วเขาประสบความสำเร็จมีเงิน มีทอง มีรถขับ ร่ำรวยหลังจากที่เขาทำการปลูกยางพารา อีกทั้งยางพารายังได้ผลผลิตตลอดทั้งปี จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกลอยลางได้อย่างมีทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพารา

ประเด็นด้านจิตใจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างมีจิตใจไม่ค่อยดี เนื่องจากกลัวผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เสียไป เพราะการปลูกยางพาราในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ ค่าพันธุ์ยางพารา ค่าปุ๋ย ค่าปลูก ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรวิตกกังวลทำให้สภาพจิตใจไม่ค่อยดี

2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นด้านร่างกาย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในเรื่องของอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย อาทิ อาการปวดแขน ปวดขา ปวดเอว ปวดหลัง เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของสายตาที่ไม่ค่อยดี เพราะด้วยอายุที่มากขึ้นจึงทำให้สายตาพร่ามัวไปตามกาลเวลา

ประเด็นด้านอารมณ์ พบว่า ในตอนที่ราคายางพาราทกต่ำ เกษตรกรมักจะมีอารมณ์โมโหและมีความรู้สึกหงุดหงิดร่วมด้วย เพราะการที่ราคายางพาราทกลงจากเมื่อก่อนเป็นเท่าตัวนั้นก็จะหมายความว่ารายได้ที่เกษตรกรจะได้ก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย แต่ตัวเกษตรกรก็จะมีวิธีคิดที่ว่าไม่ไปก็ไม่ได้ช่วยทำอะไรมันดีขึ้นจากที่เป็นอยู่

ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเวลาที่เกษตรกรต้องไปกรีดยางพาราในตอนกลางคืน เกษตรกรมักจะพบสัตว์มีพิษอยู่ตามถ้ำยงหรือตามทางเดิน เช่น ตะขาบ แมงป่อง งู เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังพบคนที่เสพยาเสพติดวนเวียนอยู่ตามสวนยางพาราของเกษตรกรเป็นประจำ นั่นจึงทำให้เกษตรกรเกิดความกังวลเป็นอย่างมาก

ประเด็นสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า ก่อนที่เกษตรกรจะตัดสินใจมาปลูกยางพารานั้นไม่ได้มีปัญหาอะไรกับคนรอบข้าง เป็นการตัดสินใจที่เห็นดีเห็นงามด้วยกันทั้งหมด สวนยางพาราของเกษตรกรบางท่านก็มีอยู่ก่อนแล้วเนื่องจากพ่อและแม่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ปลูกไว้เมื่อนานมาแล้ว แต่เชื่อว่าจะไม่มีปัญหาเลย ปัญหาของเกษตรกรมักจะเป็นเรื่องของกองทุนที่ใช้ทุนไปค่อนข้างมาก อีกทั้งเกษตรกรบางท่านก็ไม่ได้เข้าร่วมโครงการที่ทางสภ. มาประกันราคาให้ จึงถือได้ว่าในส่วนนี้เป็นปัญหาอยู่พอสมควร

ประเด็นด้านความคิด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านความคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารานั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าปัญหาหลัก ๆ เลยก็คือเรื่องของราคาปุ๋ยที่แพงจนเกินไป จึงทำให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนไปซื้อปุ๋ยเพื่อมาบำรุงต้นยางพาราเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีเรื่องของราคายางพาราที่ตกลงค่อนข้างจากเมื่อก่อน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าราคาปุ๋ยมีการตั้งราคาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ราคายางพารากลับตกลงค่อนข้างมากเช่นกัน ซึ่งพอเป็นเช่นนี้จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงจากการนำเงินไปซื้อปุ๋ยมาเพิ่มผลผลิตให้กับยางพารา

ประเด็นด้านจิตใจ พบว่า ในยามที่เกิดพิบัติขึ้นแล้วต้นยางพาราเสียหาย เกษตรกรจะรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก นอกจากความเสียใจก็เป็นความรู้สึกเสียใจเพราะการที่จะปลูกยางพาราให้โตขึ้นมาได้ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก นอกจากนี้เวลาที่ภัยพิบัติเกิดขึ้นเกษตรกรจะรู้สึกหวาดกลัว พะว้าพะวงไปเสียทุกอย่างกลัวว่าบ้านเรือนจะได้รับความเสียหายหรือไม่ หรือต้นยางพาราจะได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเด็นด้านร่างกาย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำของคุณหมอในการดูแลสุขภาพร่างกายในด้านอาหารการกิน ซึ่งเกษตรกรมีการรับประทานอาหารจำพวกผัก ปลา ผลไม้

ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายพร้อมทั้งการนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน และมีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมากกว่าเดิม

ประเด็นด้านอารมณ์ พบว่า เกษตรกรใช้วิธีการฟังเพลง ฟังธรรมะ ออกไปพบปะกับเพื่อนฝูง และพูดคุยกับคนในครอบครัวเพื่อผ่อนคลายสมอง อีกทั้งยังนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวันพร้อมทั้งทานอาหารที่มีประโยชน์ ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมาสามารถพัฒนาด้านอารมณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราให้มีอารมณ์ที่ดีได้

ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนในการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับรายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ที่อาจได้ผลผลิตแค่ปีละครั้ง ซึ่งเกษตรกรมีวิธีการ คือ ถ้าต้นทุนแพงก็เข้าร่วมกับโครงการ ที่ทางรัฐบาลจัดขึ้น และถ้าพืชชนิดอื่นให้ผลผลิตต่อก็เปลี่ยนมาปลูกยางพาราแทนการปลูกพืชชนิดนั้น ๆ

ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพาราจากเดิมที่จ้างคนงานมาดูแลเปลี่ยนเป็นการดูแลเองทั้งหมดกับครอบครัวแทน เพราะการที่เกษตรกรดูแลสวนยางพาราเองจะมีความละเอียดในการดูแลมากกว่าการจ้างคนอื่น อีกทั้งยังประหยัดงบประมาณมากกว่าการจ้างคนงานมาดูแล เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่หมดไปกับการซื้อปุ๋ยที่มีราคาแพงขึ้นและราคายางพาราที่ลดต่ำลงกว่าเมื่อก่อน จึงทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพารา

ประเด็นด้านความคิด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวทางด้านความคิดเรื่องของการดูแลพัฒนาสวนยางพาราให้ดีขึ้น ด้านการปลูกยางพาราก่อนที่จะทำการปลูกเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยางพาราไม่เจริญเติบโต ซึ่งจะส่งผลเสียต่อผลผลิตที่ได้ไม่ค่อยดีนัก เกษตรกรจะมีการใส่ปุ๋ยตามเกณฑ์ที่ทาง สกย. กำหนดเพื่อให้ได้ผลผลิต ที่ดี นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องหมั่นพรวนดิน ในช่วงแรกที่เริ่มปลูกยางพารา

ประเด็นด้านจิตใจ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างใช้หลักการยอมรับความเป็นจริง การยอมรับปัญหาที่เจอเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาตัวเองเพื่อให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ ซึ่งจะต้องมีคนคอยให้กำลังใจเพื่อไม่ให้เขาคิดว่าสู้อยู่เพียงลำพัง ซึ่งก็คือกำลังใจจากคนในครอบครัวซึ่งจะทำให้จิตใจมีความแข็งแกร่งไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เจอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้คือ

1. คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านร่างกาย กล่าวคือ ชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างมองว่า สุขภาพร่างกายหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเป็นต้นมาเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาการปวดขา ปวดแขน ปวดเอว ปวดหลัง ปวดไปตามร่างกายและยังทำให้รู้สึกเหนื่อยง่ายผิดปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ power Bpllinger and whoqol group (2002) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องประเมินได้ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรมและสิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อยืนยันเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐาน

ด้านอารมณ์ กล่าวคือ โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวันแต่ละปี แต่โดยปกติแล้วเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่างเป็นคนอารมณ์ดี พุดคุย กับเพื่อนบ้านอยู่เป็นประจำ แต่ถ้าหากเกิดสถานการณ์ที่ไม่ดีขึ้นกับสวนยางพารา อย่างเช่น โดนลักลอบขโมยก้อนยางพารา ยางพาราน้ำยางไม่ไหลตามที่คาดหวังไว้ ต้นยางพาราไม่เจริญเติบโต ก็จะทำให้เกษตรกรมีอารมณ์ที่ไม่ค่อยดี เกิดความโมโห และคิดหนักกลัวผลผลิตนั้นได้ไม่มากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิพนธ์ คันธเสรี (2525: 1) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ ของบุคคลในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ ซึ่งรวมเอาทุกด้านของชีวิตมนุษย์ไว้หมด ถ้าสภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวของบุคคลไม่ดีไม่น่าพอใจก็แสดงว่าคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นต่ำกว่าการคาดหมาย

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวคือ โดยก่อนที่จะเริ่มมีการปลูกยางพาราสภาพแวดล้อมต่างๆ ของชาวเกษตรกรนั้นก็จะพื้นที่ที่มีป่าไม้และต้นไม้ใหญ่อยู่เป็นระยะ ๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วบริเวณไร่นา แต่พอเกษตรกรเริ่มที่จะทำการปลูกยางพารานั้น ก็จะเริ่มมีการตัดต้นไม้ออก เพราะทำให้เกิดขวางทางเดินที่เกษตรกรไว้ใช้กรีดยางพารา และดูแลยางพาราจึงเป็นสาเหตุที่ต้องตัดต้นไม้ออก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุหลาบ สัตนสังจธรรม (2535) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์สะอาด และเป็นระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ และการคมนาคมที่สะดวก

ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการจ้างคนมาทำงาน พอได้ทำสวนยางพาราจึงเปลี่ยนเป็นมาทำงานด้วยตนเองหรือทำเฉพาะภายในครอบครัวเนื่องจากการทำสวนยางพารามีอุปสรรคในเรื่องของราคายางพาราที่ต่ำลงและราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อตัวเกษตรกรเพราะไม่มีเงินส่วนนั้นไปจ้างคนอื่นมาดูแล จึงเป็นสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนมาดูแลด้วยตัวเองแทนการจ้างคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุหลาบ สัตนสังจธรรม (2535) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม หมายถึง โอกาสในการศึกษา การประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในร่างกายชีวิตและทรัพย์สิน การปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพและเสมอภาค มีความเห็นอกเห็นใจกันและมีความนิยมที่สอดคล้องกับหลักธรรมของศาสนา

ด้านความคิด กล่าวคือ โดยสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรมีความคิดที่อยากจะปลูกยางพารานั้นมาจากเห็นคนอื่นที่เขาปลูกยางพาราแล้วเขาประสบความสำเร็จมีเงิน มีทอง มีรถขับ ร่ำรวยหลังจากที่เขาทำการปลูกยางพารา อีกทั้งยางพารายังได้ผลผลิตตลอดทั้งปี จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรเกิดความรู้สึกอยากได้ อยากมีทำให้เกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุหลาบ สัตนสังจธรรม (2535) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตด้านความคิด หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกชีวิตและชุมชน การศึกษา การเป็นที่ยอมรับของชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตนเอง และการมีเป้าหมายในชีวิตที่เหมาะสม

ด้านจิตใจ กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างมีจิตใจไม่ค่อยดี เนื่องจากกลัวผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เสียไป เพราะการปลูกยางพาราในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายตั้งแต่ ค่าพันธุ์ยางพารา ค่าปุ๋ย ค่าปลูก ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรวิตกกังวลทำให้สภาพจิตใจไม่ค่อยดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ power Bpllinger and whoqol group (2002) ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้ทางสภาพจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกและทางลบที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความคิด การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้ของตน เป็นต้น

2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านร่างกาย กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาในเรื่องของอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย อาทิ อาการปวดแขน ปวดขา ปวดเอว ปวดหลัง เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของสายตาที่ไม่ค่อยดี เพราะด้วยอายุที่มากขึ้นจึงทำให้สายตาพร่ามัวไปตามกาลเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คอนโด (1978) ที่กล่าวไว้ว่า มาตรฐานความเป็นอยู่ทางร่างกาย ประกอบด้วย อาหารหรือโภชนาการ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียน โรงพยาบาล การสันทนาการ เป็นต้น

ด้านอารมณ์ กล่าวคือ ในตอนที่ราคายางพาราทดต่ำ เกษตรกรมักจะมีอารมณ์โมโหและมีความรู้สึกหงุดหงิดร่วมด้วย เพราะการที่ราคายางพาราทดลงจากเมื่อก่อนเป็นเท่าตัวนั้นก็หมายความว่ารายได้ที่เกษตรกรจะได้ ก็จะลดน้อยลงลงตามไปด้วย แต่ตัวเกษตรกรก็จะมีวิธีคิดที่ว่าโมโหไปก็ไม่ได้ช่วยทำให้อะไรมันดีขึ้นจากที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุหลาบ รัตนสังสรรค์ (2535) ที่กล่าวไว้ว่า ด้านอารมณ์ หมายถึง การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณประโยชน์ ความนิยมชมชอบในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและชุมชน ความรัก และความเป็นเจ้าของที่มีต่อหมู่คณะ

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวคือ อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเวลาที่เกษตรกร ต้องไปกรีดยางพาราในตอนกลางคืน เกษตรกรมักจะพบสัตว์มีพิษอยู่ตามถ้ำยางหรือตามทางเดิน เช่น ตะขาบ แมงป่อง งู เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรยังพบคนที่เสพยาเสพติดวนเวียนอยู่ตามสวนยางพาราของเกษตรกรเป็นประจำ นั่นจึงทำให้เกษตรกรเกิดความกังวลเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ escap (1990) ที่กล่าวไว้ว่า ความมั่นคงด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย โครงสร้างพื้นฐานในการคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร

ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ก่อนที่เกษตรกรจะตัดสินใจในมาปลูกยางพารานั้นไม่ได้มีปัญหาอะไรกับครอบครัว เป็นการตัดสินใจที่เห็นดีเห็นงามด้วยกันทั้งหมด สวนยางพาราของเกษตรกรบางท่านก็มีอยู่ก่อนแล้วเนื่องจากพ่อกับแม่ หรือผู้เฒ่าผู้แก่ปลูกไว้เมื่อนานมาแล้ว แต่ก็ไม่ใช่ว่าไม่มีปัญหาเลย ปัญหาของเกษตรกรมักจะเป็นเรื่องของการลงทุนที่ใช้ทุนไปค่อนข้างเยอะ อีกทั้งเกษตรกรบางท่านก็ไม่ได้เข้าร่วมโครงการกับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางมาประกันราคาให้ จึงถือได้ว่าในส่วนนี้เป็นปัญหาอยู่พอสมควรซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาร์มา (1975) ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งเป็นด้านปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ การได้รับการศึกษา การมีงานทำ บริการด้านการแพทย์ สาธารณสุข สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ความปลอดภัยในการคมนาคมขนส่ง อีสุระเสรีภาพ การพักผ่อนหย่อนใจ โอกาสพัฒนาตนเอง

ด้านความคิด กล่าวคือ ปัญหาและอุปสรรคด้านความคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารานั้น เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าปัญหาหลักๆ เลยก็คือเรื่องของราคาที่แพงจนเกินไป จนทำให้เกษตรกรไม่มีเงินทุนไปซื้อเพื่อมาบำรุงต้นยางพาราเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังมีเรื่องของราคายางพาราที่ตกลงค่อนข้างจากเมื่อก่อน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าราคาปุ๋ยมีการตั้งราคาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ราคายางพารากลับตกลงค่อนข้างมากเช่นกัน ซึ่งพอเป็นเช่นนี้จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลงจากการนำเงินไปซื้อปุ๋ยมาเพิ่มผลผลิตให้กับยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคอนโด (1978) ที่กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิด ประกอบด้วยการมีอิสระต่อความเชื่อ และการปฏิบัติตามความเชื่อของตน

ด้านจิตใจ กล่าวคือ ในยามที่เกิดพิบัติขึ้นแล้วต้นยางพาราเสียหาย เกษตรกรจะรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมากนอกจากความเสียใจก็เป็นความรู้สึกเสียตายเพราะการที่จะปลูกยางพาราให้โตขึ้นมาได้ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก นอกจากนี้เวลาที่มียกยิบัติเกิดขึ้นเกษตรกรจะรู้สึกหวาดกลัว พะว้าพะวงไปเสียทุกอย่างกลัวว่าบ้านเรือนจะได้รับความเสียหายหรือไม่ หรือต้นยางพาราจะได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี และเสรี พงษ์พิศ (2531) ที่กล่าวไว้ว่า ด้านจิตใจ มีเครื่องชี้วัด คือการมีเสรีภาพจากการบีบคั้น จากกิเลสตัณหาในใจตนเอง

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านร่างกายของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำแนะนำของคุณหมอ ในการดูแลสุขภาพร่างกายในด้านอาหารการกิน ซึ่งเกษตรกรมีการรับประทานอาหารจำพวกผัก ปลา ผลไม้ ที่มีประโยชน์ต่อร่างกายพร้อมทั้งการนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวัน ซึ่งเป็นการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน และมีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงมากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547: 5 - 6) ที่กล่าวไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสมอันเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่า ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านการพัฒนาบริหารศาสตร์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการ และคิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม ถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช้การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

ด้านอารมณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรใช้วิธีการฟังเพลง ฟังธรรมะ ออกไปพบปะ กับเพื่อนฝูงและพูดคุยกับคนในครอบครัวเพื่อผ่อนคลายสมอง อีกทั้งยังนอนพักผ่อนให้เพียงพอในแต่ละวันพร้อมทั้งทานอาหารที่มีประโยชน์ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมาสามารถพัฒนาด้านอารมณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราให้มีอารมณ์ที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮาแลนด์ (1992) ที่กล่าวไว้ว่า เราสามารถแสวงหาปัจจัยและบริการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึง สุขภาพ ความคิด อารมณ์ สิทธิ ความยุติธรรมทางกฎหมาย ระดับการศึกษาของคนทุกวัย และปราศจากมลภาวะจากสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ คุณภาพชีวิตยังเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยที่ดี โอกาสในการพักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการ มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว รวมทั้งสามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ดี

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา มีปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนในการปลูกยางพาราเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีความกังวลเกี่ยวกับรายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่นๆ ที่อาจได้ผลผลิตแค่ปีละครั้ง ซึ่งเกษตรกรมีวิธีการ คือ ถ้าต้นทุนแพงก็เข้าร่วมกับโครงการที่ทางรัฐบาลจัดขึ้นและถ้าพืชชนิดอื่นให้ ผลผลิตต่อปีก็เปลี่ยนมาปลูกยางพาราแทนการปลูกพืชชนิดนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2545) ที่กล่าวไว้ว่า การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย มั่นคงในชีวิต รับรู้ได้ว่าอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ คมนาคมสะดวก การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่ได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมนันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพาราจากเดิมที่จ้างคนงานมาดูแลเปลี่ยนเป็นการดูแลเองทั้งหมดกับครอบครัวแทน เพราะการที่เกษตรกรดูแลสวนยางพาราเองจะมีความละเอียดในการดูแลมากกว่าการจ้างคนอื่น อีกทั้งยังประหยัดงบประมาณมากกว่าการจ้างคนงานมาดูแล เนื่องจากค่าใช้จ่ายทั้งหมดไปกับการซื้อปุ๋ยที่มีราคาแพงขึ้นและราคายางพาราที่ลดต่ำลงกว่าเมื่อก่อน จึงทำให้เกษตรกรมีการพัฒนาวัฒนธรรมด้านการปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2540: 12) ที่กล่าวไว้ว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่งๆ องค์ประกอบของความเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมอย่างน้อยก็จำเป็นมีอาหารที่เพียงพอ มีเครื่องนุ่งห่ม มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีสุขภาพกาย และจิตใจดี ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งได้รับการบริการพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประกอบการดำรงชีพออย่างยุติธรรม

ด้านความคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีแนวทางด้านความคิดเรื่องของการดูแลพัฒนาสวนยางพาราให้ดีขึ้น ด้านการปลูกยางพาราก่อนที่จะทำการปลูกเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยางพาราไม่เจริญเติบโต ซึ่งจะส่งผลเสียต่อผลผลิตที่ได้ไม่ค่อยดีนัก เกษตรกรจะมีการใส่ปุ๋ยตามเกณฑ์ที่ทางสวกกำหนดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องหมั่นพรวนดินในช่วงแรกที่เริ่มปลูกยางพารา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาซี ซามา (1975: 9 - 11 อ้างถึงใน วิฑูรย์ เดโซ, 2541: 11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่าคุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่สลับซับซ้อน (complex) ที่是一切ความพึงพอใจอันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและในด้านสังคมทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค

ด้านจิตใจของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ต่างใช้หลักการยอมรับความเป็นจริง การยอมรับปัญหาที่เจอเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาตัวเองเพื่อให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ ซึ่งจะต้องมีคนคอยให้กำลังใจเพื่อไม่ให้เขาคิดว่าสู้อยู่เพียงลำพัง ซึ่งก็คือกำลังใจจากคนในครอบครัวซึ่งจะทำให้จิตใจมีความแข็งแกร่งไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เจอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาเจิม สุวโจ และคณะ (2541: 174 - 175) ที่กล่าวไว้ว่า การมีสุขภาพจิต และมีระดับความคิดด้านจิตวิญญาณที่มั่นคงหนักแน่น ไม่ตกอยู่ในความหว้าเหว่หวาดกลัวทางจิตใจ เพราะมนุษย์ที่เติบโตทางเศรษฐกิจก็มีความหว้าเหว่ทางจิตใจมากขึ้นจึงต้องมุ่งแสวงหาหลักทศธรรมเชื่อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลโค่นุ่น อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค่นุ่น
อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

- ด้านร่างกาย
- ด้านอารมณ์
- ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- ด้านความคิด
- ด้านจิตใจ

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

- ด้านร่างกาย
- ด้านอารมณ์
- ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- ด้านความคิด
- ด้านจิตใจ

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

- ด้านร่างกาย
- ด้านอารมณ์
- ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- ด้านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- ด้านความคิด
- ด้านจิตใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรมีการจัดอบรมเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชาวเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนสัมพันธ์ ตำบลไค้โนน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ และแนวทางการแก้ไข ปัญหาของเจ้าแกสวนยางพารา

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาหรือผลกระทบของการปลูกยางพารา

เอกสารอ้างอิง

กุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ. (2535). การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในวิธีดำเนินงาน วางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานในระดับหมู่บ้าน. มหาวิทยาลัยบูรพา.

คู่มือการปลูกยางพารา. (2555). คู่มือที่ 16 การปลูกยางพารา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท มูฟเม้นท์ เจน ทรี จำกัด.

เขาวนิ คำโฮม. (2545). ผลการดำเนินงานโครงการปลดโซ่ตรวนผู้ป่วยจิตเวชจังหวัดอำนาจเจริญ ปี 2545. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข : การประชุมวิชาการกรมสุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 8 ประจำปี 2545 สุขภาพจิตกับยาเสพติด.

จิตยา สุวรรณะขม. (2527). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ณัฐพล ชันช้อย. (2527). แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร.

นิรันดร์ จงวุฒิเศวตย์. (2534). ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. ในเอกสารการสอนชุดวิชา คหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิรันดร์ จงวุฒิเศวตย์และพูนศิริ วัจนะภูมิ. (2534). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2533). การพัฒนาคุณภาพชีวิต. ในเอกสารการสอนชุดวิชา การแนะแนวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิพนธ์ คันทะเสรี. (2525). มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสตรีเนติศึกษา.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2530). ประโยชน์สูงสุดของชีวิตนี้. กรุงเทพฯ.

พระมหาเจิม สุวโจ และคณะ. (2541). ทบบาทของพระสงฆ์ในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์.

ระวี ภาวิไล. (2523). คุณภาพชีวิตจดหมายข่าวสภาวะแวดล้อม. สถาบันวิจัยสภาพแวดล้อม : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิรัช เตียงหงษากุล. (2529). *หลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิฑูรย์ เดโช. (2541). *คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจภูธรที่ปฏิบัติราชการในจังหวัดระนอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *คุณภาพชีวิตและค่านิยมของสังคมไทย*. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525). *สังคมไทยแนวทางการวิจัยและพัฒนา*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนทรี โคมิน. (2522). *ผลกระทบของการพัฒนาในแง่ภูมิของจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : พัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2540). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.

องค์การและการจัดการภาครัฐสมัยใหม่

Modern public sector organization and management

ธนวัต มุลสมบัติ และจักรี ศรีจารุเมธีญาณ

Thanawat Moonsombat and Chakkree Sricharumedhiyan

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: thanawat.moo@student.mbu.ac.th

Received 06/03/2024 | Revised 26/06/2024 | Accepted 26/06/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

องค์การและการจัดการภาครัฐในสมัยปัจจุบันมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและยั่งยืน องค์การและการจัดการภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสำหรับประชาชนทุกคน นอกจากนี้ องค์การและการจัดการภาครัฐยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานโยบายที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพขององค์การและการจัดการภาครัฐในสมัยปัจจุบันเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญและไม่ควรละเลย

คำสำคัญ: องค์การ; การจัดการภาครัฐ; สมัยใหม่

Abstract

Public organization and management in modern times play a very important role in creating a prosperous and sustainable society. Public organization and management play an important role in creating an enabling environment for all citizens. Public organization and management also play an important role in developing policies that respond to the needs and well-being of citizens in Today's society, therefore, the efficient and quality operation of government organizations and management in the present era is something that should be given importance and should not be neglected.

Keywords: organization; public sector management; modern

บทนำ

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นการบริการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานวัดได้ ใช้กลไกการตลาดเปิดโอกาสในการแข่งขันทั้งภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการเข้าร่วมการลงทุนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ การให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้ระบบราชการมีความสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูประบบราชการรัฐควรมีบทบาทหน้าที่เฉพาะในส่วนที่จำเป็นจะต้องทำเท่านั้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีบทบาทมากขึ้น มีการบริหารจัดการภายในภาคราชการที่มีความรวดเร็ว คุณภาพสูง และมีประสิทธิภาพ มีการจัดองค์กรที่ความกะทัดรัดคล่องตัวและปรับเปลี่ยน รวดเร็ว เน้นการทำงานที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือตามลักษณะของการทำงานที่ทันสมัย ใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการทำงาน (รัฐธรรมนุญ โมลาแสง, 2566: 39-40) ของหน่วยงานราชการในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น องค์การและการจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบันต้องเน้นการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มความรวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป การพัฒนาการจัดการภาครัฐให้ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศเราเด่นในอนาคตที่ยั่งยืนและมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในการบริหารจัดการของรัฐบาล และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ การจัดการภาครัฐในแนวทางใหม่คือการสร้างความรู้และความเข้าใจในการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

ความหมายขององค์การ

ความหมายของคำว่า “องค์การ” มีนักวิชาการไทยและนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังต่อไปนี้

อนงค์ทิพย์ วสินนท์ (2541: 176) ความหมายขององค์การ องค์การเป็นระบวย่อยของสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลซึ่งมีภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ มาทำงานร่วมกันตามโครงสร้างและรูปแบบที่กำหนดไว้ เพราะฉะนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ในสังคมใดก็ตาม จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะที่องค์การเป็นระบวย่อยของระบบบริหารราชการ ทำหน้าที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชน ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 27) อ้างในสมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2549: 161) ได้กล่าวว่า องค์การเป็นการรวบรวมการทำงานของคน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยรวม หรือเป็นระบบการบริหารจัดการที่มีการออกแบบและการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นกลุ่มของบุคคลที่ทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555: 11-15) ความหมายขององค์การคือ การรวมตัวกันของบุคคลเป็นหน่วยงาน ทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน มีแบบแผน ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการจัดการและประสานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ องค์การเป็นระบบสังคม (Social System) คือมีบุคคลหลายส่วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ละคนต่างมีหน้าที่ที่จะทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน อาจมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีฐานะเป็นนายจ้าง เป็นผู้รับจ้างเป็นสถานประกอบการ เป็นสมาคม หรือฐานะอื่น ๆ ได้ หลายฐานะและมีองค์ประกอบขององค์การ ดังนี้

1. บุคลากร (People) เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์การ เพราะเป็นผู้ดำเนินงานเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์

2. วัตถุประสงค์ (Purpose) เป็นตัวกำหนดทิศทางในการทำงานและกิจกรรมขององค์การ เป็นเหตุผลที่อธิบายว่าองค์การดำเนินการเพื่ออะไร และเป็นสิ่งที่แสดงถึงความต้องการขององค์การในการกำหนดวัตถุประสงค์

3. งาน (Task) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้วัตถุประสงค์ขององค์การบรรลุผล เป็นส่วนของ องค์การที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน ทุกองค์การมีงานหลายงาน มีงานหลายด้าน ทุกงานมีต้นทุน มีขั้นตอนในการดำเนินการ การจัดคนให้เหมาะกับงาน ให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ให้ผลงานมี

4. โครงสร้าง (Structure) องค์การเป็นการทำงานร่วมกันของคนหลายคน จึงต้องมี การแบ่งงานกันดำเนินการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ กำหนดอำนาจว่าใครเป็นผู้บังคับบัญชาใคร สิ่งเหล่านี้เป็นโครงสร้างขององค์การ

5. เทคโนโลยี (Technology) เทคโนโลยี หมายถึง วิทยาการเกี่ยวกับศิลปะในการนำเอาวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติและอุตสาหกรรม เทคโนโลยีจึงเป็น ได้ทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการทำงานขององค์การ เริ่มตั้งแต่ อุปกรณ์สำนักงาน กระบวนการการผลิต การให้บริการ การตลาด การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) เป็นสิ่งจำเป็นขององค์การในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ

6. สิ่งแวดล้อม (Environment) สามารถจำแนกได้เป็นสิ่งแวดล้อมภายในและ ภายนอกองค์การ และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมภายในองค์การเป็นสภาพองค์การส่วนหนึ่ง มีทั้งส่วนที่องค์การสามารถควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ เช่น บรรยากาศการทำงาน วัฒนธรรม องค์การ ฯลฯ สิ่งแวดล้อมภายนอกองค์การ ได้แก่ สิ่งที่อยู่ภายนอกองค์การซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจ คู่แข่งขัน ภาวะการแข่งขัน กฎหมาย ชุมชน การขนส่ง ราคาน้ำมัน สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ฯลฯ

Robbins (2533: 4) อ้างในศิริรัตน์ ชุณหาคล้าย (2558: 106) "องค์การ" เป็นหน่วยทางสังคม มีขอบเขตของตนเอง มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งอาจมีเป้าหมายเดียว หรือหลายเป้าหมายก็ได้ ภายในองค์การจะประกอบด้วยคนหรือกลุ่มคน ที่มีความเกี่ยวข้องและปฏิสัมพันธ์กัน โดยที่องค์การจะต้องมีการวางแผนกำลังคนให้มีความสมดุลกับบทบาทหน้าที่ระหว่างสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ไว้ ก่อนบุคลากรทุกคนต้องรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามผลงานที่คาดหวัง โดยจะวัดด้วยระบบการประเมินผลงาน อันเป็นเครื่องมือในการวัดประสิทธิภาพองค์การและตรวจสอบความซ้ำซ้อนในงาน เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินงานสำเร็จด้วยสมาชิกขององค์การ

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคนาภูมิ, (2559: 189) องค์การเป็นสถานที่ซึ่งมนุษย์ได้มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 6 ส่วน ได้แก่ คน เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์โครงสร้าง ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม องค์การสามารถที่จะจำแนกประเภทได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ องค์การที่จำแนกโดยยึดวัตถุประสงค์ องค์การที่จำแนกโดยยึดโครงสร้าง และองค์การที่จำแนกโดยยึดการกำเนิด

วรฉัตร วรวิรรณ (2563: 156) องค์การ หมายถึง การรวมตัวกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการให้บรรลุผลตามที่ได้ตั้งไว้มีการแบ่งงานกันทำหรือร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

กล่าวโดยสรุป “องค์การ” เป็นรูปแบบของการรวมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 บุคคลขึ้นไป ซึ่งเข้ามาร่วมมือกันทำงานซับซ้อน ตามโครงสร้างและระเบียบแบบแผนที่วางไว้ มีการจัดการและประสานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ องค์การเป็นระบบสังคม (Social System) คือมีบุคคลหลายส่วนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน แต่ละคนต่างมีหน้าที่ที่จะทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยที่องค์การจะต้องมีการวางแผนกำลังคนให้มีความสมดุลกับบทบาทหน้าที่ระหว่างสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ไว้ ก่อนบุคลากรทุกคนต้องรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามผลงานที่คาดหวังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ความหมายของการจัดการ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย การจัดการ ไว้ดังนี้.

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคนาภูมิ, (2559: 189) การจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การจัดการถูกแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การจัดการระดับต้นการจัดการระดับกลางและการจัดการระดับสูง ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องมีทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญเป็นพื้นฐานอย่างน้อยคือ 4 M's ซึ่งประกอบด้วย 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุสิ่งของ (Materials) 4) การจัดการ (Management)

นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา (2560: 2-8) หลักการจัดการที่ดีที่สุด ต้องอาศัยหลักของศาสตร์ การจัดการ ขั้นตอนการทำงานแต่ละขั้น ย่อมมีวิธีการทำงานที่ดีที่สุด ความเป็นสากลของศาสตร์การจัดการอยู่ที่หลักการเดียวกันสามารถนำไปใช้สำหรับขั้นตอนหนึ่งของงานที่เหมือนกันทุกมุมโลก

ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2561: 4) การจัดการ เป็นกระบวนการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ตามขั้นตอนการบริหารอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย INPUT PROCESS OUTPUT - 4 M's - 6 M's - 8 M'S - POLC - POSDC - POSDCORB - OBJECTIVES - GOALS FEEDBACK โดยใช้ศิลปะในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น อย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ผ่านกระบวนการบริหารจัดการโดยอาศัยคน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์การ เป็นศิลปะของผู้บริหารในการทำให้อะไรต่าง ๆ จนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุด หมายขององค์การ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) เป็นการดำเนินการร่วมกับสมาชิกขององค์การ และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ หรือในการจัดการทรัพยากรทางการบริหารอย่าง เป็นระบบในเชิง INPUT PROCESS OUTPUT

HREX.asia (2562) นิยามของการจัดการ (Management) คือ การให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การสรรบุคลากร การนำหรือสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

วรฉัตร วรวิรรณ (2563: 163-164) “การจัดการ” เป็นเรื่องของกระบวนการทำงานหรือกิจกรรมที่กลุ่มบุคคลในองค์กรร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสัมพันธ์ไปกับหน้าที่ทางการจัดการ ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ใช้ความรู้และทักษะที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์ การจัดการมีหลายด้าน เช่น การวางแผน การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี และสร้างความ

เข้าใจร่วมในทีมงาน การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการทรัพยากรทั้งทรัพยากรมนุษย์และอื่น ๆ เพื่อให้บริษัทหรือองค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ความหมายของรัฐ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ รัฐ ไว้ดังนี้

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2523: 21) อ้างในอานนท์ อาภาภิรม (2545: 17) คำว่ารัฐบาล (government) คือองค์การและผู้แทนขององค์การ ที่ดำเนินงานของรัฐเรียกว่ารัฐบาลอันถือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่สาธารณะและเป็นเครื่องจักรที่รับปฏิบัติสนองเจตนารมณ์ของสาธารณชน (public-will) จึงกล่าวได้ว่ากระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนส่วนราชการต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ตลอดจนสำนักงาน คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ รวมทั้งคนงานย่อมเป็นส่วนของรัฐบาลทั้งสิ้น' และการจะมีรัฐบาลขึ้นนั้นจำต้องได้รับความยินยอมจากประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในรัฐทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และเพื่อป้องกันการรุกรานจากรัฐอื่น ตลอดจนการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน

ธีรวุฒิ ไชยสิทธิ์กุล (2549: 22) "รัฐ คือ กลุ่มคนหรือชุมชนทางการเมืองซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกัน อย่างเป็นระเบียบในดินแดนหรืออาณาเขตแน่นอน มีรัฐบาลและอำนาจอธิปไตยของตนเอง สามารถบริหารกิจการทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกรัฐโดยอิสระพ้นจากการควบคุมของรัฐภายนอก"

ศุภกร สักลอม (2559: 60) รัฐ หมายถึง ประเทศที่มีดินแดนหรืออาณาเขตที่แน่นอน และมีผู้ใช้อำนาจอปกครองเหนือประชากรภายในรัฐ รวมทั้งต้องเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่ใคร

ยุเรศ หลุดพา (2559: 19) ดังนั้นจากความหมายต่าง ๆ ข้างต้น ผู้เขียนขอเสนอความหมายของ ภาครัฐ คือ องค์การที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ มีความซับซ้อน มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงาน มีลำดับขั้นในการปฏิบัติงานตามพื้นที่การปกครอง ได้แก่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นโดยมีการกิจหลักคือการให้บริการประชาชนหรือพลเมืองให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุด โดยไม่หวังผลเชิงเศรษฐกิจ

วิจักขณา (2561: 45) "รัฐบาล" คือที่ที่ซึ่งมี "อำนาจระหว่างกลาง" (intermediate force) เกิดขึ้น อันเป็นอำนาจที่เชื่อมผู้ ปกครองสูงสุดกับรัฐ (sovereign-state) เข้าด้วยกัน ในความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองสูงกับรัฐนั้น แต่ละ ฝ่ายอาจจะมี "พื้นที่" หรือสัดส่วน (ของอำนาจ) ที่แตกต่างกัน แต่อำนาจที่อยู่ตรงกลางนั้นคือ "รัฐบาล" เมื่อ ผู้ปกครองสูงสุดต้องการส่งสิ่งใดลงไปให้ประชาชน การส่งคำสั่งนั้นต้องกระทำผ่าน "รัฐบาล" สำหรับรัฐนั้น หาก ต้องการมีฐานะที่สมดุล ก็จำเป็นต้องสร้างความเท่าเทียมในทุกด้าน นั่นคือ ต้องมีความเท่าเทียมกันระหว่างผลผลิต หรืออำนาจที่รัฐบาลมีอยู่กับผลผลิตหรืออำนาจของพลเมือง ทั้งนี้เพราะพลเมืองนั้นในด้านหนึ่ง คือผู้ปกครอง สูงสุด และในอีกด้านหนึ่งก็คือผู้อยู่ใต้บังคับนั่นเอง

วุฒิชัย ตาลเพชร (2564: 26) จากการให้ความหมายของนักวิชาการข้างต้น "รัฐ" เป็นชุมชนทางการเมืองของมนุษย์ที่มีพัฒนาการมาตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน มนุษย์ภายใต้ความเป็นสัตว์สังคมมีสำนึกร่วมความเป็นสัตว์ชนิดเดียวกันโดยสัญชาตญาณ จึงมีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนทางการเมือง ริเริ่มทำกิจกรรม

ทางการเมืองร่วมกัน อาทิ การล่าสัตว์ หาของป่า เพาะปลูก สร้างบ้านสร้างเมือง ตลอดจนการทำกิจกรรมด้านอื่น 1 การรวมตัวกันของประชากรต้องมีอาณาเขตที่แน่นอนไม่เป็นกลุ่มชนเร่ร่อน มีผู้ปกครองหรือรัฐบาลเป็นตัวกลางในการดูแลความปลอดภัยและจัดสรรผลประโยชน์ภายในรัฐ โดยผู้ปกครองหรือรัฐบาล

ต้องออก กฎ กติกาทางสังคมเพื่อสร้างความเท่าเทียมให้กับคนในรัฐ ทั้งนี้อำนาจอธิปไตยในการบริหารรัฐต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐอื่น ฉะนั้น เพื่อให้เข้าใจความหมายรัฐอย่างไม่สับสนจึงมีการแยกองค์ประกอบออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ประชากร ดินแดน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย

สรุปความว่า คำว่า "รัฐ" หมายถึง ส่วนหนึ่งของระบบการปกครองที่มีอำนาจในการบริหารประเทศ โดยมีหน้าที่หลักในการรักษาความปลอดภัยและสันติภาพ รวมถึงให้บริการสาธารณสุข การศึกษา และพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศ รัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและสมดุล ซึ่งสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ

การจัดการภาครัฐแนวใหม่

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ไว้ดังนี้

สมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2549: 292) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ ทฤษฎีทั่วไปซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่รัฐบาลสามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงในการจัดบริการสู่ประชาชน การจัดการภาครัฐแนวใหม่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง โดยจะนำมาใช้ ปฏิบัติภายหลังจากที่รัฐสภาได้ตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ให้ รัฐบาลดำเนินการแล้ว ประเด็นสำคัญ คือการใช้แนวคิดการจัดการภาค รัฐแนวใหม่ แทนวิธีการรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิม ซึ่งก่อให้เกิด ข้อโต้แย้งระหว่างนักวิชาการแนวคิดเดิมกับนักวิชาการแนวใหม่

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2556: 7) การจัดการภาครัฐหรือการจัดการภาครัฐแนวใหม่มีความหมายทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ ในทางทฤษฎี หมายถึง ความรู้ แนวคิดและทฤษฎี หลักการ แนวทาง กระบวนทัศน์ ชุมชนนวัตกรรม สาขาวิชาหรือทุนการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับกัน ระดับนานาชาติ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และการจัดการ ส่วนใหญ่เป็น หลักการและแนวทางแก่วิกฤติที่ภาครัฐเผชิญ โดยเฉพาะวิกฤติและปัญหานโยบายสาธารณะ ตลอดจนปัญหาการทำงานและการบริการของระบบราชการ ดั้งเดิมตามหลักของ เวเบอร์ และมุ่งปฏิรูปการจัดการภาครัฐเพื่อให้เกิดการแข่งขัน ประหยัด มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สำหรับในทางปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินนโยบายสาธารณะและกิจกรรมการจัดการ ภาครัฐและการปฏิรูปการบริหารหรือการจัดการภาครัฐ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นขบวนการ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประเทศต่าง ๆ ในโลกตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาเช่นกัน ทั้งนี้ได้ดำเนินการตามหลักการ แนวคิดและแนวทาง หรือองค์ความรู้ทางด้านการจัดการภาครัฐ แนวใหม่ที่ได้สะสมมาหรือได้มาจากการวิจัยใหม่ ๆ

ฉัตรชัย นาถาพลอย (2563: 469) การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ หมายถึง การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐเช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การบริหารงานแบบมีอาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ

บุญเชื้อ เพชรไทย, กนกวรรณ ศรีมณี, ญาณิศา ยอดสิน และ โชติ บดีรัฐ (2565: 367) การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการ

บริหารงานภาครัฐเช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การบริหารงานแบบมืออาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ

รัฐธรรมนูญ โฉมแสง (2566: 41) การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีขอบเขตแนวคิดที่ครอบคลุมและกว้างขวางจึงเกิดการสับสนในการจำกัดความหมายที่ชัดเจน ในทางกลับกันกลับสะท้อนถึงการมุ่งเน้นการปฏิรูปเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารแบบดั้งเดิมและการปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการโดยหันมาเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ ซึ่งผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เช่น การมองประชาชนในฐานะลูกค้า ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ การทำงานที่ใช้การบริหารแบบดั้งเดิมไม่ได้เพราะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ลำบากในการปฏิบัติงานเกิดการผูกขาด รัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการผู้เดียวมีการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการใช้จ่ายงบประมาณที่บ้านปลาย ทั้งนี้จึงทำให้การนำไปสู่แนวคิดแบบตลาดและหันมามองกลไกการตลาดกระตุ้นการแข่งขันลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับภาครัฐ และการจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้เข้ามาแทนที่การบริหารงานภาครัฐแบบดั้งเดิมแทน

สรุปความว่า การจัดการภาครัฐในแนวทางใหม่ หมายถึง การปรับปรุงนโยบายและกระบวนการที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการราชการให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในกระบวนการบริหารจัดการราชการ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว โดยมีการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจและการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล การจัดการภาครัฐในแนวทางใหม่ยังเน้นการสร้างความสำเร็จในการบริหารจัดการราชการ และการส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนมั่นใจในการบริหารจัดการของรัฐบาล และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ การจัดการภาครัฐในแนวทางใหม่คือการสร้างความรู้และความเข้าใจในการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

บทสรุป

การทำงานของหน่วยงานราชการในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น องค์การและการจัดการภาครัฐในยุคปัจจุบันต้องเน้นการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเพิ่มความเร็วแม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป การพัฒนาการจัดการภาครัฐให้ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศเราเด่นในอนาคตที่ยั่งยืนและมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรชัย นาถาพลอย. (2563). *การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ* ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม หน้า 469

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2561). *หลักการบริหารจัดการขั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภูมิ ไชยสิทธิ์กุล. (2549). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ฉะเชิงเทรา: เอ็มเอ็น คอมพิวเตอร์ฟเซท.
- นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา. (2560). *หลักรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). อุดรธานี: สำนักพิมพ์แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- บุญเชื้อ เพชรไทย, กนกวรรณ ศรมณี, ญาณิศา ยอดสิน และ โชติ บดีรัฐ. (2565). ระบบสารสนเทศเพื่อการ จัดการภาครัฐแนวใหม่. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 มีนาคม. หน้า 367.
- พรรณี ประเสริฐวงศ์ และ วีรนาถ มานะกิจ. (2538). *การจัดองค์การและการบริหารธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ. : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุวเรศ หลุดพา. (2559). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ภาครัฐ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- รัฐธรรมนูญ โมลาแสง. (2566). แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการจัดการภาครัฐแนวใหม่. *วารสาร การบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-กันยายน. หน้า 38- 52.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิช การพิมพ์ จำกัด.
- วิจักขณา. (2561). *องค์การเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ม.ป.ท.: ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.
- วุฒิชัย ตาลเพชร. (2564). *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- วรรณทร วรวิรรณ. (2563). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติ รัฐศาสตร์*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน. หน้า 153-173.
- ศุภกร สักกลอ. (2559). *เตรียมเป็นสิงห์ คณะรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี. : บริษัท ไอดีซี พรีเมียร์ จำกัด.
- สมฤทธิ ยศสมศักดิ์. (2549). *รัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและทฤษฎี*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.
- เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญาเคณาภูมิ. (2559). หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการ จัดการ. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน. หน้า 170-194.
- อนงค์ทิพย์ วสินนท์. (2541). *การบริหารรัฐกิจเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ม.ป.ท.: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2545). *รัฐศาสตร์เบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- HREX.asia. (2562). *การจัดการ (Management) คืออะไร? สิ่งที่ HR ควรรู้เพื่อพัฒนาองค์กร*. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/HA0JR>.

ปัญหาความมั่นคงไซเบอร์และความร่วมมือในการแก้ปัญหา Cyber security problems and cooperation in solving them

ชนลดา อินบุตร

Chonlada Inbut

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus.

Corresponding Author, E-mail: giftchonlada29@gmail.com

Received 02/03/2024 | Revised 26/06/2024 | Accepted 26/06/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความมั่นคงไซเบอร์และความร่วมมือในการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชน เพราะในปัจจุบันนี้บุคลากรของภาครัฐนั้นส่วนมากจะเป็นคนรุ่นเก่าที่ยังขาดความเข้าใจและความรู้ในการเข้าถึงปัญหาไซเบอร์ จึงทำให้เกิดปัญหาในการที่จะทำให้ข้อมูลทางด้านเทคโนโลยีมีความปลอดภัยทางการใช้งาน แต่ในทางกลับกันยังมีความเสี่ยงสูงจากการขาดความรู้และความเข้าใจ ในการใช้ที่เทคโนโลยีระบบสารสนเทศนี้ ซึ่งจะปฏิเสธไม่ได้ว่าระบบใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทในการทำงานจัดเก็บข้อมูลหรือที่เรียกว่าฐานข้อมูลสารสนเทศ อีกทั้งยังเป็นช่องทางให้เกิดทั้งข้อดีและข้อเสียในการทำงานในปัจจุบันนี้อย่างมาก

คำสำคัญ: ปัญหาความมั่นคง; ไซเบอร์; ความร่วมมือ; การแก้ปัญหา

Abstract

This academic article aims to study cyber security problems and cooperation in solving problems. Whether in the public sector or the private sector, because nowadays most government personnel are the older generation who still lack understanding and knowledge in accessing cyber problems. Therefore causing problems in making technological information safe for use. But on the other hand, there is still a high risk from a lack of knowledge and understanding. In using this information system technology It cannot be denied that new systems play a role in data storage, also known as information databases. It is also a channel for both advantages. and many disadvantages in working today.

Keywords: Security problems; Cyber; cooperation; problem solving

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลมีหน้าที่จะต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน สร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชน ตลอดจนการยกระดับการครองชีพ ของบุคคลที่ไม่ได้รับความผาสุกเท่าที่ควรให้ดีขึ้น ให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่ในระดับที่เหมาะสมเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ทั้งนี้ รัฐจะต้องมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการโดยจะต้องตระหนักถึงความต้องการพื้นฐาน (basic needs) ประชาชนทุกคนควรจะ ได้รับบริการขั้นพื้นฐานเพื่อไม่ให้ฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนแตกต่างกันมากนัก รัฐจะต้องมีบทบาทที่สำคัญ และจะต้องให้ความสำคัญทางสังคม (social justice) และตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องของกฎหมาย ความยุติธรรมทางสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ เน้นความโปร่งใสด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภัยคุกคามอาชญากรรมไซเบอร์ ประเทศไทยมีภัยคุกคามทางด้านไซเบอร์เป็นจำนวนมาก ระบบคอมพิวเตอร์ของไทยถูกใช้เป็นฐานในการโจมตีไปยังประเทศอื่นด้วย ทำให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง หรือเสียหายต่อทรัพยากรหลักประกัน และ ความเชื่อมั่นต่อประเทศการโจมตีเป็นการเข้าไปเปลี่ยนแปลงหน้าเว็บเพจของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเกิดเหตุขึ้น บ่อยครั้ง ฝ่ายความมั่นคงโดยเฉพาะกองทัพบกจึงต้องมีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ไซเบอร์กองทัพบก เนื่องจากมีกลุ่มผู้ไม่หวังดีใช้เครือข่ายมุ่งโจมตีหน่วยงานของรัฐ หรือการเผยแพร่ข่าวสารอันเป็นเท็จที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ การรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ของกองทัพบกจะเน้นความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน โดยร่วมมือทั้งเรื่ององค์ความรู้ และการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางด้านไซเบอร์ที่เป็นภัยคุกคาม ร้ายแรงต่อระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์โดยฝึกผู้เชี่ยวชาญด้านไซเบอร์ มุ่งเน้นในเรื่องการรักษาความปลอดภัย ทางไซเบอร์ 3 ประการ ดังนี้ (อริย์ธัช แก้วเกาะสนั่น, 2560: 6-8)

1. การป้องกัน (Identify & Protect) โดยการตรวจสอบช่องโหว่ที่มีในระบบการทดสอบการเจาะการเข้าสู่ระบบ หากตรวจพบช่องโหว่ในระบบจะได้ดำเนินการแก้ไขให้มีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น
2. การเฝ้าระวังแบบเรียลไทม์ (Detect) ต้องทำการตรวจสอบวิเคราะห์ภัยคุกคาม ทางด้านไซเบอร์ ขั้นสูง การรวบรวมและศึกษาข่าวกรอง และการเฝ้าระวังภัยคุกคาม ทางด้านไซเบอร์ที่จะเกิดขึ้น
3. การสนองตอบภัยคุกคามแบบเรียลไทม์ (Re pond) โดยจัดทำแผนตอบสนองต่อภัยคุกคามตามขั้นตอน ที่ได้กำหนดไว้ คือการสืบสวนสอบสวนทางดิจิทัลและนิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์หาสาเหตุของภัยคุกคามที่เกิดขึ้น รวมถึงการประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานตามขั้นตอนของกฎหมาย

กฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางไซเบอร์

ตัวอย่างกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางไซเบอร์

- พ.ร.บ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562
- พ.ร.บ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560
- พ.ร.บ คຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคล
- มาตรฐานด้านความปลอดภัย ISO 27001 (ระบบบริหารจัดการความปลอดภัยของข้อมูล)

ความตระหนักรู้ด้าน Cybersecurity ในชีวิตประจำวัน

สิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย

1. ควรมีการแยก User ใช้งานกันของแต่ละบุคคล

2. ควร Logout เมื่อไม่อยู่หน้าเครื่องคอมพิวเตอร์
3. ควรติดตั้ง Anti-Malware และมีการ update อย่างสม่ำเสมอ
4. มีการ Update Patch ระบบปฏิบัติการ (OS) อย่างสม่ำเสมอ
5. มีการ Update Version ของโปรแกรมบนเครื่องอย่างสม่ำเสมอ
6. ไม่ควรจด Password และติด Password ไว้ที่หน้าจอ
7. มีการใช้ Password ที่ดี และ ไม่ควรบอก Password แก่ผู้อื่น (อริย์รัช แก้วเกาะสน้ำ, 2560)

แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมไซเบอร์และความสัมพันธ์กับอาชญากรรมเศรษฐกิจ

“อาชญากรรมไซเบอร์” เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ถือกำเนิดขึ้นจากการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ของกลุ่มคนส่วนใหญ่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นในระดับปัจเจกบุคคลที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ผ่าน อุปกรณ์ สมาร์ท ดีไวส์ (Smart Devices) ที่เป็นตัวเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต เข้ามาช่วยเหลือ กิจกรรมส่วนตัว ต่าง ๆ และในระดับกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นจากสังคมนี้อาณาเขตเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เข้ามาเป็นตัวช่วยเสริม กิจกรรมทางสังคมในหลากหลายด้าน จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นั้น ไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่ไกลตัว แต่ กลับเข้ามาอยู่รอบตัวของเราโดยที่เราไม่ทันรู้ตัว การพัฒนาเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ในยุคปัจจุบัน ถูก พัฒนาอยู่บนพื้นฐานของระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมาได้มี กระแสสังคมกล่าวถึงแนวคิดในการใช้ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เชื่อมต่อทุกสิ่งรอบตัวเข้าสู่ ระบบ อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีชื่อที่เรียกกันโดยทั่วไปในสังคม ว่า “แนวคิดอินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง” (The Internet of Things) แนวคิดดังกล่าวเป็นการนำเสนอ แนวทางสร้างสังคมที่สามารถเชื่อมโยงทุกสิ่ง เอาไว้ด้วยกัน การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเข้าสู่ตัวเรา จะทำให้เรามองเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง คน เครื่องจักรกล และสิ่งของด้วยมุมมองที่ลึกซึ้งกว่าเดิม อีกทั้งยังก่อให้เกิดชุดของฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันของทุกสรรพสิ่งใน ระดับที่สูงขึ้นจากเดิม หาก ย้อนกลับไปพิจารณาถึงเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในช่วง 10 ปี ที่ผ่าน มาเปรียบเทียบกับในปัจจุบัน จะเห็นถึงพัฒนาการของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ก้าวล้ำเกินกว่าที่ได้คาดการณ์ เอาไว้ กรอบแนวคิด ดังกล่าวจึงดูเหมือนจะไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะเกิดขึ้นจริงเหมือนกับนิยายวิทยาศาสตร์ แต่ เป็นสิ่งที่กำลัง เกิดขึ้นจริงแล้วในสังคม (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2560) แนวคิดดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับ สิ่งที Samuel Greengard ได้หยิบยกมานำเสนอใน มุมมองต่าง ๆ ไว้ได้อย่างน่าสนใจภายในหนังสือ “อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง” ซึ่งเนื้อหาภายในหนังสือ มีการกล่าวถึง ความพยายามของกลุ่มคนในยุคสมัย ปัจจุบันที่ต้องการนำเอาแนวคิดอินเทอร์เน็ตแห่ง สรรพสิ่งเข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคม โดยถูกคาดการณ์ว่าจะ เข้ามาทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ การใช้ชีวิตประจำวันและการงานของผู้คนในสังคมทั้งหมดใน อนาคตอันใกล้ การพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้มีแต่ด้านดีเพียงอย่างเดียว ผลเสีย และ ผลกระทบที่ตามมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์ ตามขึ้นมา อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดย Samuel Greengard ยังได้กล่าวต่อไปถึงสาเหตุของปัญหา ดังกล่าว โดยให้ เหตุผลว่าปัญหามาจากช่องโหว่ของระบบอินเทอร์เน็ต ที่ขาดการออกแบบระบบความ มั่นคงปลอดภัยทาง ไซเบอร์ที่เหมาะสมมาตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งสถานการณ์ในปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญด้านความ มั่นคงปลอดภัยทางไซ เบอร์เสมือนกำลังไล่จับกับอาชญากรไซเบอร์ เมื่อมีภัยคุกคามหรือ จุดบกพร่องในรูปแบบใหม่ ๆ ทีม จัดการความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ก็จะสืบเสาะหารอยรั่วและรีบอุดรูรั่วนั้นทันที สถานการณ์นี้ทำให้

เกิดเครื่องมือ วิธีการ และเทคนิคที่ผสมผสานกัน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าไม่มีวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ โดยในทุกวันนี้การจัดการ ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ต้องใช้การผสมผสานเครื่องมือทั้งไฟร์วอลล์ ระบบตรวจจับมัลแวร์ การรักษาความปลอดภัยที่อุปกรณ์ปลายทาง การเข้ารหัส ระบบจัดการพาสเวิร์ด รวมทั้งการเฝ้าระวัง เครือข่ายและวิธีการ อื่น ๆ ร่วมไปด้วยกัน (ชามูเอล กรีนการ์ด, 2560: 12)

สถานการณ์ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์ได้เพิ่มพูนจำนวนและความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนตัวเลขสถิติการก่ออาชญากรรมทางไซเบอร์ทั่วโลก ที่ยังคงเดินหน้า สร้างสถิติเพิ่มจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกวินาทีที่หมุนไปจะมีการโจมตีทางไซเบอร์บนพื้นที่โลกไซเบอร์ อยู่ตลอดเวลา โดยสามารถติดตามได้จากแหล่งข้อมูลสาธารณะที่น่าเชื่อถือ ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอ ยกตัวอย่าง รายงานสถานการณ์สถิติการโจมตีทางไซเบอร์บนเว็บไซต์ของบริษัทแคสเปอร์สกี 4 บริษัทผู้ผลิตซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัสคอมพิวเตอร์จากประเทศรัสเซีย โดยในรายงานสถิติบนเว็บไซต์จะ แสดงการรายงานข้อมูลการตรวจจับการโจมตีทางไซเบอร์จากโปรแกรมแอนตี้ไวรัส ที่ติดตั้งอยู่บน ระบบเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้บริการทั่วโลก ซึ่งจะมีการรายงานผลข้อมูลตัวเลขด้วยระบบ เรียลไทม์ (Real-Time System) เพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดการเคลื่อนไหวของข้อมูลตัวเลข การถูกโจมตีในระดับวินาที

ภายหลังจากนั้นเป็นต้นมาก็ได้มีการให้คำนิยามการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ตามมา อีกมากมายตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในช่วงเวลาหลังปีพุทธศักราช 2543 เป็นปีที่ สังคมกระแสหลักได้เริ่มสัมผัสกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่มีชื่อเรียกว่า ระบบอินเทอร์เน็ต หรือ ระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ส่งผลให้คำนิยามที่ถูกนำมาอธิบายในยุคสมัยดังกล่าวได้มีการเริ่มกล่าวถึงระบบ อินเทอร์เน็ต ในนิยามจำกัดความของการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์มากขึ้น พร้อมทั้งมีการ ปรับเปลี่ยนชื่อเรียกการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์เหล่านี้ว่าเป็น “อาชญากรรมไซเบอร์ (Cybercrime)”

คำนิยามอาชญากรรมไซเบอร์ที่มีการกล่าวถึงระบบอินเทอร์เน็ต หรือ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ได้ปรากฏให้เห็นในหนังสือ Introduction to Cybercrime ที่แต่งโดย Joshua B. Hill และ Nancy E. Marion ที่ได้ให้คำนิยามอาชญากรรมไซเบอร์เอาไว้ว่า “อาชญากรรมไซเบอร์เป็นอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์และเครือข่าย ระบบคอมพิวเตอร์ โดยทั่วไปแล้วหมายถึงการกระทำที่อาชญากรใช้ระบบอินเทอร์เน็ต หรือ ระบบ คอมพิวเตอร์อื่น ๆ กระทำอันตราย หรือ สร้างความรบกวนให้กับระบบคอมพิวเตอร์

โดยคำนิยามจำกัดความข้างต้นสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Brian K. Payne ที่ได้กล่าวถึง ในหนังสือ White - Collar Crime เอาไว้ว่า

“อาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์ หมายถึง ประเภทของอาชญากรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์ ในการกระทำความผิดตามกฎหมาย หรือ กระทำอันตรายอื่น ๆ ต่อระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งในกรณีนี้รวมถึงการที่ระบบคอมพิวเตอร์ตกเป็นเป้าหมายในการถูกโจมตี หรือ ระบบคอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรม หรือ การกระทำที่ ส่งผลกระทบจนก่อให้เกิดอาชญากรรม – The terms computer crime and cybercrime refer to a range of computer – related behaviors that are criminally illegal or otherwise harmful. In case of computer crime, the computer is either a target of the offense or a tool for the crime or is incidental to the crime. (ปรมัตต์ ไวรัคซ์, 2562)

อาชญากรรมเศรษฐกิจเป็นรูปแบบของอาชญากรรมจำพวกหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเข้ามาของอาชญากรรมไซเบอร์ ความเป็นมาของปัญหาอาชญากรรมเศรษฐกิจนั้นเริ่มถูกกล่าวถึงใน สังคมราวตอนต้นศตวรรษที่ 19 โดยเริ่มต้นจากการเกิดขึ้นของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ๆ ที่เริ่ม ปรากฏให้เห็นใน วงการธุรกิจการเงินการธนาคาร อาทิ ความผิดเกี่ยวกับเช็ค การฉ้อโกง การปลอมแปลงเอกสาร และการปลอมแปลงเงินตรา ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในขณะนั้นเป็นอย่างมาก ประกอบกับในยุคสมัยดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายที่สามารถนำมาบังคับใช้ควบคุมปัญหา อาชญากรรมเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้นักวิชาการจากหลากหลายสาขา อาทิ นักอาชญาวิทยา นักสังคมวิทยา และนักกฎหมาย ได้เริ่มทำการศึกษาถึงต้นตอสาเหตุของปัญหาอาชญากรรม เศรษฐกิจที่เกิดขึ้น โดยนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงที่สุดในยุคอย่าง Edwin Sutherland ได้ศึกษาและ ให้คำนิยามอาชญากรรมเศรษฐกิจเอาไว้ว่า “เป็นการกระทำความผิดทางอาญาหรือกฎหมายอื่น ๆ จากบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางอาชีพของเขาเหล่านั้นและความผิด ดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อวงการธุรกิจตลอดจนระบบเศรษฐกิจของประเทศ” จากคำนิยาม ข้างต้นชี้ให้เห็นว่า อาชญากรรมเศรษฐกิจมีการให้คำนิยามไว้แบบกว้าง ๆ ครอบคลุมการกระทำ ความผิดในทุกลักษณะที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ อาชญากรรมเศรษฐกิจนั้น จัดว่าเป็นอาชญากรรมที่มีความเฉพาะตัว ผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ที่มี ความรู้ความสามารถเฉพาะทางในระดับสูง ซึ่งจะมีความแตกต่างจากอาชญากรรมในประเภทอื่น ๆ การกระทำความผิดทางเศรษฐกิจถูกเรียกในชื่อที่แตกต่างกัน ตามแต่ลักษณะรูปแบบการประกอบ อาชญากรรม อาทิ อาชญากรรมคอปกขาว (White Collar Crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business Crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial Crime) และอาชญากรรมทางการเงิน (Financial Crime) ซึ่งการกระทำความผิดทั้งหมดข้างต้นล้วนมีความหมายอยู่ในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นการประกอบความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการกระทำความผิดก่อความเสียหายเกี่ยวกับการพาณิชย์อันจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความ มั่นคงของประเทศ เพื่อให้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจทั้งหมด (ชญาณิศ ภาชีรัตน์, 2543)

ในส่วนของกฎหมายที่น่าสนใจของกฎหมายชุดนี้อยู่ในส่วนของ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560” โดยมีการปรับปรุงบทบัญญัติจากพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่มีประเด็นปัญหาในการบังคับใช้ กฎหมายให้มีความเหมาะสมต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ในปัจจุบันที่มีรูปแบบซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการกำหนดฐานความผิดขึ้นใหม่และแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดเดิม รวมทั้งบทกำหนดโทษ ของความผิด อาทิ การกำหนดให้บุคคลใดก็ตามที่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดกับระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการส่งคำสั่งเข้าไปฝังตัวเพื่อลักลอบนำข้อมูล หรือขัดขวางการทำงาน หรือสั่งทำลาย ระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ความร้ายแรงของการ กระทำความผิดในลักษณะนี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อกระทำต่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นโครงสร้าง พื้นฐานสำคัญของประเทศ เช่น ระบบของธนาคาร ระบบสาธารณสุข ระบบพลังงาน ระบบควบคุม การบิน ระบบของโรงพยาบาล เป็นต้น การปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ยังรวมถึงการปรับหลัก กฎหมายให้เอื้อต่อการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ มีการปรับปรุงกระบวนการและ หลักเกณฑ์ในการระงับ การเผยแพร่หรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตลอดจนกำหนดให้มีการแก้ไข เพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กฎหมายที่มีความน่าสนใจในอีกประเด็นเป็น “พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครอง

สิทธิความเป็นส่วนตัว ในสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มเกิดการละเมิดสิทธิ ในข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิความเป็นส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลไป แสวงหาผลประโยชน์หรือนำไปเปิดเผยโดยมิชอบ หรือโดยไม่ได้รับความยินยอมจากทางเจ้าของข้อมูล เพื่อประโยชน์ในทางการค้า หรือเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในการกระทำความผิด อาทิการหลอกลวง การฉ้อโกง การหมิ่นประมาท เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้เมื่อได้กระทำความผิดบนโลกไซเบอร์ก็ถือว่าเป็นปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์เช่นเดียวกัน โดยปัญหานี้ย่อมส่งผลกระทบต่อ ความเชื่อมั่นในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นจึงมีความ จำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องตราบัญญัติกฎหมายว่า ด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ เพื่อสร้างกลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและสอดคล้องกับ มาตรฐานที่เป็นสากล โดยต้องไม่สร้างภาระหน้าที่แก่ผู้เกี่ยวข้องจนกลายเป็นข้อจำกัด หรืออุปสรรคในการประกอบธุรกิจการค้าหรือการให้บริการของภาคส่วนต่าง ๆ จนเกินสมควร เพื่อแก้ไขปัญหาการ ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

ความมั่นคงไซเบอร์

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความมั่นคงไซเบอร์ ไว้ดังนี้

ชนินทร เฉลิมทรัพย์ (2561) แนวทางการบูรณาการการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ แห่งชาติผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะองค์กร การบูรณาการการบริหารจัดการและการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์มีการทำงานแบบเครือข่ายเชื่อมโยงตามประเด็นยุทธศาสตร์ร่วม (Common Agenda) ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติทางเทคโนโลยีและจัดตั้งศูนย์การศึกษาการวิจัย การพัฒนาด้าน ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ต่อไป

สุธาเทพ รุณเรศ (2561) กล่าวว่าหากจะทำการวิจัยเกี่ยวกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ ดังนี้ ควรมีการศึกษาปัจจัยทางสังคมที่อาจมีผลต่อความตระหนักถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มหรือการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อศึกษาความตระหนัก ถึงภัยคุกคามทางไซเบอร์ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงลึกและข้อมูลที่รอบด้านครบมิติมากยิ่งขึ้น

สุรพงษ์ ทรัพย์ากร (2563) กล่าวว่า กรอบความมั่นคงความปลอดภัยทางไซเบอร์ที่จะสนับสนุน วัฒนธรรมความปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ ให้คำนึงถึงการลดความเสี่ยงทางไซเบอร์และปรับปรุงการรักษาความปลอดภัยให้กับโครงสร้างพื้นฐานเป็นสำคัญ

อรรถพล ป้อมสถิตย์ (2563) กล่าวว่า ความปลอดภัยข้อมูลการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ ด้านความปลอดภัยของข้อมูล ข้าราชการและหน่วยข่าวกรองอื่น ๆ ต้องพัฒนาเครื่องมือใหม่ที่ป้องกัน และปรับให้เข้ากับความเสี่ยงและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

กริน ธัญญวิกรม และธีระ กุลสวัสดิ์ (2564) การจัดการความมั่นคงทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ กรณีศึกษา การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ของธนาคารพาณิชย์ไทย ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญ คือ รัฐควรเร่งรัดการบังคับใช้ พ.ร.บ. ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และ พ.ร.บ.การคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล โดยการออกกฎหมายลูกและประกาศกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียว

สรุปได้ว่า ความมั่นคงไซเบอร์ คือ ความปลอดภัยหรือมาตรการที่ดำเนินการป้องกันและรับมือ ความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อความสงบสุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของประเทศ

ความร่วมมือ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความร่วมมือ ไว้ดังนี้

เสาวนีย์ จิตต์หมวด (2538) กล่าวว่า ความร่วมมือ คือวิถีการดำเนินชีวิต (Way of life) หรือรูปแบบแห่งพฤติกรรม (Behavior patterns) และบรรยายผลงานทั้งมวลที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น อันได้แก่ ศาสนา ปรัชญา ภาษา กฎหมาย การปกครอง ศิลปะวิทยาการ เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งมีการส่งต่อและสืบทอดติดต่อกันมา

สุนทร (2540) กล่าวว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอขณะที่บุคคล ติดต่อกันเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันภายในจิตใจของคนจำนวนหนึ่ง หรือคนส่วนใหญ่ในองค์กร คนกลุ่มใหญ่มักกล่าวใช้ระบบความรู้ความคิดร่วมกันนี้เป็นแนวทางในการคิดตัดสินใจและ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร

จิตราต์น์ รักประยูร (2545) กล่าวว่า ความร่วมมือ ฐานจากผลผลิตและพื้นฐาน การปรับตัวของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่มีการส่งสมประสบการณ์ของคนหลายชั่วอายุซึ่ง ในขณะเดียวกันก็ได้รับใช้ขั้นตอนการดำรงชีวิตของมนุษย์ด้วย เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและต้องเปลี่ยนแปลง

ธีรยุทธ์ บุญมี (2546) กล่าวว่า ความร่วมมือถึงความคิดแบบแผน ทุกอย่างที่จะทำให้ไม่เกิดปัญหาทางโลกออนไลน์ นั่นคือการไม่กระทำผิดกฎที่จะก่อให้เกิดความเสียหายของบุคคลในโลกไซเบอร์

สรุปได้ว่า ความร่วมมือ คือ แบบอย่างของการดำรงชีวิตของ ชนหมู่ใดหมู่หนึ่ง และก่อนที่จะเป็นแบบอย่างขึ้นมาได้ จะต้องมีการปฏิบัติในหมู่คนจำนวนมากจน ปฏิบัติตามกันไปทั้งกลุ่ม มีระยะเวลานาน และเป็นแบบอย่างที่ชัดเจนแน่นอน

การแก้ปัญหา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการแก้ปัญหา ไว้ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2550) กล่าวว่าองค์กรที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้อาจเน้นความรู้เป็นสิ่งสำคัญแต่การเรียนรู้และการสร้างความรู้สำคัญที่สุด ดังนั้นเป้าหมายขององค์กรนี้คือ สามารถในการเผชิญกับ สภาพอนาคตที่ไม่แน่นอนได้

วีระชน ขาวผ่อง (2551) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาอาจมาจากจิตสำนึกของบุคคล คือ สภาวะการณ์มีผลให้เกิด ความรู้สึก การรับรู้มุ่งสู่สภาวะจิตแห่งตน คือ ทศนคติ ความคิด ความเชื่อ ความสนใจ อันจะก่อให้เกิด ความตระหนักและจิตสำนึก

พงษ์ชัย เถลิ้มกลิ่น (2551) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นอารมณ์ความรู้สึกด้านทศนคติ ค่านิยม ความชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี ควรมีลำดับขั้นตอนการวางแผนในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อเหตุที่เกิดขึ้น

นายสุธาเทพ รุณเรศ (2561) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นนั้นควรมีการศึกษานโยบายของรัฐและองค์กรต่างๆเกี่ยวกับการป้องกันและการรับมือกับภัยคุกคามทาง ไซเบอร์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สรุปได้ว่า การแก้ปัญหา คือ การทำงานหรือการป้องกันด้วยการพิจารณาใคร่ครวญก่อนกระทำการ เกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยีทางโลกออนไลน์หรือเข้าสู่โลกไซเบอร์ และการตระหนักถึงการใช้ออนไลน์อย่างเหมาะสม กำหนดนโยบายกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบและป้องกันการโจมตีที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

บทสรุป

ปัญหาความมั่นคงไซเบอร์เป็นภัยคุกคามร้ายแรงที่ทุกประเทศต้องเผชิญ การแก้ไขปัญหานี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งในประเทศไทยปัญหานี้ยังไม่สามารถปราบปรามได้ให้หายไปจากประเทศนี้ โดยเฉพาะการหลอกลวงทางด้านการเงิน หรือด้านฐานข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นปัญหาหลักในประเทศอยู่ขณะนี้ ซึ่งภัยคุกคามที่เริ่มมีมากขึ้นและมีความซับซ้อนทางด้านการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคล การโจมตีทางไซเบอร์เพื่อขัดขวางการเลือกตั้ง ข่วปลอมและการบิดเบือนข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งเหล่านี้ก็ล้วนเกิดจากซอฟต์แวร์และระบบที่เก่าหรือล้าสมัย การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะด้านความปลอดภัยไซเบอร์ การขาดความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ กฎหมายและข้อบังคับที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้มีผลกระทบร้ายแรงไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางการเงิน การสูญเสียข้อมูลสำคัญ การหยุดชะงักของระบบและบริการ ความเสียหายต่อชื่อเสียง ความเสี่ยงต่อความมั่นคงของชาติ

ฉะนั้นการที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้จึงต้องมีการพัฒนาศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านความมั่นคงไซเบอร์ โดยการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงไซเบอร์ให้มีการพัฒนากฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง หรือรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ และที่สำคัญคือการพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะด้านความปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือในการรับมือกับภัยคุกคาม และความรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. 2560 “การบริหารงานยุติธรรม: วิธีการศึกษา วิเคราะห์ และเปรียบเทียบการบริหารงานยุติธรรม,” เอกสารประกอบการเรียน สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชญาณิช ภาชีรัตน์. (2540). “อาชญากรรมเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน: ศึกษากรณีเปรียบเทียบมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศและประเทศไทย,” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว. (2564). บทบาทภาครัฐในการป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน.
- ซามูเอล กรีนการ์ด. (2560). *The Internet of Things: อินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง* แปลโดยทีปกร วุฒิพิทยามงคล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ โอเพ่นเวิลด์ส.
- จิตติมา ภู้อย. (2564). *การสร้างกรอบวัฒนธรรมความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในองค์กรสำหรับการเปลี่ยนผ่านทางความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2567, เข้าถึงได้จาก <https://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2563/b210818e.pdf>.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2567). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567, เข้าถึงได้จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/069/T_0052.PDF.
- วศิน ปั่นทอง. (2567). *ความมั่นคงไซเบอร์: แนวคิด ประสบการณ์ของต่างประเทศ และบทเรียนสำหรับประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00102.pdf>.

วารสารเมธีวิจัย Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2567

Volume 1 Number 5 September - October 2024

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2567). การสร้างกรอบวัฒนธรรมความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ในองค์กรสำหรับการเปลี่ยนผ่านทางความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2567, เข้าถึงได้จาก <http://www.dspace.spu.ac.th/bitstream/.pdf>.

จริยธรรมกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐยุคใหม่
Ethics and human resource management in the modern public sector

วิไลภรณ์ เสาสิก

Wilaiporn saoluek

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: wilaiporn.sao@student.mbu.ac.th

Received 06/03/2024 | Revised 26/06/2024 | Accepted 26/06/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐยุคใหม่ เพราะโลกในยุคใหม่มีการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งด้านการบริหาร และด้านจริยธรรม ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่ ทรัพยากรมนุษย์ก็ยังถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากอย่างหนึ่งในองค์กร และการที่มีผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรมถือเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นอย่างมาก และยังมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำความรู้เรื่องหลักคุณธรรม จริยธรรมมาบริหารจัดการภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสูงสุด หลักจริยธรรมจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการ ดำเนินงานภายในองค์กร

คำสำคัญ: จริยธรรม; การบริหาร; การบริหารทรัพยากรมนุษย์; รัฐ

Abstract

This academic article aims to study ethics and human resource management in the modern government sector. Because the world in the modern era has changed a lot in terms of management. and ethical aspects in modern human resource management Human resources are still considered one of the most important things in an organization. And having executives who have good morals, ethics, and Dhamma is considered a very good example. and is also reliable Can bring knowledge about moral principles Ethics is used to manage within the organization for maximum efficiency and effectiveness. Ethical principles are therefore considered one of the important factors that will lead to success in operating within an organization.

Keywords: Ethics; Administration; Human resource management; State

บทนำ

การบริหารราชการจากรูปแบบเดิม ๆ ไปสู่รูปแบบใหม่ ๆ หรือการปรับเปลี่ยนจากการบริหารราชการจากเดิม (ปัจจุบัน) ไปสู่การบริหารจัดการ ภาครัฐแนวใหม่ (อนาคต) นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับ กระบวนทัศน์(Paradigm)ของข้าราชการใหม่ทั้งหมด (อาณัฐชัย รัตกุล อังใน วิเชียร วิทย์อุดม, 2551) การเป็นผู้บริหาร หรือเป็นบุคคลในหน้าที่ตำแหน่งงานอื่น ๆ หากมีคุณธรรม จริยธรรม มีศีลธรรมประจำใจอยู่เสมอแล้ว ก็จะเป็นผู้มีความสุขทั้งส่วนตน และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน บุคคลรอบข้าง ก็จะพลอยมีความสุขไปด้วย เมื่อปฏิบัติหน้าที่การงานใด ก็มักจะสำเร็จเป็นผลดี มีผู้ให้ความร่วมมือ สนับสนุนส่งเสริมเป็นอย่างมาก ได้รับความเคารพเชื่อถือศรัทธา และเมื่อโอกาสมาถึง ก็มักจะได้รับการเลื่อนตำแหน่งไปสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงยิ่งขึ้นไป เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเสมอ (ปราชญา กล้าผจญ, 2544) และเนื่องจากความสำเร็จขององค์กรจะมีหรือไม่ขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก องค์กรสมัยใหม่จึงเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเข้มข้น จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารองค์กรภาครัฐมีสิ่งที่ต้องคิด ไตร่ตรอง และใคร่ครวญมากมาย การผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีภาวะผู้นำและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถสูงในการจูงใจบุคลากรภาครัฐ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นอย่างอดุสาหะเพื่อให้องค์กรภาครัฐบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ไพรวลัย เคนพรม, 2558)

ความหมายของจริยธรรม

ไดมินักวิชาการได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ ดังนี้

ศิริพร เสรีตานนท์ (2559) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใน (internalization) คือเป็นประมวลความประพฤติและความ นึกคิดในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม บนหลักของศีลธรรม เป็นหลัก การของคุณงามความดีที่มนุษย์ยึดถือปฏิบัติ อิงหลักศาสนา และมีหลักเป็นสากล จริยธรรมส่วนบุคคล ความซื่อสัตย์ ความน่าไว้วางใจและการมีศักดิ์ศรี เป็นความรับผิดชอบของประชาชน วิธีให้ต้องทำแต่จริยธรรมเป็นมาตรฐานความประพฤติที่ควรทำ

Richard garner (2559) อังใน ทินพันธุ์ นาคะตะ (2557) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า คำว่า "จริยธรรม" (ethics) มาจากภาษากรีกสองคำ ได้แก่ "ศีลธรรม" (ethikos or moral) กับ "อุปนิสัย" (ethos or character) จริยธรรมจึงหมายถึง ศีลธรรมกับอุปนิสัย รวมทั้งสิ่งที่มีคุณค่า หรือกฎแห่งความประพฤติของ กลุ่มคนหรือบุคคล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) อังใน อัจฉราพร ฉากกรบุรี (2564) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า “จริยธรรม” เป็นศัพท์มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตมาจาก 2 คำ มาจากคำว่า “จริย + ธรรม” คำว่า “จริย” หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า “ธรรม” หมายถึง คุณความดีหรือหลักธรรมคำสอนทางศาสนา เมื่อนำสองคำมารวมกันเป็น “จริยธรรม” มีความหมายว่า หลักแห่งความประพฤติ หรือ แนวทางของความประพฤติ

พนัส หันนาคินท์ อังใน ปราชญา กล้าผจญ (2544) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม เป็นคุณสมบัติของความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นปฏิบัติตาม สาโรช บัวศรี กล่าวว่า เป็นแนวทางในการประพฤติตนเพื่อร่วมกันได้อย่างรุ่มเย็นในสังคม และมีโครงสร้าง 2 ประการ คือ ศีลธรรม ได้แก่สิ่งควรดเว้น ไม่ปฏิบัติ และคุณธรรม คือ สิ่งที่ควรปฏิบัติ รวมกัน เข้าแล้วเรียกว่าจริยธรรม

Bowman and West (2015) อ้างใน ประโยชน์ สงกลิ่น (2561) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า "จริยธรรม" (ethics) หมายถึง วิธีการที่คุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งได้รับการนำไปปฏิบัติ เป็นแนวทางในการกำหนดว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและอะไรคือสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และวิธีการในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว จริยธรรมเป็นทั้งกระบวนการของการตรวจสอบ (process of inquiry) ในฐานะที่เป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจของบุคคล และหลักเกณฑ์ของความประพฤติ (code of conduct) ในฐานะที่เป็นมาตรฐานซึ่งเป็นตัวกำหนดแนวทางในการกระทำของบุคคล

กล่าวโดยสรุป จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามหรือการกระทำดีของมนุษย์ที่มีการใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ เป็นที่ยอมรับในสังคม รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี รู้ว่าอะไรถูก อะไรไม่ถูก และสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่เดือดร้อนผู้อื่น ซ้ำยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ปฏิบัติ

การบริหาร

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหาร ไว้ดังนี้

Newman and Summer (1964) อ้างใน พรณี ประเสริฐวงศ์และวีรนาถ มานะกิจ (2538) โดยได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยชุดของกิจกรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ นั้น มักจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2561) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เป็นศิลปะของผู้บริหารในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับ การกระทำจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์การ หรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจ เลือกแล้ว ยังเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่ร่วมกันในองค์การให้เกิดความสำเร็จ ด้วยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ ภาวะผู้นำ และการควบคุมการทำงานของสมาชิกขององค์การ และการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กมล อุดลพันธุ์ (2542) ได้ให้ตัวอย่างของการบริหารว่า เมื่อคนสองคนช่วยกันเข็นก้อนหินซึ่งคนเพียงคนเดียวทำให้ขยับเขยื้อนไม่ได้ การบริหารก็เกิดขึ้นแล้ว การกระทำที่ดูเป็นเรื่องธรรมดา ๆ นั้นมีลักษณะพื้นฐานสำคัญ 2 ประการของสิ่งที่เรียกว่า การบริหาร (administration) คือมีจุด มุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน (purpose) คือการเคลื่อนก้อนหินไปให้ได้ และมีการกระทำ ที่ร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกัน (cooperative action) คือการที่คนมากกว่าคนหนึ่งขึ้นไปใช้พลัง ร่วมกันเพื่อให้ได้ผลบางอย่างบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งไม่สามารถกระทำได้โดยปราศจากความร่วมมือกันเช่นนั้น

สุนทร โคตรบรรเทา (2560) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารต้องมีหลักการ 6 ประการ คือ มีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจกรรม มีการใช้ทรัพยากร มีกลวิธี ทำงานที่เหมาะสม มีการช่วยกันกำหนดเป้าหมาย และทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2566) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า "การบริหาร" หมายถึง "การกระทำเกี่ยวกับการบริหาร" ซึ่งตามความหมายดังกล่าว หมายถึงการจัดการกิจกรรมทาง คุณส่ง การ

บริหาร สั่งการและควบคุมทางการบริหาร ใช้หรือกระทำทางการบริหาร ขณะเดียวกัน นิยามว่า "การจัดการ" หมายถึง "การกระทำ ควบคุมการกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือ รับผิดชอบหน้าที่ด้วยตนเอง"

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ (2563) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า "การบริหาร" หมายถึง การประสานความพยายามของ มนุษย์และทรัพยากร ต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการหรือการบริหารคือ ศิลปะในการทำงานร่วมกันของ กลุ่ม บุคคลให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัย กระบวนการและ ทรัพยากรการบริหารเป็นเครื่องมือ

เฮอริเบิร์ต เอ. ซิมอน (Herbert A. Simon, 1947) อ้างใน จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า "การบริหาร" หมายถึง "กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกัน ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่าง ใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง" ซึ่งความหมายของการบริหารนี้มาจากการมองว่าการบริหารเป็น กิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญคือ

- เป็นกิจกรรมกลุ่ม ไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่ง
- สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำอย่างประสานสัมพันธ์กันไม่ใช่ต่างคนต่างทำ
- เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างทั้งที่เป็นเป้าหมาย ร่วมกันของกลุ่ม (เป้าหมายขององค์การ) และเป้าหมายของสมาชิกแต่ละบุคคลซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน

กล่าวโดยสรุป การบริหาร หมายถึง การกระทำที่ขับเคลื่อนด้วยมนุษย์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการวางแผน ไตร่ตรอง และจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) ซึ่งเดิมเรียกว่าการบริหารงานบุคคล (Personnel Management) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไว้ดังนี้

พระมหาจันทน์ ภูมิ (2566) ได้ให้ความหมายของ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการที่เป็นไปเพื่อการเรียนรู้ การเพิ่มผลงาน การเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ โดยผ่านกิจกรรมความคิดริเริ่มและกิจกรรมทางการบริหาร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในงาน ศักยภาพในคน ตลอดจนเป็นการนำมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การ

Werther & Davis (1985) อ้างใน วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) หมายถึง การบริหารกิจกรรมที่เสริมสร้างความมีประสิทธิภาพให้แก่คนงาน (workforce) เพื่อบรรลุจุดหมายขององค์การ

สุนันทา เลาพันธ์ (2542) อ้างใน ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี (2566) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจและการปฏิบัติรูปที่เกี่ยวกับบุคลากรทุกระดับในหน่วยงานเพื่อให้ทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ที่จะมีส่วนร่วมต่อเป้าหมายขององค์การ กระบวนการที่เกี่ยวข้องได้แก่ การวางแผนทรัพยากร การวิเคราะห์งาน การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม และการพัฒนาการประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทนสวัสดิการ และผลประโยชน์เกื้อกูลสุขภาพและความปลอดภัย พนักงานและแรงงานสัมพันธ์การพัฒนาองค์การ ตลอดจนการวิจัยด้านทรัพยากร

Armstrong (2006) อ้างใน ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย (2558) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) หมายถึง ยุทธศาสตร์และแนวทางในการบริหารจัดการบุคลากรหรือ ทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร ซึ่งเป็นการบริหารคนทั้งในระดับปัจเจกและระดับกลุ่มให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

พยอม วงศ์สารศรี (2545) อ้างใน ญัฐกานต์ (2555) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหา คัดเลือก และบรรจุบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าปฏิบัติงานในองค์กรพร้อมทั้งใส่ใจพัฒนาบำรุงรักษาให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย (2558) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะมีความเชื่อมโยงกับนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร กิจกรรมสำคัญ ๆ ได้แก่ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Planning) การสรรหาและการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน (Recruitment and Selection) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Evaluation) และการให้รางวัล (Rewarding) เป็นต้น

กรรณิการ์ สุวรรณศรี (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นการนำมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและด้วยเหตุที่ มนุษย์เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาองค์กร ทุกองค์การจึงให้ความสำคัญต่อทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่งโดยพยายามนำศักยภาพหรือความสามารถของทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เกียรติ บุญโย (2562) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กร และพร้อมจะรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่กว้างครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรและเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการบริหารงาน นับตั้งแต่การวางแผนเพื่อสรรหาคัดเลือกบุคคลเข้ามาปฏิบัติ การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งบุคลากรพ้นไปจากการปฏิบัติงานซึ่งงานในแต่ละหน้าที่นั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรหรือสมาชิกในองค์กร 3 ช่วงระยะเวลา อันได้แก่

1. ก่อนปฏิบัติงาน ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องวางแผน สรรหา และจูงใจ บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เข้ามาร่วมปฏิบัติงาน
2. ขณะปฏิบัติงาน ต้องธำรงรักษาให้บุคลากรขององค์กรมีคุณภาพ มีชีวิตการปฏิบัติงานที่ดี มีความศรัทธา และจงรักภักดีต่อองค์กร โดยคำนึงถึงผลตอบแทนที่เหมาะสม และเป็นธรรม
3. หลังการปฏิบัติงาน การดูแลบุคลากรหลังเกษียณอายุ หรือ บุคลากรที่มีความจำเป็นต้องลาออกจากงานก่อนเวลา ด้วยความจำเป็นบางประการ

กล่าวโดยสรุป การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การบริหารจัดการคนให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในองค์กร โดยจะต้องมีการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Management) อย่างเป็นระบบเพื่อให้การบริหารจัดการคนได้เกิดประโยชน์สูงสุด

ความหมายของรัฐ

“รัฐ”ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น รัฐบาล รัฐสภา รัฐประหาร รัฐธรรมนูญ รัฐมนตรี รัฐบุรุษ เป็นต้น คำเหล่านี้เกี่ยวเนื่องกับคำว่า “รัฐ” ที่มาจากภาษาบาลี ว่า ราช และภาษาสันสกฤต ว่า ราชกร เป็นคำนาม หมายความว่า แคว้น เช่น รัฐปะหัง บ้านเมือง เช่น กฎหมายสูงสุดของรัฐ และประเทศ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของแต่ละคำไว้ อย่างคำว่า รัฐบาล หมายถึง องค์การปกครองประเทศ คณะบุคคลที่ใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศ (ทิพาภรณ์ ธารีเกษ, 2551) ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของรัฐ ไว้ดังนี้

อานนท์ อากรภิรม (2545) ได้ให้ความหมายของรัฐไว้ว่า รัฐ คือสมาคมของมนุษย์จำนวนหนึ่ง ครอบครองที่ดินแดน แห่งหนึ่งที่มีขอบเขตแน่นอน รวมกันอยู่ภายใต้รัฐบาลหนึ่ง ถ้าเป็นกิจการภายในเป็น องค์การแสดงออกซึ่ง อธิปไตย แต่ถ้าเป็นกิจการภายนอกเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาของรัฐบาลอื่น

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ (2523) ให้ความหมายของคำว่ารัฐบาลไว้ว่า รัฐบาล (government) คือ องค์การและผู้แทนขององค์การ ที่ดำเนินงานของรัฐเรียกว่ารัฐบาลอันถือว่าเป็นผู้ทำหน้าที่สาธารณะและเป็นเครื่องจักรที่รับปฏิบัติสนองเจตนารมณ์ของสาธารณชน (public-will) และการจะมีรัฐบาลขึ้นนั้น จำต้องได้รับความยินยอมจากประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในรัฐทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และเพื่อป้องกันการรุกรานจากรัฐอื่น ตลอดจนการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน

ยุวเรศ หลุดพา (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่าภาครัฐไว้ว่า องค์การที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ มีความซับซ้อน มีระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงาน มีลำดับชั้นในการปฏิบัติงานตามพื้นที่การปกครอง ได้แก่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นโดยมีภารกิจหลักคือการให้บริการประชาชนหรือพลเมืองให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดโดยไม่หวังผลในเชิงเศรษฐกิจ

วุฒิชัย ตาลเพชร (2564) ได้ให้ความหมายของคำว่ารัฐไว้ว่า “รัฐ” เป็นชุมชนทางการเมืองของมนุษย์ ที่มีพัฒนาการมาตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน การรวมตัวกันของประชากรต้องมีอาณาเขตที่แน่นอนไม่เป็นกลุ่มชนเร่ร่อน มีผู้ปกครองหรือรัฐบาลเป็นตัวกลางในการดูแลความปลอดภัยและจัดสรรผลประโยชน์ภายในรัฐ โดย ผู้ปกครองหรือรัฐบาลต้องออก กฎ กติกาทางสังคมเพื่อสร้างความเท่าเทียมให้กับคนในรัฐ ทั้งนี้อำนาจ อธิปไตยในการบริหารรัฐต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐอื่น ฉะนั้นเพื่อให้เข้าใจความหมายรัฐ อย่างไม่สับสนจึงมีการแยกองค์ประกอบออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ประชากร ดินแดน รัฐบาล และ อำนาจอธิปไตย

กล่าวโดยสรุป รัฐ หมายถึง มนุษย์กลุ่มหนึ่งที่มีอำนาจจากการได้รับการยอมรับจากประชาชน มาทำหน้าที่ปกครองประชาชน และมีแบบแผนลำดับชั้นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความมีระเบียบ ความสามัคคี และความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ

บทสรุป

บทความวิชาการเรื่องจริยธรรมกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐยุคใหม่ สรุปได้ว่า แม้ยุคสมัยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปมากมายเพียงใด ในการทำงานนอกจากผู้บริหารจะต้องบริหารจัดการคนให้ดำเนินงานต่อไปจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ลูกน้อง และสามารถนำหลักคุณธรรม จริยธรรมไปใช้ในการบริหารคนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรไม่มากก็น้อย

เอกสารอ้างอิง

- กมล อุดุลพันธ์. (2542). *การบริหารรัฐกิจเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). ม.ป.ท.: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรรณิการ์ สุวรรณศรี. (2567). *ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/7LRaf>
- กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. (2549). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <http://dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/771/1/%E0%B8%88%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%A2%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1.pdf>
- เกียรติ บุญโย. (2562). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคใหม่*. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 21(1), 168.
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2563). *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์กรและบุคลากรทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2566). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ หลักการ แนวคิดและการประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาสารคาม: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์.
- ณัฐกานต์. (2567). *ความรู้พื้นฐานต่าง ๆ ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็น*. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก: <https://shorturl.asia/dythp>.
- ณิศา เวชญาลักษณ์. (2561). *หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2557). *คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมจากมุมมองของปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ทิพาภรณ์ ธารีเกษ. (2551). *ว่าด้วยรัฐ และ รัฐ-*. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก : <https://shorturl.asia/buhSQ>
- ธนวัฒน์ จงมีสุขและรชต อุบลเลิศ. (2567). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐและนิติรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2567. เข้าถึงได้จาก: <https://shorturl.asia/EZPH>.
- ประโยชน์ ส่งกลิ่น. (2561). *การฟื้นคืนกลับมาของจริยธรรมเชิงคุณธรรมในการบริหารรัฐกิจ*. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(3), 171.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2544). *คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : บริษัทเวิลด์การพิมพ์.
- พระมหาจันทน์ ฌมโผ. (2566). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการศึกษาใหม่*, 1(1), 66-79.
- พรรณี ประเสริฐวงศ์และวีรนาถ มานะกิจ. (2538). *การจัดองค์การและการบริหารธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ม.ป.ท. : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพรวลัย เคนพรม. (2558). *หลักรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวเรศ หลุดพา. (2559). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ภาครัฐ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2566). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทบพิธการพิมพ์.
- วิเชียร วิทยอดม. (2551). *แนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์และทฤษฎีระบบราชการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กส์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). *การบริหารหลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบวิเคราะหองค์การทางการศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพยวิสุทธิ์.
- วุฒิชัย ตาลเพชร. (2564). *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี*. (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ศิริพร เสรีตานนท์. (2559). จริยธรรมในตนเองของครูในโรงเรียน เทศบาลนครลำปาง. *วารสารวิชาการ*, 22(2). 104-105.
- ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย. (2558). *การบริหารจัดการองค์การตามทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉราพร ฉากครบุรี. (2564). คุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนทางการศึกษา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(2), 89-90.
- อานนท์ อารมกริม. (2545). *รัฐศาสตร์เบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้ตีพิมพ์บทความ

วารสารเมธีวิจัย

(Savant Journal of Social Sciences)

วารสารเมธีวิจัย มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารเมธีวิจัย

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

E-mail: chakkree_2532@hotmail.com

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารเมธีวิจัย ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้ตีพิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลก ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารเมธีวิจัย ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) ผลการวิจัยพบว่า ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อม ระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย
ของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตารางสำหรับคำ
บรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A 4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม.	ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม.	ด้านขวา 3.81 ซม.

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....
ภาษาอังกฤษ..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาไทย¹
ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาอังกฤษ²
(TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

Abstract (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

Keyword: (หัวข้อ TH SarabunPSKขนาด 16 Pt. หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วัตถุประสงค์ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

วิธีการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ผลการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

สรุปและอภิปรายผล (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกร
อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
(เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จักรี ศรีจารเมธีฐาน. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.

วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาปักในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). *Persistence within change: Thai society in the
nineteenth and twentieth centuries*. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิโรศิริ
(บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิต
สตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561 - 589.